

**T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
DİN SOSYOLOJİSİ BİLİM DALI**

**TÜRKİYE’DE SOSYAL ÇÖZÜLME SOSYAL BÜTÜNLEŞME VE DİN:
TÜRK-KÜRT FARKLILAŞMASI**

Galip ŞİMŞEK

İstanbul,2010

**T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
DİN SOSYOLOJİSİ BİLİM DALI**

**TÜRKİYE'DE SOSYAL ÇÖZÜLME SOSYAL BÜTÜNLEŞME VE DİN:
TÜRK-KÜRT FARKLILAŞMASI**

Galip ŞİMŞEK

DOÇ.DR.Ali COŞKUN

İstanbul,2010

Marmara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Tez Onay Belgesi

İLAHİYAT Anabilim Dalı DİN SOSYOLOJİSİ Bilim Dalı Yüksek Lisans
öğrencisi GALİP ŞİMŞEK' nin TÜRKİYE'DE SOSYAL ÇÖZÜLMESİ SOSYAL
BÜTÜNLEŞME VE DİN: TÜRK-KÜRT FARKLILAŞMASI adlı tez çalışması, Enstitümüz
Yönetim Kurulunun 19.07.2010 tarih ve 2010/14-19 sayılı kararıyla ile oluşturulan jüri
tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

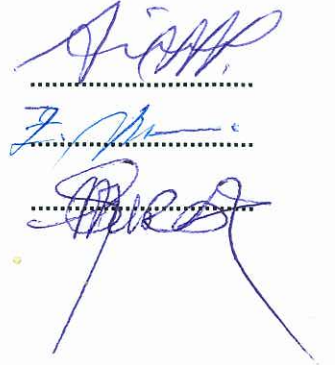
İmzası

Tez Savunma Tarihi : 1.12.2010

1) Tez Danışmanı : DOÇ. DR. ALİ COŞKUN

2) Jüri Üyesi : PROF. DR. ZEKİ ARSLANTÜRK

3) Jüri Üyesi : DOÇ. DR. MURAT SÜLÜN



GENEL BİLGİLER

Adı Soyadı :	Galip Şimşek
Anabilim Dalı :	Felsefe ve Din Bilimleri
Bilim Dalı :	Din Sosyolojisi
Tez Danışmanı:	Ali Coşkun
Tez Türü ve Tarih:	Yüksek Lisans / Kasım 2010
Anahtar Kelimeler:	Sosyal Çözülme, Sosyal Bütünleşme, Din, Kürtler

ÖZET

Tezimizi bir Giriş, bir Sonuç ve üç Bölüm altında ele aldık. İlk olarak sosyal çözülme, sosyal bütünleşme, sosyal farklılaşma ve dinin bunlar üzerindeki etkisi üzerinde duruldu. İkinci bölümde Kürtler'in tarihi, dili, kıyafetleri, talepleri ve muhtemel çözülme çeşitleri incelendi.

Son olarak da sorunun çözümünde; din kardeşliği, siyasal haklar, karma evlilikler incelenerek tezimiz tamamlanmıştır. Tez Bibliyografya ile sonuçlanmıştır.

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname : Galip Şimşek

Fild : Philosophy and Religious Science

Programme : Sociology of Religion

Supervisor : Doç. Dr. Ali Coşkun

Degree Awarded and Date : Master November 2010

Keywords : Social Disintegration, Social İntegration, Religion, Kurd

ABSTRACT

Our thesis composed of one Introduction, one Conclusion, one Bibliography and three Chapters. In the first Chapter we dealt with the Social processes and Religion. In the second chapter we dealt with the Kurdish Identity, history, language, customs, organization etc. In the third chapter we dealt with the different approaches for the solution of the problem such as political rights, religious brotherhood and mixed marriages.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
KISALTMALAR.....	III
GİRİŞ	

A. Konu, Amaç ve Önem.....	4
B. İddia ve Varsayımlar.....	5
C. Sınırlar ve Sınırlılıklar.....	6
D. Yöntem.....	6
E. İlgili Literatür.....	7
F. Temel Kavramlar.....	8

I. BÖLÜM: SOSYAL SÜREÇLER VE DİN

A. Temel Sosyal Süreçler.....	12
B. Sosyal Farklılaşma, Sosyal Bütünleşme, Sosyal Çözülme ve Din.....	16
C. Türkiye’de Sosyal Farklılaşma.....	27
D. Türkiye’de Sosyal Çözülme İhtimal ve Tehlikeleri... ..	28

II. BÖLÜM: KÜRTLERİN KİMLİĞİ VE KISA TARİHİ

A. Kürtlerin Kimliği ve İlgili Teoriler	35
B. Kürtlerin Kısa Tarihi.....	57
C. Coğrafi Dağılımları.....	66

D. TC. Anayasa ve Yasalarına Göre Konumları.....	68
E. Devletten Talepleri ve Örgütlenmeleri.....	73
F. Kürtler, Ayrımcılık, Bölücülük, Şiddet ve PKK.....	82
G. Türkiye’de Sosyal Barış ve Kürtler.....	92
Ğ. Türkiye’de Bir Sosyal Çözüm Unsuru ve Tehdidi olarak Kürtler.....	97

III. BÖLÜM: TÜRK-KÜRT FARKLILAŞMASI, ÇÖZÜLMESİ, BÜTÜNLEŞMESİ VE DİN

A. Türk-Kürt Bütünleşmesinde Etnik köken Aynılığı Yaklaşımı ve Sınırları.....	110
B. Türk-Kürt Bütünleşmesinde Siyasal Haklar Yaklaşımı ve Sınırları.....	115
C. Türk-Kürt Bütünleşmesinde Din ve Din Kardeşliği Yaklaşımı ve Sınırları.....	117
D. Önemli Bir Unsur Olarak Karma Evlilikler Yaklaşımı ve Sınırları	122

IV. SONUÇ.....125

BİBLİOGRAFYA.....130-133

KISALTMALAR

ABD : Amerika Birleşik Devletleri

a.g.e : Adı geçen eser

bkz : Bakınız

C: Cilt

Çev. : Çeviren

s. : Sayfa

S.: Sayı

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

vb : ve benzeri

vs : ve saire

GİRİŞ

A KONU, AMAÇ VE ÖNEM

Türkiye cumhuriyeti devleti ve milleti çok önemli olaylar yaşamakta ve önemli aşamalardan geçmektedir. Devlet kurmak ve kurulan devlete, millet şuurunu aşılama kolay bir hadise değildir. İnsanları ortak bir kültür etrafında bütünleştirmek, çözülme, ayrışma aşamalarına itmeyecektir. Tabii ki yüzde yüz bir bütünleşmeden de yüzde yüz bir çözülmeden de bahsedilemez. Türkiye’de sosyal çözülme sosyal bütünleşme ve din; Türk-Kürt farklılaşması bizim ele alacağımız konudur. Konumuz aslında amacımızı da ele vermektedir. Amacımız elbette bütünleşmeye bir nebze de olsa katkı sağlamaktır.

Ancak gene de bu konuyu neden seçtiğimizi ve neyi hedeflediğimizi kısaca anlatalım. Türkiye büyük bir imparatorluğun esas varisidir. Bu sadece Türk Osmanlı İmparatorluğu şeklinde izah edilemez. İslam’ın bayraktarlığını yapmış ve İslam’a hizmet ederek diğer Müslüman Milletlerin sevgisini kazanmış bir devletin-kim ne düşünürse düşünsün-esas mirasçısından bahsediyoruz. Türkiye işte böyle bir devlettir. Demokrasisi, hukuku, askeri, siyasi, ekonomik ve politik gücü ve dini yapısıyla eğer dünyada yeni bir güç ortaya çıkacaksa en büyük adaylarından birisi Türkiye’dir. Türkiye o yüzden komploların, kirli oyunların hedefi haline gelmiştir. İşte Türk-Kürt meselesinin her aşamasında bu kirli elleri görmek mümkündür. Amacım elimden geldiği kadar meselenin her iki tarafına da bu oyunlarla nelerin hedeflendiğini anlatmaktır. Türkiye büyük bir gemiyse tüm vatandaşlar da geminin yolcuları ve sakinleridir. Gemi su alırsa ya da batarsa bu ne Türklere ne kürdüm diyenlere ne de kendini nasıl adlandırırsa adlandırırsın diğer gruplara yaramayacak ve çatışmaya, kardeş kavgasına, göz yaşına sebep olacak olaylar silsilesini başlatacaktır. Açıklamaya çalıştığım gibi Türk-Kürt ayrılığına inanmadığım gibi halk arasında bir ayrışmanın olduğuna da inanmıyorum. Sadece öyle gösterilmek isteniyor. Farklılıklar kaşınarak Türkiye’nin önüne hem uluslararası hem ulusal sınırlar içerisinde halledilemeyecek problemler çıkarılmak isteniyor.

Geçmişteki acı tecrübelerimize rağmen (sağ-sol olayları gençlerimizin telef olması) hala gerekli derslerin çıkarılamaması üzümlere müşahade olunmaktadır.

Sadece etnik değil mezhepsel olarak bizi parçalama gayretleri tüm hızıyla devam etmektedir. Alevi-Sünni ayrımını da aynı bağlamda değerlendiriyorum. Gerekli tedbirler alınıp süratle uygulanmaya konulursa, milli ve manevi eğitimimizdeki hatalar düzeltilebilirse her iki meselede de (Türk-Kürt, Alevi-Sünni ayrışması) oynanan oyunlar boşa çıkarılabilir.

B. İDDİA VE VARSAYIMLAR/SAYILTIAR

Metodologlar arasında, hipotez ve varsayım kavramlarının neyi ifade ettiğı hususunda farklılıklar vardır. Genelde hipotez karşılığı olarak faraziye (varsayım) kullanılmasına rağmen, bir kısım metodologlar varsayımaya sayıltı, hipoteze de denence demektedirler. Hipotez şeklindeki önermeler (hipotetik önerme) şartlı önermelerdir. Hipotetik önermeler ilk bakışta tek bir önerme gibi görünseler de şart ve cevap önermeleri olarak iki önermeyi içerirler. Şart cümlesi aksiyomatik bir yapıya sahiptir. Cevap cümlesi ise şartın gerçekleşmesi halinde doğrulaması mümkün olan önermelerdir. Diğer bir ifade ile hipotezin doğruluğı aksiyomun doğruluğına bağlıdır. Aksiyom doğru ise hipotez doğrulanabilir.¹ İddia ve varsayımaya gelince onun test edilme zorunluluğı yoktur.

Araştırmamızın temel varsayımı veya iddiasını şu şekilde belirliyoruz:

Türklerin ve Kürtlerin tarihi ve kaderleri aynı ırk kökeninden gelme ihtimali yanı sıra, uzun bir tarihi birliktelik, ortak din, kültür ve gelenek paylaşımı ve en önemlisi de karma evlilikler yoluyla daha da ayrılmaz bir hale gelmiştir.

Yan varsayım olarak ise şunu belirlemek istiyoruz:

Türk-Kürt farklılaşması ve ayrışmasını körükleyenler Türk milliyetçilerinden ziyade Kürt milliyetçileri olmakta ve bu iki milliyetçilik türü birbirini beslemektedir.

¹ Arslantürk, Zeki, *Araştırma Metot ve Teknikleri*, İstanbul: MÜİFVY., 1995.

C. SINIRLAR VE SINIRLILIKLAR

Araştırmamız Kürtlerin tarihi ve etnolojisi konusunda bütün Kürtleri içerse de olgusal olarak Türkiye Kürtleriyle sınırlıdır. Dolayısıyla tahlillerimiz Türk-Kürt Farklılaşması başlığından da anlaşılacağı gibi Türkiye'deki iki etnik grup arasındaki farklılaşmalarla sınırlıdır.

Türk-Kürt karma evlilikleri hakkında bir alan araştırması planlanmakla birlikte çeşitli zorluklardan dolayı gerçekleştirilmeyip konuyla ilgili istatistiklerle sınırlanmıştır.

D. YÖNTEM

Araştırmada başvuru ana metot belge tarama metodudur. Araştırmanın teorik kısımları belgelerde var olan bilgilerin tekniğine uygun olarak toplanması ve metodik olarak düzenlenmesi ile gerçekleştirilmiştir. Sosyolojide ve Din Sosyolojisinde kullanılan genel metotlar olan vasıflama, karşılaştırma ve anlama ve/veya açıklama yöntemlerinin üçünden de yararlanılmıştır. Vasıflama yönteminin bir gereği olarak dolaylı gözlemler yapılmış ve dolaylı gözlem tekniklerinden bilgi ve belge toplama (dokümantasyon) ve bu bilgi ve belgeleri tartışma tekniklerinden yararlanılmıştır. Belgesel gözlem de denilen dokümantasyon metot ve teknikleri arasında belgelerin içerik analizlerine de sık sık başvurulmuştur.

Doğrudan gözlem olarak kendi şahsi gözlemlerimiz yanında bu gözlem metodunun bir tekniği olan olay incelemesi tekniğine de başvurulmuştur. Bu olay kuşkusuz Türk-Kürt Farklılaşması Olayıdır.

E.İLGİLİ LİTERATÜR

Konumuzla ilgili çok sayıda teorik ve uygulamalı araştırma arasında şu zikredeceğimiz araştırmalar araştırmamızla çok yakından ilgili literatürü oluşturmaktadır.

- 1- Vecdi Bilgin, *Sosyal Çözölme ve Din*, (Samsun 1997).
- 2- Amiran Kurthan Bilgiseven, *Türkiye’de Sosyal Çözölme İhtimal ve Tehlikeleri*, Filiz Kitabevi İstanbul, 1990
- 3- Zeki Arslantürk: *Kürt-Türk Yabancılaşmasının Sosyolojik Sonuçları* (Yayınlanmamış Çalışma) İstanbul 2007.
- 4 Ali Coşkun, “Sosyal Bütünleşme, Sosyal Çözölme ve Din” *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 2004 sayı.13,111-151
- 5- Ziya Gökalp, *Kürt Aşiretleri Hakkında Sosyolojik İncelemeler*, İstanbul: Sosyal Yayınları, 1987.
- 6- Yaşar YİĞİT, Din, *Anarşi ve Terör*, Diyanet İşleri Başkanlığı Dini Yayınlar Dairesi Başkanlığı, Ağustos 2008.
- 7- Seyyid Ahmed Arvasi, *Doğu Anadolu Gerçeği*, Burak Yayınevi, Ankara 4. Baskı.
- 8- Hakkı Dursun Yıldız, Mehmet Eröz, Abdülhaluk Çay, *Türk Milli Bütünlüğü İçerisinde Doğu Anadolu*, Ankara, 1986.
- 9- M. Şerif Fırat, *Doğu İlleri ve Varto Tarihi*, Ankara, 1981,
- 10- Mehmet Eröz, «Kürtlerin Menşei ve Türkmenlerin Kürtleşmesi”
- 11- Nazmi Sevgen, «Kürtler», *Belgelerle Türk Tarihi*, sayı: 5, 1968, s. 29.
- 12)-M. Şükrü Sekban, *Kürt Meselesi*, Ankara 1979

F. TEMEL KAVRAMLAR

Etnisite: Belirli dinsel mekansal, ırksal ve kültürel özellikler bakımından hem kendisini diğerlerinden ayrı gören hem de diğerleri tarafından ayrı sayılan bütünlüklü bir kimliğe veya kendine özgü kültürleme bilincine sahip, içerden evlenmek suretiyle bu grup kimliğini koruyan ve grubun sürekliliğini sağlayan toplumsal kültürel ve bazen de siyasal oluşum²

Azınlık: Bir ülkenin içinde, çoğunluk halka mensup olmayan, ancak kendine ait bir kültürü, dili olan bir topluluktur. Hukuki çerçevede azınlık, belirli yasalar ve anlaşmalar çerçevesinde ayrıcalıklı hak ve ödevlere sahip olan bir topluluktur. Örneğin, Osmanlı Devleti içinde gayrimüslim topluluklar olan Sırlar, Bulgarlar, Yunanlar, Yahudiler, ve Ermeniler resmen azınlık olarak tanınıyordu. Bu Lozan Barış Antlaşması ile Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra da azınlık statüsü Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yaşayan gayrimüslim topluluklar olan sadece Yunanlar, Yahudiler ve Ermeniler için devam etmektedir. Fakat Lozan Barış Antlaşması ile Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yaşayan fakat Türk olmayan tüm Müslüman halklar Türk sayılmış ve azınlık sayılmamıştır. Ama gayrimüslim olan Süryaniler azınlık statüsünde bulunmamaktadır ve diğer Türk olmayan Müslüman halklar gibi Türk sayılmıştır. Başka bir örnek, yaklaşık 6 milyon Türk Avrupa'da azınlık olarak yaşamaktadır.³

Çokkültürlülük: Bir toplumu oluşturan bireylerin ve grupların dil, din, ırk, tarih, coğrafya açısından farklı kökenlerden gelmesine dayanan çok kültürlülük, tek bir siyasal birim halinde ve ortak sınırlar içinde yaşayan toplumlarda söz konusudur. Bu farklılıklar, kimi zaman, çöken Sovyetler Birliğinde, ya da bugünkü Amerika Birleşik Devletlerinde olduğu gibi, değişik milletlere mensup insanların bir arada yaşaması biçiminde de görülebilir. Bu iki ülkedeki deneyimler, aslında çok kültürlülük kavramının siyasal sonuçları açısından da oldukça öğretici olmuştur.⁴

², Kudret Emiroğlu, & Suavi Aydın; *Antropoloji Sözlüğü*, Bilim ve Sanat Yay., İstanbul: 2003, Etnisite Maddesi, s.276.

³ Emre kongar resmi sitesi(www.kongar.org)

⁴ Emre kongar resmi sitesi(www.kongar.org)

Toplumdaki çok kültürlülük olayını, bireysel özgürlükler bazında genel toplumsal ve siyasal yapının bir parçası olarak algılayan ABD oldukça başarılı bir uygulama ile hem siyasal kimliğini hem de özgürlükleri koruyan bir çizgi izlemiştir. Buna karşılık, Sovyetler Birliği, bireysel özgürlükleri hemen hemen yok sayarak giriştiği deneyim çerçevesinde, sistemin karşılaştığı başka tür zorlukların sonunda, dağılıp gitmiştir.

Sovyetler Birliği ve Yugoslavya örnekleri, bize, bireysel özgürlüklerin güvencede olmadığı sistemlerde, farklı kültürel kimliklerin korunmasının ve geliştirilmesinin, ister üniter ister federal devlet yapıları çerçevesinde olsun, olanaklı olmadığını göstermiştir. Bireysel özgürlüklerin güvence altına alınarak, "anayasal bir vatandaşlık bağı" çerçevesinde geliştirilemediği siyasal varlıklar, bütünlüklerini koruyamamaktadır.

Çoğulculuk: Toplumu; toplumun içerisindeki kişi, grup, cemaat ve milletlerin sayıca kalabalık olanlarının temsil edilmesi ve diğer sayıca azınlıkta kalanların bunu kabul etmesi halidir. Bu dini veya etnik çoğulculuk anlamında da olabilir. Bu durumlarda diğer gruplara baskı yapılarak çoğunluğun görüşü kabule zorlanabilir. O zaman sayıca azınlıkta olanların sıkı bir birliktelik kurmalarına ve çoğunluğa karşı psikolojik, sosyolojik ve fiili eylemler gerçekleştirmesine sebebiyet verebilir. Toplumda çoğunluğun görüşünün ve ya kültürünün yönetmesi normalse de bu durumun sayıca azınlıkta kalanlara baskıya dönüşmesi ve azınlığın hakkının yok sayılması doğru değildir.

Anayasal Vatandaşlık: "Anayasal Vatandaşlık" kavramı, ulusal devleti, din, dil, ırk gibi tarihten ya da coğrafyadan gelen "kültürel kimlikler" yerine, mensup olunan ülkenin siyasal kimliğine ve bu ülkenin "eşit haklara dayalı vatandaşlığı" kavramına bağlayan bir anlayışı dile getirmektedir. Din, dil, ırk gibi, yukarda da belirtilen biçimde, başka kimlikleri dışlayarak kendi kimliğini güçlendirme eğilimi taşıyan öğeler, ulus devlet oluşumu içinde, öteki kimliklere karşı duyarsız, hoşgörüsüz, hatta düşmanca tutum ve davranışlar içinde olan militanlar elinde toplumsal etkileşimi engelleyici bir işleve doğru kayabilir.⁵ Bu kayış, ulus devleti oluşturan asıl öğelere yani o toplumun çoğunluğunun mensup olduğu dine, ırka ya da millete dayalı olarak ortaya çıkabilir. "Anayasal Vatandaşlık" kavramı, tam bu

⁵ Emre Kongar resmi sitesi(www.kongar.org)

aşamada devreye girerek ortak payda sağlamakta toplumu birleştirmektedir. Bir toplumu oluşturan tüm bireylerin ve farklı grupların, din, dil, ırk ve benzeri köken farkı olmaksızın, devletin önünde eşit muamele gördüğü, ülkenin kamu hak ve olanaklarından eşit olarak yararlandığı, bu nedenle de üyesi olduğu devletle özdeşleştiği bir "Anayasal vatandaşlık".Türkiye için elzemdir.

Eşitlik: Hakları ve olanakları bakımından insanlar arasında ayrım gözetilmemesini ve var olan ayrımların giderilmesini öngören ilkedir. Toplumun üyelerini temel hak ve özgürlükler noktasında aynı haklara sahip olmasıdır.

Klan: Birçok geleneksel toplumda yer alan temel akraba topluluğudur. Klan üyeliği toplumsal olarak ortak bir ataya dayanan gerçek ya da sanal bir soya göre tanımlanır. Bir soy erkek ya da kadın olmak üzere tek yanlı bir çizgi izler. Her zaman olmamakla birlikte klanlarda genellikle dıştan evlenme (egzogami) ilkesi yürürlüktedir.⁶

Aşiret: Göçebe ya da yarı göçebe yaşama düzenini kendi içinden bir başkanın yönetiminde sağlayan aynı soydan gelen insanların topluluğudur. Genellikle yaylak kışlak hareketi içinde olmalarına karşın tam anlamıyla göçebe değillerdir. Yaylakta hayvancılık, kışlakta tarım ile uğraşırlar. Günümüzde aşiretler yalnızca Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da kalmıştır. Kan ve akrabalık bağları hakimdir. Aşiretlerin birleşmesinden kabileler oluşur.

Kabile: Latince de Tribus, çoğul Tribi, eski Roma'da devletin bir birimini oluşturan büyük olasılıkla etnik bir topluluktur. Kabileler kan ve akrabalık bağlarına dayanır.⁷

Millet: Arapçada topluluk anlamında kullanılan millet, Osmanlı'da değişik etnik kökenlerden gelse de bir millet olarak değerlendirilmekte idi. Peygamber efendimizin hadislerinde de millet ifadeleri yer alır. "küfür tek millettir", "ümmetim tek millettir." Önceleri dini bir payda için kullanılan millet kavramı, etnik kökeni ifade edecek şekilde de kullanılmaktadır. Ortak tarih, ortak yaşam, ortak duygu, ortak din gibi sebeplerle aynı coğrafyada yaşayan insanlardan teşekkül eden topluluktur.

⁶ Ana Britannica seti 'K' sözlüğü

⁷ Ana Britannica seti 'K' sözlüğü

Dini ve Etnik Milliyetçilik: Önce milliyetçiliğin tanımını açalım. Milliyetçilik kendi ulusuna bağlılığın, uluslar arası ilkelere bağlılıktan ya da bireysel çıkarlardan, daha önemli olduğunu öne süren görüştür. Aslında milliyetçiliğin tanımı içerisinde ne ırkçılık, ne bölgecilik, ne de dini ve ya mezhepsel milliyetçilik söz konusudur. Ancak bu kavramlar da sık kullanılmaktadır.

Dini milliyetçilik; aynı dinin mensuplarının diğer din ve inanışlara karşı birlik olma ve kendi dini inanışını diğer inanışlardan üstün tutarak mensuplarına ayrıcalıklı davranma, dini inanışlarına bağlı olma halidir. Diğer dini mensubiyeti bulunan kişilere karşı birlikte hareket etme halidir (Hristiyanlar, Yahudiler....vb) Etnik milliyetçilik: aynı etnik kökenden gelen kişi ve grupların, etnik kökenlerini üstün görme, diğer etnik kişi veya gruplara karşı birlikte hareket etme durumudur. (Fransızlar, Türkler, İngilizler.....vb)

I. BÖLÜM: SOSYAL SÜREÇLER VE DİN

“ Sosyal” tabiri en basit tanımıyla “ferdi”nin zıddını ifade eder. Kolektif ve genelın karşılığı olarak açıklanabilir. Sosyal Olay ise toplumda ortaya çıkan ve sosyal dışındaki başka sebeplerle izah edilemeyecek kolektif ve genel olaylar şeklinde tanımlanması gerekir.

Birden fazla insanın toplumda birlikte yaşaması sonucu ortaya çıkan fenomenlere Sosyal Olaylar, birbirini takip eden olaylar zincirine de Sosyal Süreçler denilmektedir.

Joseph Fichter Sosyal Süreçleri altıya ayırmaktadır. Bunlar “işbirliği, uyarlanma, özümseme, çatışma, karışıklık, rekabet”tir.⁸ Z.Arslantürk ve T.Amman bu süreçlere “uyuşma(benzeşme),bütünleşme ve çözülme süreçleriyle farklılaşma ve tabakalaşma süreçlerini de eklerler.⁹

Farklı sosyologlar bu süreçleri sosyal değişmeyi de içerecek şekilde ona kadar çıkarmışlardır. Biz burada sadece bazı temel sosyal süreçleri ana hatlarıyla tanımlayacağız.

A. TEMEL SOSYAL SÜREÇLER

1). İşbirliği (Cooperation) :

Ortak amaçlara ulaşmak, ortak hedeflere yönelmek için kişiler arasındaki yardımlaşma ve dayanışma süreci olarak açıklanabilir. En az iki yada daha fazla kişinin katıldığı kompleks bir bağ söz konusudur.

⁸ Joseph Fichter, *Sosyoloji Nedir?* Çev. Nilgün Çelebi, Ankara: Atilla Kitabevi, 1996, s.105-118.

⁹Zeki Arslantürk, - Tayfun Amman, *Sosyoloji*, İstanbul: Çamlıca Yayınları, 4.bs.2001, s.337-338

İşbirliği davranışları insani ihtiyaçları tatmin eden bir anlama sahiptir. Kişilerin, tek başına ulaşamadıkları hedeflere işbirliği vasıtasıyla daha çabuk ve daha kolay ulaşmalarıdır.

İşbirliği üç şekilde ifade edilir.

.Ortak davranış

.Yardımlaşma davranışı

.İlntili (müellef) davranış¹⁰

Ortak davranışa örnek olarak resmi törendeki öğrencilerin aynı hareketi yapmaları, yardımlaşma davranışına örnek olarak da bir insanın bir diğerine maddi olarak destek olması, ilintili davranışına da örnek olarak da karşılıklı çıkar ilişkilerine dayalı işçi ve işveren sendikaları örnek verilebilir.

2). Muhalefet (Opposition):

Bu süreç işbirliği sürecinin zıddıdır. Katılımcıların hedeflerinin ortak olmaması ve farklılığı, zıtlaşmanın bulunması durumudur.

Örneğin; futbol maçı için stadyuma gitmek isteyen koca ile tiyatroya gitmek isteyen kadın arasındaki amaçsal farklılıkları muhalefet sürecini doğurur.

3). Rekabet (Competition):

Bu süreci aynı hedefe yoğunlaşan aynı idealleri kovalayan iki yada daha fazla kişinin bu hedeflere sahip olmak için giriştiği mücadele olarak tanımlamak mümkündür. Mesela aynı bölgenin iki otobüs firmasının daha fazla yolcuya sahip olabilmek diğer firmayı piyasadan silebilmek için ucuz bilet keserek rekabete girişmeleri...

¹⁰ Zeki Arslantürk, - Tayfun Amman, *Sosyoloji*, İstanbul: Çamlıca Yayınları, 4.bs.2001, s.340

4). Çatışma (Conflict):

Ulaşılmak istenen amacın yerine başka bir amacın getirilişi nedeniyle sosyal ilişkilerde ki değişiklik, rakiplerin uzlaşmazlığı, birinin bir diğerini bertaraf etmesi şeklinde tanımlanabilir. Çatışmanın çeşitli tezahürleri vardır.¹¹ Sözlü çatışma; çatışmanın şiddete dönüşmemesi halidir. İkincisi şiddet olmaksızın gerçekleştirilen eylemdir. Grev gibi. Üçüncüsü de şiddetin kullanıldığı aşamadır. Fiziki kavga gibi.

5). Uyuşma Süreci

Amaçlar ve davranışlar arasındaki denge haline uyuşma denilir. Bu süreç çatışma ve işbirliği süreçlerinin dengelenmesidir. Uyuşmanın iki tipine değinmek gerekir.¹²

.Bir arada var olma (co-existence),

.Benzeşme (asimilasyon)süreçleridir.

Bir Arada Olma Süreci:

Bu süreç ortak yaşama süreci olarak da ifade edilir. Günümüzden örnek vermek gerekirse Doğu Türkistan Türkleriyle Çinlilerin bir arada yaşaması da böyledir. Ya da Amerika'daki zenciler ve beyazların birlikteliği...

Ortak bir üst kültür oluşturamayan ve ortak bir kültür etrafında bütünleşmemişlerse alt kültürler bağımsız olma amacına yönelebilirler. Yapılması gereken şey üst kültürü güçlendirmek ve üst kültürlerle alt kültür arasındaki uyumu sağlamaktır.¹³

Birçok grubun bir arada tutulamayacağı Sovyetler Birliği örneğiyle gözler önüne serilmektedir. Çünkü farklı etnik kökenlerin kültürel özelliklerini yok ederek bir üst kültür oluşturmak çok zordur.

¹¹ Zeki Arslantürk, - Tayfun Amman, *Sosyoloji*, İstanbul: Çamlıca Yayınları, 4.bs.2001, s.344.

¹² Zeki Arslantürk, - Amman, Tayfun, age, s.346.

¹³ Zeki Arslantürk, - Amman, Tayfun, age, s.347

Benzeşme ve Özümseme Süreci:

İki veya daha çok kişi yada grubun bir diğerrinin davranış şekillerini kabul edip uygulamasıyla gerçekleştirilen sosyal süreçtir.

Bu sürece asimilasyon ismi de verilir. Sadece kültürel özelliklerinin değiş-tokuşu ile kalmaz aynı zamanda bu değişikliklere uyar, benimser ve özümserler. Farklı davranış kalıpları oluşturur. Bu davranış kalıplarının benimsenme ve özümseme derecesi aynı zamanda kültürel ve sosyal bütünleşmenin derecesiyle pozitif ilişki halindedir. Sosyal hareketliliğin yavaş olduğu toplumlarda benzeşme ve özümseme süreçleri de yavaştır.

Bir toplumdaki farklılıklar(dil din,mezhep,mevki,servet) benzeşme ve özümseme süreçlerinin olumsuz yönde etkileyen önemli faktörlerdir.

6). Çözülme Süreci

Toplum içerisinde varolan ve ona ‘toplum’ niteliği kazandıran kurum ve grupların ahenkli uyumundaki bozukluktur.¹⁴Toplumu oluşturan, yaşatan, koruyan sosyal unsurların zamanla işlevini yerine getirememesi,uyumunun bozulması ve hızla kaybolmaya doğru yönelmesidir.

7). Bütünleşme Süreci:

Bütünleşme kelime anlamı olarak birleşmek, kaynaşmak, denge içerisinde olmaktır. Toplumdaki küçük yada alt grupların, cemaatlerin, çeşitli müesseselerin vb. birbirlerini tamamlamaları ve bir birliktelik oluşturarak topluma entegre olmalarıdır.

¹⁴ Ali Coşkun , “Sosyal Bütünleşme, Sosyal Çözülme ve Din” *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 2004 sayı.13,111-151

B. SOSYAL FARKLILAŞMA, SOSYAL BÜTÜNLEŞME, SOSYAL ÇÖZÜLME VE DİN

1. Sosyal Farklılaşma ve Din

Toplumsal farklılaşma: toplumu meydana getiren organların farklılaşması, değerlerin ve fikirlerin farklılaşması, toplum fonksiyonlarının farklılaşması ve başkalaşmasıdır.

Farklılaşma kavramı; başkalaşmak, ayrılmak, değişik bir hal ve manzaraya bürünmek kelimeleri ile izah edilebilir.

Sosyal farklılaşma bir yandan toplumu oluşturan organların farklılaşması öte yandan değerlerin ve fikirlerin farklılaşması şeklinde tezahür etmektedir.¹⁵

Bu kavram somut biçimde açıklanırsa; meşguliyet, mertebe, durum, fonksiyon ve kültürün farklılaşması, başkalaşması ve çeşitlenmesinden ibaret bulunan bir süreç olarak tarif edilebilir. Toplumda farklı karaktere sahip bulunan kişilerin farklı görevleri ifa etmeleri ve farklı roller oynamalarının bir sonucu olmakta ve söz konusu olan bu farklı görevler ve roller, birçok bakımlardan sıkı bir biçimde birbirleriyle münasebet halinde bulunmaktadır. Toplumsal farklılaşma olayını iyi anlatabilmek için iki türlü toplum tipini birbirinden ayırt etmek gerekmektedir:

1.Basit toplum

2.Karmaşık toplum

Basit toplum; Henüz farklılaşmanın, meşguliyetin, mevki, statü ve fonksiyon farklılıklarının ortaya tam olarak çıkmadığı toplumdur. İlkel toplumları hiç farklılaşmamış olarak düşünmek, homojen sosyal ve kültürel üniteler olarak görmek yanlış bir bakış açısıdır.

Hatta en ilkel toplumlar dahi belirli bir ilerleme ve tekamül safhasından geçtiği mutlaka değişim ve farklılaşma geçirdiği bilinen bir gerçektir. Bu tip ilkel toplumlara örnek olarak Güney Afrika'nın Büşmen'leri Avustralya'nın Arunta'ları vs ilkel toplumlar az farklılaşmış toplumlardır.

¹⁵ Ü. Günay, *Din Sosyolojisi*, İstanbul: İnsan yayınları 8.baskı 2008 s.317-322

İlkel toplumlarda toplumsal mevkileri ve statülerine bağlı olarak bazı dini fonksiyonların belli kişilere ayrıldığı anlaşılmaktadır.

Sosyal mevkiin yanı sıra “sülale” ve “zenginliğe” bağlı olarak ibadetle ilgili görevlerin belli kişilere verilmesi ilkel toplumlarda sık rastlanan bir durumdur.

Diğer bir farklılaşma faktörü de cinsiyettir. İlkel toplumlarda da bazı “tabu” ve korkular kadınların bir kısım iş ve faaliyetleri yapmalarına mani olmaktadır. Hem ilkel hem ilerlemiş toplumlarda kadınlar genel olarak daha dindardırlar. Ancak din faaliyetlerinin yürütülmesi ve dinle ilgili görevlerin yapılmasında kadınlar ikinci plana atılmaktadırlar. Bazı bölge veya ülkelerde kadınlar tamamen cemaatten uzaklaştırılmış ve tecrit edilmiştir. Kadınların psikolojik, fizyolojik, kültürel hatta toplumsal durumlarıyla ibadetle ilgili gördükleri fonksiyonlar arasında pozitif ilişki vardır.

İlkel toplumlarda “yaş” önemli bir farklılaşma faktörüdür. Gençler ihtiyaçlara nazaran daha az dine eğilimlidir. İhtiyarlar ise daha fazla dindardır. Genellikle örgütlenmiş dini yapılar içerisinde ihtiyarlar önemli bir yere sahiptir. Din adamı portresinde ise ihtiyarlar belirgin bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bir diğer sosyal farklılaşma türü de “meşguliyetir”. İlkel toplumlardan karmaşık toplumlara doğru gidildikçe sosyal farklılaşmalar artmakta ve çeşitlenmektedir. Bazı ilkel toplumlarda zayıf da olsa mesleki ihtisaslaşma mevcuttur. İlkel toplumlar kendi hakim mesleki faaliyetlerine ve meşguliyetlerine göre avcı, balıkçı, çoban...vs sınıflara ayrılmaktadır. Eğer kısaca tekrarlayacak olursak cinsiyet, sülale, zenginlik, yaş, mevki, meşguliyet toplumsal farklılıkların belirlenmesindeki faktörlerdir. İlkel toplumlarda olduğu gibi karmaşık toplumlarda da meşguliyet, mevki, durum ve fonksiyon farklılıklarının sosyal farklılaşmaya neden olucu etkisi vardır. Cinsiyet ve yaş farklılıklarından daha belirgin olarak statü farklılıkları toplumu kategorilere ayırır.¹⁶

Toplum, farklılıklar nedeniyle parçalanmış ve iş bölümü sonucu uzmanlaşarak adeta türlü mesleki ve sosyo-ekonomik faaliyetlerin oluşturduğu kompartımanlara bölünmüştür. Sosyal farklılaşma ve din arasında karşılıklı bir ilişki söz konusu olup birbirlerini etkilemektedirler.

¹⁶ Ü. Günay, *Din Sosyolojisi*, İstanbul:İnsan yayınları 8.baskı 2008 322-324.

2. Sosyal Bütünleşme ve Din

Batı dilinde “integration” un karşılığı olan “bütünleşme” kaynaşmak, birleşmek, yek vücut olmak, denge ve ahenk içerisinde olmak, düzen teşkil etmek, birliği ifade etmek gibi anlamlara gelmektedir. Sosyolojide ise sosyal yapının ve düzenin unsurları arasındaki ahenkli, uyumlu, koordineli durumu “bütünleşme” kavramıyla izah edilir.

Daha farklı şekilde açıklanacak olursa, toplumu meydana getiren fert, grup ve diğer ünitelerin karşılıklı bağımlılık ve ahenk içerisinde birleşmeleri sürecinden ibarettir. Hakim olan ortak kültürün ve değerlerin toplumun fertleri tarafından özümsemiş, kendilerine mal ederek davranışlarını şekillendirmelerine de “bütünleşme” denilir.

Özetle bütünleşme, birbirinden farklı parçaların bir ünite halini almasıdır. Bir toplumun varlığını sürdürebilmesi, o toplumun bütünleşmesiyle doğru orantılıdır. Çünkü toplum üyeleri bütünleştikleri oranda birbirlerine bağlı olabilir ve bir düzen kurabilirler. Sosyal gruplar bütünleşmede önemli bir yere sahiptir. Sosyal grubun bütünleşmesinde ise çeşitli sebepler etkilidir. Bu sebepler arasında üyelerin sayısı, mekan birliği, homojenlik oldukça önemli bir yere sahiptir. Hakikaten heterojen toplumlarda bütünleşmeyi sağlamak güçtür. İleri derecedeki sosyal mobilité ve akıcılık da bütünleşmeyi zorlaştırır. Bunun yanında psikolojik faktörler de önemli yer tutar. Mesela fertlerin tatmin veya tatminsizliği, güvenlik duygusu, moral...¹⁷

Toplumdaki ulaştırma ve haberleşmenin kalitesi de bütünleşmeyi etkiler. Günay iki tip bütünleşmeden söz eder. Kişilerin fiil ve davranışlarının, o toplumun ilişkilerini yöneten normlarla ahenkli bir şekilde koordine edilmiş olması halinde ortaya çıkan bütünleşmeye “normatif bütünleşme”, fertlerin toplumdaki işgal ettikleri mevkilere ve oynadıkları rollere göre sosyal fonksiyonları bakımından birbirlerini tamamlamaları şeklindeki bütünleşmeye de “fonksiyonel bütünleşme” denilir.¹⁸

Bütünleşmede kültür unsurları önemli bir yer işgal eder. Kültürün maddi unsurlarıyla manevi unsurlarının da ahenkli bir birlik arz etmesi en uyumlu bütünleşme çeşididir.

¹⁷ Ü. Günay *Din Sosyolojisi* İstanbul: İnsan yayınları 8.baskı 2008 s 344.

¹⁸ .Günay, age s 344.

Öncelikle din kavramının tanımıyla konuya girecek olursak “korkutucu ve büyüleyici sır”¹⁹ ve “kutsal”ın tecrübesi ve yaşanması ²⁰olarak ifade edilmektedir. Korku ile karışık saygıyı ifade eder.²¹ Başka bir tanımı da kutsal dışında açıklanması olanaksız olan ilahi bağıdır. Dinin birçok sosyal fonksiyonu olduğu tarihi ve sosyolojik örnekleriyle anlaşılabilir. Sosyal düzen içten ve dıştan gelen etkilerle sürekli bir değişim içerisinde. Bu değişim ve yenilik hareketleri bazen sosyal düzeni sarsacak nitelikte olabilir. Dinin yapısında bu tehditleri hafifletme ve sosyal düzenin yapısını destekleme görevi yapan işlevler olduğunu görürüz.(sosyalleşme, sosyal kontrol, meşrulaştırma)²²

Dinin durum ve şartlara göre “sosyal bütünleşmeyi sağlayıcı” fonksiyonunun yanı sıra “ihtilafa vesile teşkil edici” ve hatta toplumda “protesto rolü oynayıcı” fonksiyonlarının da bulunduğunu ancak bütünleştirici işlevlerinin parçalayıcı olanlardan kat ve kat fazla olduğunu²³ belirtmek gerekir.

Fakat J. Wach’ın da ifade ettiği üzere dinin toplum içindeki yapıcı ve birleştirici rolü ihtilaf yaratıcı ve parçalayıcı fonksiyonunu kat kat aşmakta olup, her ne kadar toplumdaki birlik ve bütünleşmenin temini dinin ne niyeti ne de asıl gayesi olmamakla birlikte din, neticede sosyal bütünleşmeyi gerçekleştirmeye yönelmektedir.²⁴

Dinin ihtiva ettiği unsurların yerine göre toplumda ahenkli bir uyumundan söz etmek mümkün iken, fonksiyonsuzluğuna da şahit olunabilir.²⁵ Din herhangi bir toplumda yerleşmeye başlamasından itibaren inançlar, müesseseler, ibadetler, normlar, değerler, adetler, tavır ve davranışlarla o toplumun fertlerinin dini ve sosyo-kültürel bütünleşmelerini ahenkli bir düzen oluşturmalarını temin etmektedir.

Din toplumda çimento işlevi görür. Hindu deyişiyle toplumu oluşturan, bir arada tutan “maya”dır. Konuyu toparlarsak hemen hemen her dinin sosyal bütünleşmeye katkısı, sosyal bütünleşmeyi sağlayıcı yönü olmakla birlikte sosyal çözülmeye ve ihtilafa neden olucu fonksiyonları da olabilmektedir. Gerek ilahi dinler

¹⁹ Günay age, s.346)

²⁰ Günay a.g.e s.346

²¹ El Gazali, İhyai Ulumi’ d-Din, İstanbul:1975,C.IV,s 259-347

²² Günay a.g.e s.346

²³ Günay a.g.e s.347

²⁴ Günay a.g.e s.347

²⁵ .Günay a.g.e s.347

gerek muharref dinler ve gerekse batıl dinlerde dahi bütünleşmeye götüren fonksiyonlar, normlar, ibadetler, adetler bulmak mümkündür. Hristiyanlığın kilise, Yahudiliğin havra ayinleri ve İslam'ın cami ibadetleri düşünülecek olursa insanların birliğine, bir arada belli amaçlar için bulunmalarına aynı şekilde İslam'ın hac ibadetindeki birlik şuuruna bakıldığında hep sosyal bütünleşmeye, birleşmeye, kaynaşmaya, ahenkli bir düzen oluşturmaya pozitif katkılar yaptığını rahatlıkla söyleyebiliriz. İslam şüphesiz tek bozulmamış ve ilahi kaynaklı din olması sebebiyle sosyal bütünleşmeyi sağlayıcı rolü oldukça yoğundur.

Zekatla, sadakalarla, vakıflarla hayır kapısını sonuna dek aralamasıyla, kurban, hac ibadetlerinin sosyal yönüyle hatta ibadetlerini eksik yada hatalı yapan kimselerin ödedikleri kefaretlerde ve fidyelerde dahi İslam'ın sosyal bütünleşmeye ve birliğe katkılarını görmek mümkündür.

Kıyamete kadar yeryüzü ahkamı olarak kalacak olan Kuran-ı Kerim'de birçok ayet insanların birliğine, birleşmelerine, bozgunculuktan, fitne ve fesattan, ayrımcılıktan uzak olmamız gerekliliğine işaret etmektedir. Burada konuyla ilgili tüm ayet meallerine yer vermemiz mümkün değildir ancak birkaç tanesine değineceğiz.

Kuran-ı Kerim,"Allah'ın ipine sımsıkı sarılın, sakın dağılmayın. Allah'ın size olan nimetlerini hatırlayın. Siz birbirinize düşman iken sizin kalplerinizi birleştirdi. Onun nimeti sayesinde kardeş oldunuz. Siz ateşten bir uçurumun kenarında idiniz, sizi oradan çekip çıkarttı.(Al-i imrân 103) Başka bir ayette de "Müslümanlar kardeşirler"(Hücurat 10) buyurarak din kardeşliğiyle tüm fertleri ve unsurları bağlıyor. Son örneğimizde "Ey insanlar, gerçekten sizi bir erkekle bir dişiden yaratık. Sizi (sırf) birbirinizle tanışmanız için milletlere ve kabilelere ayırdık. Şüphesiz ki sizin Allah katında en hayırlı olanınız takvaca en üstün olanınızdır.(Hücurat 13)

Yine Kuran-ı Kerim'de sık sık "Ey insanlar, Ey inananlar,Ey akıl sahipleri" şeklindeki hitaplarıyla tüm insanları muhatap alarak mesajını iletmektedir.

Hız. Peygamber döneminden de sosyal bütünleşmeyle ilgili pek çok misal verilebilir. Hız Muhammed(s.a.v) kan bağına ve kabileciliğe dayalı olan Arap toplumundan tam anlamı ile bir İslam medeniyeti oluşturabilmiştir. O zamanın Cahilliye Araplarından böylesine yüksek bir medeniyet teşekkül edebilmek hakikaten güç bir iştir.

Evs ve Hazrec kabilelerinin birbirleriyle olan kanlı mücadelelerine rağmen İslam peygamberi onları öyle bir bütünleştirmiş ve İslam alemine öyle bir entegre etmiştir ki bu iki kabile ve daha bir çok kabile, kabile gömleğinden sıyrılmayı başarabilmiştir. Daha sonraki dönemlerde özellikle Hz. Osman'dan itibaren yaşanan mücadelelerde aslında belirleyici olan kabilecilik değil iktidar mücadelesidir. Arap toplumunda çok güçlü olan kabile akrabalığı ve kabile tutuculuğu İslam'ın öğretileriyle birlikte bertaraf edilebilmiştir.

Hatta öyle bir başarı elde edilebilmiştir ki sadece kabile dışı değil başka milletlerden olan Müslüman yöneticilere dahi itaat edilmiş gereken saygı gösterilmiştir. Selman-ı Farisi, Bilal-i Habeşi gibi sahabenin önde gelen isimleri farklı etnik kökenlere sahip olmalarına rağmen İslam ümmeti içerisinde hiçbir ayrımcılığa muhatap olmadıkları gibi kendileri oldukça saygı görmüşlerdir.

Peygamberimizin öğüdü gereği 'Eğer size kulağı kesik bir köle önder olsa, hak ile hükmediyorsa ona isyan etmeyin.' diyerek etnik ve mevki bakımından herhangi bir ayrımcılığa şiddetle karşı çıkmıştır. Hem dini, hem toplumsal, hem etnik, hem de ferdi bütünleşmeyi gerçekleştirebilmiş, bunların en güzel örneklerini sergileyebilmiştir. Hz peygamberin sözleri, davranışları ve muameleleri düşünülecek olursa bütünleşmenin gerçekleşmemesi zaten olanaksızdır. Irk için savaşan, ırkçılık için çaba sarf eden bizden değildir. Birbirinizi sevmedikçe gerçekten iyiliğe erişemezsiniz. Müslümanlar tek millettir.....daha birçok sözü İslam peygamberinin bütünleşmeye bir olmaya verdiği önemin açık göstergesidir. T.Izutsu, Kuran-ı Kerim'in "Cahiliye devrindeki kan akrabalığı bağı yerine dini inançlara dayalı toplum anlayışını getirdiğini" ifade eder. Amiran Kurtkan, "tabakalaşma yapısı bakımından verilen statülerle şekillenen bir tabakalaşma pramidine sahip zümre cemiyeti modelini temsil eden Orta Çağ Hristiyan cemiyetlerinin sosyal bünyelerinin statik karakterlerinden doğan ve dinin bağlayıcı rolü sayesinde bütünleşen bir sosyal entegrasyonu arzetmelerine karşılık, kölelikten kurtuluş için mümkün olan her türlü sosyal mobilité kapılarını ardına kadar açan İslam aleminde Avrupa'nın karanlık çağına rastlayan bir devirde, hiçbir sosyal tabakanın ezilmesine imkan vermeyen mükemmel iç kuvvetlere sahip bir bütünleşmenin mevcut bulunduğu" işaret etmektedir.²⁶

²⁶ Ali Coşkun, "Sosyal Bütünleşme, Sosyal Çözüm ve Din", s.111-151

A. Kurtkan Bilgiseven'e göre Osmanlı İmparatorluğunun yükselme devrindeki bütünleşme mana etrafında birleşmenin mükemmel bir örneğini temsil etmektedir. Kurtkan'ın ifade ettiği gibi yükselme devrinde mükemmel bir bütünleşmeye imkân veren bu pekiştirici öz, gerçekte kaynağını İslamiyet'in sosyal gelişmeyi sağlayıcı özünden almakta olup, maalesef sonraki devirlerde bu öz kaybedilmiştir.

Çağımız milenyum, uzay çağı gibi çeşitli isimlerle adlandırılmakta teknolojik gelişmeler ve bilimdeki ilerlemeler baş döndürücü bir hızla hayatın tüm alanlarını etkisi altına almaktadır.

Doğrudan veya dolaylı olarak çağımız insanı teknolojiyi takip etmekte, bir gün önce çıkan daha fazla özellikli bir cep telefonu bir gün sonra yüz binlerce satabilmekte, LCD, DVD, CD, MB, GB.

Kamera, hard disk, digital camera, mega pixels gibi yeni kavramlar belleğimize girmektedir. Fransa'da evinde oturan bir kişiyle evimizde oturduğumuz yerde Internet sayesinde konuşabilmekteyiz. Farklı kültürleri, insanları tanıyabilmekte, farklı dinlerden haberdar olabilmekte, yabancı gazeteleri dahi okuyabilmekteyiz. Dünya'nın bir yerindeki bir gelişme anında tüm dünyaya ulaşabilmektedir.

Tüm bu gelişmeler sosyal kültürel farklılıkları azaltmakta bütünleşmeye katkı sağlamaktadır. Maddi kültür alanındaki bu gelişmelere manevi kültürün uyum sağlayamaması yada ayak uyduramaması günümüz toplumlarını sosyal bütünleşme problemleriyle karşı karşıya bırakır. Bu problemlerin çözülememesi kaosa, kargaşaya sebebiyet verebilir.

Her gelişmenin topluma olumlu ve olumsuz olmak üzere iki türlü etkisi vardır. Teknoloji hızla gelişmesine karşın, değerler yozlaşabilmekte, maneviyat zayıflayabilmekte, para merkezîyetçi bakış artmakta insani yönler ve değerler zayıflayabilmektedir. Ben yaklaşımı hayat başkalarını düşünmemize engel olabilmektedir. Freyer'in belirttiği gibi "dinin toplum üzerindeki birleştirici ve bütünleştirici rolü günümüzde daha da artmıştır"²⁷ Bu problemleri çözebilecek din kadar kuvvetli bir aktör ne tarihte ne de günümüz toplumlarında mevcuttur. İslam dini milli birlik ve beraberliği sağlamada oldukça etkilidir. Bütünleşmenin en kuvvetli

²⁷ Hans Freyer, *Din Sosyolojisi* (çev. Dr.Turgut Kalpsüz) AUİFY 1964 s.27.

unsuru hiç şüphesiz dindir. İslam milletlerinin ve devletlerinin hemen hepsi İslam'ın bu özelliğinden istifade etmiş, ülkelerinin bekâlarını böylece korumaya çalışmışlardır.

3. Sosyal Çözülme ve Din

Sosyal Çözülme: toplumun düzenini işleyen bir çarka benzetirsek eğer, çarkın işleyindeki aksama, düzeninin bozulması ve nihayeti iş göremez hale gelmesi olarak ifade edebiliriz. Bir başka şekilde açıklarsak toplumu toplum yapan kurum ve grupların ahenkli uyumundaki bozukluktur. Buna çeşitli durumlar, süreçler sebep olabilir ve sistemin uyumlu işleyişini ve parçaları arasındaki dengeyi bozabilir; bir işlevsizlik, yapısızlık, erime halleri baş gösterir. Bunun sosyolojideki adı çözülmedir. Bir de çözülmenin ferdi boyutu vardır ki; bireyin insan olarak yaptığı davranışlar ve diğer insanlarla olan ilişkilerindeki uyumsuzluk halidir.

Sosyal Çözülme bir topluluğu meydana getiren sosyal ilişkilerin bütünlüğü bozacak şekilde gevşemesi; bir toplumu ayakta tutan inanç ve değerler sisteminin etkinliğini yitirmesi, sosyal kurumların yeni norm ve değerlere uyum sağlayamaması; bir toplum maddi ve manevi kültür unsurlarının bir araya gelerek bir anlam ifade edecek ve işleyen bir bütün meydana getirecek tarzda birbirlerini tamamlayamamaları halidir.²⁸

Yine Kurtkan'a göre $Fark + Cem = Tevhit$ formülüyle izah ettiği sosyal bütünleşmenin farksız yada cemsiz bir tevhit anlayışıyla ise Sosyal Çözülmeye sebebiyet vereceğini ifade etmektedir.²⁹

Sosyal Çözülmede toplum, her canlı gibi ayakta; devam eder, görevlerini yapar ancak, eski sağlıklı durumuna sahip değildir.³⁰

Sosyal Çözülmenin sadece “buhranlı” dönemlerde olduğu önyargısı bizi hatalı sonuçlara götürebilir. Durkheim işbölümünün çok iyi düzenlenmesinin birçok

²⁸ Amiran Kurtkan Bilgiseven, *Genel Sosyoloji*, İstanbul: Filiz Kitabevi, 4.bs , 1986 s.297.

²⁹ Amiran Kurtkan Bilgiseven, *Türkiye’de Sosyal Çözülme Tehlikeleri* İstanbul: Filiz Kitabevi, 1990 s.31.

³⁰ Orhan Türkdoğan, *Değişme-kültür ve Sosyal Çözülme* İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, 1988, s.164.

kimseyi işsiz bırakacağına, organik toplumlarda çözülmeye bireysel planda bakılması gerekliliğine değinir.

Gelişmiş toplumlarda insanların korku, gerginlik, tatminsizlik içinde yaşadıkları, gelişmiş toplumların acımasız şartlarının insanları bu duruma sürükledikleri bu açıdan düşünülmesi gereken bir vakıadır.

Sosyal Çözölme Tipleri

Çözölme Tiplerini iki maddede incelemek mümkündür.

Bireysel çözölme

Kurumsal çözölme

Bireyin sosyal varlık olarak gerek diğer bireylerle gerekse sosyal gruplar ve sosyal kurumlarla olan ilişkilerindeki bozukluk, kopuş, düzensizlik halidir. Kurumsal çözölme ise sosyal kurumların ve grupların toplumdaki uyumu sağlayamamaları, işlevlerini yitirmeleri, etkisizleşmeleri durumudur. Kurumsal çözölme; ahlaki, dini, iktisadi, siyasi olarak çeşitli kısımlara ayrılır.

Ahlaki çözölme ahlak ile dinin özdeş kabul edildikleri toplumlarda ahlakın dinden ayrılmasını ifade eder. Dini çözölme dinin etkisizleşmesi, pasifleşmesi gerek fert gerekse grup ve kurumlar üzerindeki gücünü kaybetmesidir.

İktisadi çözölme ekonominin ve ekonomi kurumlarının toplumun ahenkli işleyişine katkıda bulunamaması durumudur. Siyasi çözölme ise siyasi sistemde görülen istikrarsızlık halidir. Tezahürleri ise rüşvet, iltimas, usulsüzlük, basiretsizlik....

Toplumda ekonomik ve sosyal problemlerin ortaya çıkması ve ihtilal ve devrim gibi olayların patlak vermesi de siyasi çözölmenin sonuçlarındandır.³¹

Sosyal Çözölmenin Nedenleri

Sosyal çözölmenin nedenleri arasında; sanayileşme, kentleşme ve göç, ekonomik problemler, hızlı ve dengesiz sosyo-kültürel değişme, toplum hayatına müdahale eden savaş ve devrimler, ahlaki gerileme, ahlakın yeni değerleri olarak

³¹ Vejdi Bilgin, *Sosyal Çözölme ve Din*, Samsun: Etüt Yayınları 1990 s.20-25

hazcılık ve faydacılık, cinsel devrim yabancılaşıma,aile kurumundaki çözölmeler, şiddet ve suç oranlarının artışı sayılabilir.³²

Her dinin bir sosyal yönü vardır. Ancak bazı dinler, sosyal yapıyı meydana getiren sosyal grup ve kurumları tam anlamıyla kucaklayamazlar. Bir dinin anlaşılması dünya ile kurduğu ilişkiyle mümkündür. Budizm gibi asketik hayata özel değeri veren bir dinde, dünyaya yaklaşımın temel felsefesine uygun olarak, devlet, cinsiyet, aile ve evlilik gibi sosyal kurum ve bağların olumsuz değeriendirildiğini görürüz.³³ Dünyaya tavır takınan mistik düşöncelerde de aynı duruma rastlanır. Bu açıdan din bütünleştirici rolünü ifada yetersiz kalır; sosyal yapının çözölmelerini önleyici bir etken olmaktan çıkar, çözölmeyi kolaylaştırabilir hatta neden de olabilir.

Dini çözölme tüm toplumu doğrudan veya dolaylı olarak etkiler. Tarih içerisinde sosyal farklılaşma sonucunda eş zamanlı olarak bir de kurumsal farklılaşma süreci meydana geldiği için eskiden dinin boyunduruğunda olan kurumlar da başta ekonomi ve siyaset kurumları olmak üzere dinden bağımsızlaştılar.³⁴ Dini değeri, norm ve sembollerin toplumdaki geçerliliğini kaybetmesi sürecine sekilerleşme denilmektedir ve böylece din bütünleştirme ve meşrulaştırma işlevlerini büyük ölçüde yitirmiştir.

Dinlerin bütünleştirici etkileri yanı sıra yıkıcı ve birliği bozucu etkilerinin de bulunduğunu, her yeni din eski anlayışlar ve eski kurumların anlamlarını ve varoluş sebeplerini kaybettikleri yeni bir dünya ortaya koyma amacındadır.³⁵ Din en yaygın ve etkin meşrulaştırma aracı olarak tarihte karşımıza sürekli çıkmıştır. Beşeri olarak kurulan sosyal düzene kozmik bir statü verilmiş olur. Yani insani düzenin evrensel, nihai kutsalla perçinlenmesi, yasallaştırılmasıdır. Dini bakımdan meşrulaştırılmış bir toplum düzenine karşı gelmek, daima düzensizliğe(anomi)saplanma tehlikelerine dalmak, karanlığın ilkel güçleriyle sözleşme yapmak demektir.³⁶

³² Vejdi Bilgin, *age*, s.49-107

³³ J. Wach, *Din Sosyolojisi*, (çev. Ünver Günay), İstanbul: MÜİFV Yayınları, 1995, s.393.

³⁴ Ali Coşkun , "Sosyal Bütünleşme, Sosyal Çözölme ve Din", *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 2004 Sayı.13,sayfa 121

³⁵ Joachim Wach, *Din Sosyolojisi*, s.66-67.

³⁶ Peter L.,Berger, *Dinin Sosyal Gerçekliği* (çev.Ali Coşkun) İstanbul: İnsan Yayınları, 1993, s.61-67.

Dinle ilgili çözümlenin iki şekilde olduğu söylenebilir.

- 1) Dini-sosyal egemenlik mücadeleleri
- 2) Dini gruplar arasındaki çatışmalar

Bir toplumda egemen olanlarla, egemenlik altında bulunanlar arasında sürekli mücadeleler olmuştur. Bazı dinler otoriteye biat ederken, bazıları otoriteyi tanımamış ve yıkmak için tüm çabalarını ortaya koymuştur. Eğer egemenlik değiştirilmek istenirken gerçekçi sebepler bulunamazsa hemen dini gerekçeler öne sürülür.

Dini gruplar arası çatışmalarda da çatışmadan daha önce ikaz, itiraz, protesto aşamalarına yer vermek gerekir. Bu olayların temelinde itikadi konular ve ibadet konularındaki anlaşmazlıklar, teşkilatlanma ve yönetim meselelerindeki problemler, dinin öngördüğü ahlaki ve sosyal davranış kurallarının sosyal değişme karşısındaki durumları vb. yer alır. Dini itiraz ve protestolar bireysel nitelikli olabileceği gibi kurumsal nitelikli de olabilir. Bu itiraz ve protestolar ana cemaatten ayrılmalara da sonuçlanabilir ve bu yeni cemaatlerin oluşumuna imkan tanıyabilir.³⁷

Yeni bir dinin, mezhebin veya tarikatın ortaya çıkması, çatışmaları, mücadeleleri beraberinde getirir. Bu gruplar dini cemaatte çözülmeye yol açtıkları gibi sosyal çözülmeye de yol açmaktadır. Bu mücadelelerdeki şiddetin boyutu kanlı çatışmalara kadar varabilmektedir. Bu şiddet eğilimlerini her iki tarafta birbirine uygulamakla birlikte genellikle bu şiddet ana cemaatten gelmektedir. Katoliklerin Protestanlara uyguladıkları şiddet gibi

Çok nadiren de olsa yeni gruptan da benzer davranışları görmek mümkündür. Haricilerin uyguladıkları şiddet ve cinayetler gibi...

Konuyu toparlayacak olursak sebebi din gibi gözüken yada gösterilmek istenen pek çok mücadelenin arkasında siyasi ve ekonomik emellerin ve hedeflerin olduğu, çıkarların bu çatışmaları körüklediği bilinen bir gerçektir. Buna sayısız örnek bulmak mümkün ancak biz sadece bir kaçını hatırlatalım. Osmanlılar ile Safevîler arasındaki mücadeleler, Avrupa'daki Din Savaşları, İslam âlemindeki mezhep çatışmaları, Protestan-Katolik mücadeleleri...

³⁷ Ü. Günay *Din Sosyolojisi Dersleri*, Kayseri: Erciyes Ünv. Yayınları s.226-227

C. TÜRKİYEDE SOSYAL FARKLILAŞMA

Farklılaşmayı; başkalaşmak, değişik hal ve manzaraya bürünmek, benzeyen öğelerin, farklı şekillere dönüşmesi şeklinde ifade etmiştik. Sosyal farklılaşmayı ise toplumda kişiler ve grupların, birbirinden farklılaşması gittikçe uzmanlaşma, ayrışma ve başkalaşmaya yön tutması şeklinde özetlemek mümkündür. Farklılaşmanın toplumu oluşturan organların veya değer ve fikirlerin farklılaşması şeklinde³⁸ ortaya çıkabileceğini izah etmiştik. Türkiye’de sosyal farklılaşma Günay’ın ifadesiyle hem toplumu oluşturan organlardaki farklılaşma, hem de değer ve fikirlerin farklılaşması şeklinde gerçekleşmektedir.

Sosyal olarak farklılaşmayan, değişmeyen toplum elbetteki yoktur. En basit toplumlarda dahi yeni durumlar, yeni olaylar yeni şartları doğuracaktır. Bu tabii bir sonuçtur. Çünkü toplum, sürekli değişen hareket halindeki bir bütündür. Türk toplumu da sürekli değişmekte, farklılaşmaktadır.

Teknolojik gelişmelerin baş döndürücü hızı, günümüz insanının beklentileri, sekilerleşme, ben merkezliyetçiliğin yaygınlaşması, küresel müdahaleler ve krizler, temel insan hak ve hürriyetlerinin tam anlamıyla uygulanamaması, demokrasinin yeterli düzeye ulaşamaması, laik-antilaik çekişmesi, Alevi yurttaşların beklentileri, muhafazakarların beklentileri, terör ve şiddet sarmalı, Kürt kökenli vatandaşların devletten talepleri, Sünnilerin talepleri, kadınların Türk toplumunda hedeflenen yere hala gelememeleri, Anayasa tartışmaları, Türban tartışmaları.....

Aslında yukarıda saydığımız tüm maddeler, Türk toplumunun kendi iç dinamikleri ile ulaşmış olduğu bir durum olsaydı bu kuşkusuz Türk demokrasinin gelişmişliğinin göstergesi olurdu. Gerek terörün dış destekli olması, finanse edilmesi, gerek etnik farklılıklar oluşturulmaya çalışılması, gerekse mezhepsel ve tarihsel farklılıkların kaşınarak Türkiye Cumhuriyetinin önüne konulmak istenmesi, aslında üzerinde çokça düşünülen ama çok çabuk unutilan önemli ve acı tecrübelerdir.

Türkiye’de gerçekleşen sosyal farklılaşma ve değişimler normal seyrinde gitmemektedir. Yoksa teknolojik gelişmelere, zamana ve şartlara bağlı sosyal farklılaşma zorunlu olduğu gibi gerekliliktir de....

³⁸ Ü. Günay *Din Sosyolojisi*, s.316

Türkiye’de sosyal farklılaşma; uzmanlaşma, rol ve statülerdeki değişim, ekonomiye bağlı yada bağımsız tabakalaşma, gruplaşma, sendikalar, sivil toplum kuruluşları, dernekler şeklinde de devam etmektedir. Türkiye’imizde maalesef sadece doğal akışıyla gerçekleşen bir farklılaşmadan bahsetmek mümkün değildir. Yönlendirmeler, dayatmalar, kültür emperyalizmi, ekonomik, siyasi, medya....vb baskılarla Türk toplumu şekillendirilmek istenmektedir.

Türkiye’deki Sosyal Farklılaşmaları madde halinde sıralayacak olursak;

- 1) Ekonomik gelişmelere bağlı farklılaşmalar (zengin,fakir)
- 2) Sosyal statülere göre farklılaşmalar(memur (işçi, çiftçi, hakim, bakan...)
- 3) Laik- Anti laik farklılaşması
- 4) Erkek-Kadın farklılaşması
- 5) Türk-Kürt farklılaşması
- 6) Alevi-Sünni farklılaşması.....vs

Bu farklılaşmalardan bazıları dengeli ekonomi ve siyasi politikalarla aşılabilir. Diğer farklılaşma türlerini Türkiye’de sosyal çözülme ihtimal ve tehlikeleri başlığı altında inceleyeceğiz.

D. TÜRKİYE’DE SOSYAL ÇÖZÜLME İHTİMAL VE TEHLİKELERİ

Bu günkü Türkiye’de milli ve manevi birliğimizi bozmak, kardeşliğimizi zedelemek için fırsat kollayan çeşitli şer odakları, türlü hile ve aldatmacalarla necip milletimizin huzuruna, refahına, birliğine zarar vermek için tüm azami gayretlerini sarf etmektedir. Farklılıkları bir zenginlik olarak değil de milletimizi zayıf düşürücü, bölücü bir unsur olarak görmektedirler.

Bu kirli senaryolara aldanan, hakikaten farklı olduğu hissine kapılan kişiler bu tuzaklara kolaylıkla düşerek, Türkiye’mizin zayıflamasından menfaat devşirenlerin işlerini kolaylaştırmaktadır. Üzülerek belirtmeliyiz ki Milli Eğitimimiz bu yönde bir çalışma yapmayarak, bu tip zararlı faaliyetlere vize vermektedir.

Gerek Milli Eğitimimizde gerek manevi eğitimimizde yeterli önlemler alınmadığı için gençlerimiz, çocuklarımız milli ve manevi değerlerimizden yoksun olarak yetişmekte bu boşluğu ise bu şer odakları doldurmaktan geri durmamaktadır.

Aynı ağacın dallarını farklı göstermekle güçlü bir Türkiye'nin önüne engeller konulmaktadır. Tarihte de hep aynı senaryo işlenmiş, Osmanlılarda olduğu gibi devleti yıkmak için ya diğer beylikler desteklenmiş, ya da yeni bir şehzade çıkararak devlet kargaşaya itilmek istenmiştir. Aslında yeni bir şey yoktur. Senaryo aynı; böl, parçala, yut. Sadece uygulayıcıları farklı...

Tarihe yön veren, tarihin akışını değiştiren koskoca Osmanlı İmparatorluğu'nun mirasçısı olan Türkiye'de etnik kökenlerin ve mezheplerin farklı olması doğaldır. Ancak aynı dinden olan, aynı etnik kökenden geldiği kuvvetle muhtemel grupları farklıymış gibi göstermek en hafif ifadeyle alçaklıktır. Kötülüğe karşı iyiliğin yanında olmayanlar, kötülüğe yardım etmiş olur.

Bugün ortak tarih, ortak kültür, ortak din, ortak yaşam ve ortak duyguyu paylaşan bir milleti parçalamak isteyen bu odaklara karşı hiçbir şey yapmamak, bu ortak olan yanlarımızı yok kabul etmektir ve maalesef Türkiye'mizin çözülmesine hizmet etmektir.

Amerika zenciler ve beyazlar arasında bile bir birliktelik kurmayı başarmış, farklı etnik unsurları amerikan vatandaşlık bağıyla bağlamayı başarmışken bizim aynı kültür, din, yaşam, tarih birliğine sahip olduğumuz gruplar arasında bir birliktelik oluşturamayışımız gerçekten de çok acı vericidir ve oldukça düşündürücüdür.

Sosyal Çözölmeye yol açan, milli birliği bozan ayrılıkları, A.Kurtkan bu 4 maddede ele almıştır.³⁹

- A- Kadın-Erkek Ayrılığı
- B- Alevi-Sünni Ayrılığı
- C- Laik-Antilaik Ayrılığı
- D- Türk-Kürt Ayrılığı

³⁹ A. Kurtkan Bilgiseven, *Türkiye'de Sosyal Çözölme Tehlikeleri* İstanbul: Filiz Kitabevi, 1990. s.47-218

1).-Kadın-Erkek Ayrılığı: Kadınlar geçmişten günümüze hayatın çeşitli alanlarında erkekler kadar hak elde edememişler ve sırf kadın olduklarından dolayı gerek ailesel gerek çevresel baskılara maruz bırakılmışlardır. Geçmiş toplumda insanların fiziki kuvvetleri ön plana çıkabilmekteydi. Kadınlar fiziki olarak güçlü olmadıklarından toplumda hak ettikleri yerlere gelmeleri de mümkün olmamıştır. Orta Çağ Avrupa'sında da durum çok farklı değildir. Kadınlar bir mal gibi alınıp satılmakta, köle yapılmakta, fuhşa sürüklenmektedirler. Kadınlara hak ettiği değeri İslam ve kutlu peygamberi Hz. Muhammet vermiştir. Kız çocukları diri diri toprağa gömülürken, kadınlar mal gibi alınıp satılırken, sayısız kadınla evlenmek ve istediğinde koşulsuz başından atmak mümkünken, kadınlara toplumsal ve kültürel anlamda hiçbir değer verilmezken tüm bunlara İslam ve onun kutsal kitabı Kuran-ı Kerim dur demiştir. Evlilikler sınırlandırılmış, tek eşlik tavsiye edilmiş, kız çocuklarının katledilmesine son verilmiş, kadınlar mirastan pay alır hale gelmiştir.

Nafaka ve mihr uygulamaları getirilmiş, onlara cennetin ayakları altında olduğu anneler unvanı verilmiş sosyal ve kültürel anlamdaki hakları garanti altına alınmış, onlar Allah'ın insanlara olan emaneti olarak erkeğin hayatındaki yerini almıştır.

Tüm bunlara rağmen günümüzde de bazı yanlış niyetli kişiler ortaya çıkmakta ve erkeklerle kadınlar arasında yeni farklılıklar ortaya çıkarmaya çalışmaktadır. Kadının ikinci plana atılması şeklinde gerçekleşen bu faaliyetler siyasi, sosyal, hukuki, ticari, kültürel ekonomik vb alanlar da olabilmektedir. Bu anlattıklarımıza kadınlar kastedilerek “saçı uzun aklı kısa” veya “elinin hamuruyla erkek işine karışmak” gibi deyimleşmiş bazı sözlerimiz örnek verilebilir.

İş hayatında da kadınlarımız birçok ayrımcılığa maruz bırakılmaktadır. Çalışan kadın imajı Türkiye’de hâlâ bir sorun olarak görülebilmekte, kadının ekonomik özgürlüğünü ele almasıyla karakterinin değişmesi arasında bir bağ kurulmaya çalışılmaktadır. Tabii ki zamanla bu yanlış fikirler yıkılacaktır. Ancak Milli Eğitimimizin Manevi Eğitimimizle paralel olarak bu sorunların üstesinden gelmesi mümkündür. Böylece ülkemizde gereksiz yere oluşan bu ayrım ortadan kalkacaktır.

2). Alevi-Sünni Ayrılığı: İslam evrensel bir dindir. Tüm milletleri, tüm bireyleri ve tüm dünyayı muhatap alır ve mesajını iletir. İslam'ın farklı anlaşılması itikadi olarak farklı değerlendirilmesi mümkün değildir. Fakat tarihsel problemlerin ve çekişmelerin günümüze kadar süregelmesi çeşitli farklılıklara ve maalesef ayrımlara sebebiyet vermiştir. Her şeyden önce olayın tarihi boyutu mevcuttur. Peygamberin Ehl-i Beytine siyasi hırs uğruna uygulanan muameleler Hz. Muhammed(s.a.v) sevdalısı pek çok gönülde derin izler bırakmış üzerinden asırlar geçmesine rağmen acısı yüreklerdeki tazelinin korunmuştur. Bu siyasi çekişmelerle, çalkantılarla İslam Ümmeti Alevi, Sünni diye iki gruba ayrılmıştır. Tabî ki Sünni denilen grubun Hz Muhammed'in ehli beytine uygulanan zulmü mazur görmesi mümkün değildir. Aynı acılar bu yüreklerde de yaşanmaktadır.

Cami ve mescitlerde dört halifenin ismiyle birlikte Hz Hasan ve Hz Hüseyin'in de isimleri de saygın konumlarını korumakta ve Sünniler de çocuklarına bu iki güzide şahsiyetin isimlerini vermektedir. Peki bu ayrılık neden sürmektedir? Gerçekten de öz itibarıyla aynı Allah'a inanan, aynı Peygambere inanan, aynı dine mensup kişilerin böyle parçalanması hiç normal değildir.

Daha önce değindiğimiz gibi siyasi mücadeleler sanki mezhepsel çatışmalar gibi gösterilmiş, otorite ve taht korkusuyla ele geçen fırsatlar cömertçe heba edilmiştir. İbadet farklılıkları olsa da, günümüzde yapılan Alevi Çalıştayı'da ortaya koymuştur ki; Aleviler İslam dışında gösterilmekten ve algılanmaktan oldukça şikayetçidir. Bu tip çalışmaların aradaki farklılıkları gidermede ve tarafların birbirini daha iyi anlamada faydalı olabileceği aslında geç kalınmış bir çalışma olduğu da bilinmelidir. Korkulara dayalı yönetim rejimini tehdit altında hisseder, halkına baskı yapabilir. Oysa bu rejimi asıl tehlikeye atan durumdur.

Türkiye'de Alevilerin de Sünnilerinde problemleri vardır. Bu problemlere kulak tıkayıp görmezden gelerek değil, problemleri çözerek veya asgariye indirerek devletin bekası ve milletin devletle bütünleşmesi sağlanır. Türkiye'deki Alevilik İslam'dan sıyrılmış, kopmuş değildir. Türkiye Anadolu Aleviliğini oluşturmuş, Şii akımlara, aşırılıklara kapılmamıştır. Bu durum bütünleşmeyi daha kolay hale getirmektedir. Unutulmaması gereken bir yön var ki Türkiye'yi güçsüz, zayıf, kendi derdine düşmüş hale getirmek isteyen, ilerlemesini, sorunlarını halletmesini istemeyen pek çok düşmanı vardır. Geçmişte Alevi ve Sünni gerginlikleri çıkararak, gençleri birbirine

kışkırtarak binlerce gencimizin ölmesine ve birbirlerine karşı derin düşmanlıklar beslemesine sebep olmuşlardır. Peki bu kavganın kazananı kim olmuştur. Biz kaybedenlerini düşünelim. Türkiye kaybetti, körpe fidanlarımız kaybetti, insanlarımız kaybetti, umutlarımız kaybetti, demokrasimiz kaybetti...

Ötekileştirmek, başkalaştırmak, birbirinden ayırmak ülkemiz dışındaki her devlete katkı sağlar. Türkiye'mize sorundan, ayrışmadan, çözülmeden ve olmaması en büyük temennimiz çatışmadan başka hiç bir şey getirmez.

Alınması gereken önlemler Milli ve Manevi eğitimimizi gözden geçirmek, diyanette İslam'ın özünü anlayabilmiş bireylere yer vermek, yazılı ve görsel basında Hz. Ali'nin İslam ve hakikat anlayışlarına yer vermek, insanları bilinçlendirecek çeşitli platformlar oluşturmak, her fırsatta eğitim faaliyetlerinde bulunmak, ayrıca özellikle Alevi vatandaşlarımızın olduğu bölgelerde ilahiyat mezunu, Aleviliği iyi bilen din görevlilerini atamak, hoşgörü politikasını uygulamak, teknolojinin tüm imkanlarını devreye sokarak toplumu eğitime şeklinde özetlenebilir.

3).-Laik-Antilaik Ayrılığı: Devlet işlerinin dinin vesayetinden kurtarılması; yani din ve devlet işlerinin birbirinden ayrı olması şeklinde laiklik tanımlanmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti, kendisini demokratik, laik, sosyal hukuk devleti olarak ifade etmektedir. Laiklik anayasal olarak koruma altındadır. Değiştirilmesi teklif dahi edilemez. Laikliğin bir ayırım sebebi olması onun tanımıyla değil uygulanma alanıyla ilgili ortaya çıkmaktadır. Üzerinde uzlaşılan bir laiklik tanımı da henüz yoktur. Dinin devletin işine karıştırılmaması, devletinse dinin işine müdahale etmesi problemlerin ana kaynağıdır. Laikliğin sadece bir yönünün işletildiğini vurgulayan ikinci yönünün uygulanmadığını belirten çok sayıda fikir adamı mevcuttur. Onlara göre devlet din işlerine müdahil olmamalıdır. Kim laik, kim laik değil tartışmaları kısır bir döngüye dönüşmüştür. Anti laiklerin rejim için büyük tehdit oldukları, zaman zaman devletin açıklanan güvenlik anlayışların da irticanın hâlâ birinci sırayı koruması bunun en bariz göstergesidir. Laik olmayı anıtkabiri en çok ziyaret etmekle ölçen kişilerin varlığı, bir fikir insanı, siyasi ve askeri deha olan Gazi Mustafa Kemal'in ne ölçüde anlaşıldığının acı bir tablosudur.

Atatürk'ü anlayamamaktan da öte, yapılanlara Atatürkçülük diyen insanlar en başta Atatürk'e zarar vermektedirler. Atatürkçülüğü maddi rant olarak kullananlar da maalesef mevcuttur.

Gerek kendisini Atatürkçü sayanları, gerek Atatürk'ten geçinenleri saydıktan sonra Atatürk'ün fikirlerini özümseyen üçüncü grup laikliği tam anlamıyla kavrayabilecektir. Devletin bütün dinlere eşit mesafede durması Türk Milletinin aşına olduğu bir durumdur. Osmanlı bir çok din ve mezhebin varlığını böylece korumuş, hoşgörü politikasıyla gönülleri de, ülkeleri de fethetmiştir. Devlet, tüm dinleri eşit tutmalıdır. Laiklik; batı kökenli bir kavramdır. Hristiyanlığ'ın Skolastik Düşüncesi'ne, baskıcı tutumuna, bilim ve ilme karşı çıkmasına bir tepki olarak gerçekleşti. Reform hareketleri bilimi baskıcı Hristiyanlığ'ın kısıkcından kurtardı.

Ancak İslam, bilime çok önem veren teşvik eden bir dindir. İlk emri "oku" ile başlayan yüce kitabı Kuran-ı Kerim, daha pek çok ayetinde ilme verdiği değeri göstermiştir. İslam'da "beşikten mezara kadar ilim" anlayışı mevcuttur. Ayrıca İslam kadının insan olup olmadığının tartışıldığı dönemde kadına da ilim tahsilini emrediyor. Bu bağlamda İslam'da bir laiklik ihtiyacının varlığı da çok tartışılmaktadır. Ne şekilde olursa olsun bu ayrım da çok tehlikeli sonuçlara yol açabilir. Laiklik anlayışının sadece dinini yaşayan insanları tehdit olarak algılaması, türbanlı-saçı açık ayırımına gitmesi oldukça menfi sonuçlara sebep olabilir.

Türbanlı kadınların tehlike olarak görülmesi, türbanlı kadınları ötekileştirerek, marjinalleştirebilir.

Bu ise aslında rejimi koruyorum diye, rejime ve bütünleşmeye vurulan bir darbedir. Korkulardan kurtulmak, şekilcilikten ziyade öz duygulara yönelmek, birbirimizi oncu buncu diye ayırmaktansa, değerlerimizin farkına varmak, ortak olan yönlerimizi çoğaltmak, Cumhuriyetimizin laiklik, sosyal hukuk ve demokratik yapılarını tam işler hale getirmek, sorunlu yönlerini ise ortak akılla çözümlemek Türkiye'mize de rejimimize de en büyük hizmettir.

4). Türk Kürt Ayrılığı: Türkiye jeopolitik ve stratejik önemi olan, Asya ile Avrupa arasında bir geçiş güzergâhı, Orta Doğu ülkelerine yani yeraltı zenginliklerine oldukça yakın bir konumdadır. Gerek batılı ülkeler gerekse diğer dünya aktörleri Türkiye'nin konumunun farkındadır.

Türkiye ancak iç sorunlarını hallederse hem kendisi hem bölgesi hakkında daha emin adımlar atacak, seyirci konumundan düzenleyici konumuna yükselecektir. Bu bölgesel ve evrensel aktörlerin, Türkiye ve bölgedeki planlarını bozacak, kozlarını yitirmelerine neden olacaktır. Tabii ki buna izin vermek istemeyecekler hem mezhepsel hem etnik sorunları temcit pilavı gibi ısıtıp ısıtıp önümüze koymaktan geri durmayacaklardır. İşte Kürt meselesi çok nedenli olarak ele alınmalı, atılacak adımlarda provokasyonlara yol açılmamalı, kardeş kavgasıyla sonuçlanacak çatışmalardan uzak durulmalıdır. Amiran kurtkan'ın fark+cem=Tevhit formülüyle izah ettiği birleşmenin bizim bütünleşmemizi sağlayacağı unutulmamalıdır. Şiddetten beslenen, illegal yollarla örgütlenen bir takım kişi veya grupların dayanak noktası olarak sundukları “ezilme psikolojisi”ni ortadan kaldırmak için özgürlükler, milli bütünlüğü bozmayacak şekilde artırılmalıdır.

İrkçi eğilimlere, kafatasçı bakış açısına kapılarak yüz yıllardır bir arada yaşayan aynı dinin, aynı tarihin, aynı hedeflerin, aynı yaşamın paylaşıcısı olan iki kardeşi birbirine düşürmek, birbirinden ayrılması gerekliliğini işlemek belki yeni bir oyun değil ama maalesef hiç ders çıkaramadığımız, her defasında alet olduğumuz bir komplodur. Kürt meselesi sorunlaştırılmış, Kürtler bir problemin ismi şeklinde algılanılmaya başlanmıştır.

Önce bu sık tekrarlanarak hepimizin algısında bunu yer ettirmeyi başarmışlar, sonrada bizi birbirimize düşürerek asıl düşmanlarımızı görmemize mani olmuşlardır. Irak savaşında uygulanan politikayla Kürtler, Amerikalılarla birlikte Saddam'a ve devrim muhafızlarına karşı savaşmışlardı. Amerikanın kara kuvvetleri Irak Kürtleriydi. İşte bu bir millet için bu denli tehlikeli olabilmektedir. Asıl hedeflenen de zaten budur. En basit ifadeyle devletleri kontrol altında tutmanın en kolay yoludur. Avrupalı pek çok müttefikimiz, bir yandan bizimle dostluklarını ifade etmekte, bir yandan da terör örgütüne verdiği gizli ve açık desteklerle gerçek niyetlerini aslında ortaya koymaktadırlar. Terörün bir sorun olarak ortaya çıkmasının dış sebepleri olduğu kadar iç sebepleri de mevcuttur. Bunlardan bazılarına değinelim.

- . Milli ve Manevi Eğitimimizdeki problemler
- . Bölgenin Coğrafi özellikleri
- .Şehirleşme, sanayileşme ve tarımda gelişmenin yetersizliği
- . İdeal Kültür etrafında bütünleşememek
- . Bölgesel idarecilerin halkla kaynaşamaması
- . Memurların ve idarecilerin yaptığı hatalar
- .Terörün Maddi gelirlerinin kesilememesi
- .Profesyonel orduya geçilememesi
- .Tehcir sırasında göç etmek istemeyen Ermenilerin bölgede kürdüm
- Aleviyim diyerek kalması ve teröre bölgede sağladıkları destek
- .Terör politikalarının devlet değil iktidar politikası şeklinde yürütülmesi.....vb

Tüm bu sorunları detaylı olarak ilerleyen bölümlerde açıklayacağımız için şimdilik bu konuyu burada noktalıyoruz.

II. BÖLÜM: KÜRTLERİN KİMLİĞİ VE KISA TARİHİ

A. KÜRTLERİN KİMLİĞİ

Önceleri Batılılar sonra da Rus bilginleri, dört dil grubunu (Kur manç, Gûran, Lûr ve Kalhur) birleştirerek, «Kürtû» adı altında toplamaya çalıştılar. Bunlardan son üçü, İran'da bulunmaktadır.

Gerçi, Gûran'ların bir kolunun Türkiye'de olduğu söylenirse de, Zaza'ların bunlarla ilgisi kesin olarak ispat edilmemiştir. Lûr'ların apayrı bir menşeden olduğu anlaşılmıştır. Kalhurlar da öyledir.(Mehmet Eröz)

Bir Kürt milliyeti var etmek için olanca gayreti ile ilmî çalışmalar yapmış olan Minorsky bile bu gerçeği kabul eder ve şöyle der: «Her şey Fars Kürtlerinin Kürdistan kabilelerinden farklı oldukları kanaatini vermektedir». Şöyle devam eder: «XX. asırda, kürtler arasında, bu kavme mensup olmayan bir İranî unsurun (Gûran - Zaza zümresi) mevcudiyeti ortaya çıkarılmıştır».⁴⁰ Başka bir Batlı kaynak da, Musul çevresindeki Gûran ve Kurmanç'ların farklı olduğu, Kurmanç'ların sonradan gelerek onlar üzerinde hakimiyet kurduğu, bu yüzden hâkimiyet ve tâbiyet ananesinin tamamıyla unutulmamış olduğu anlatılır⁴¹. Bunun üzerinde Minorsky de duruyor: «Kürtler içinde birçok yerlerde sırası ile yeni gelenlerin siyasî hâkimiyetine müstenit içtimâî tabakalar görül müştür (Süleymaniye'de, Savuç-Bulak'ta ve Şakaklara boyun eğmiş Küresinlilerin görüldüğü Kotur'da). Sistemli tetkikler, kurt adı ile örtülen bir tabaka altında bir çok eski kavimlerin mevcudiyetini ortaya çıkaracaktır»⁴².

Bu belirsizliğin sebepleri hususunda Minorsky şunları söyler: «Halk iştikak ve seçereleri, Kürtlerin menşei meselesinin hallini, kürt ananeleri ve İslâm kaynakları kolaylaştırmamaktadır»⁴³. Ziya Gökalp, bu görüşü destekler mahiyette şu fikri ileri sürer: «Kürt reisleri belirli bir an'aneye sahip değildirler. Her mevkide ve her işin zamanında başka kaideler geçerli olmuştur».⁴⁴

Kurmanç'lar ve Zaza'lar hakkında Ziya Gökalp, şu bilgiyi veriyor: “Kendi kendilerine «Kürt» namını vermezler. «Kurmansız (Kırmancız)» derler. Bunlar Zaza'lara, Dümbüllü (veya Dımıllı) derler. Türklerin “Bâban Kürtleri” adını verdikleri güneyli Kürtlere namını verirler. Kendilerinin konuştukları dile de Kurmani (Kırmancı, Kırmancı, Kermancı) derler. Zaza'lara gelince bunlar kendilerine (Arapça kef harfinin kesri ile) «Kirt» derler. Kurmanç'lara da «Kürdasi» veya «Kırdasi» adını verirler. Türkler ise Kürt adını Kurmaçlara ayırmışlardır.

Filân adam Kürt müdür, yoksa Zaza mıdır» denildiği zaman Kürt'ten maksat «Kurmanç»tır. Dimili'lere Zaza ismini veren gene Türklerdir. Zaza kelimesini ne bizzat Zaza'lar, ne de Kurmançlar kullanmazlar».⁴⁵

⁴⁰ V. Minorsky, «Kürtler», *İslâm Ansiklopedisi*, c.VI, s. 1091, 1093

⁴¹ G. J. Edmonds, *Kurds, Turks And Arabs*, London, 157, s. 12.(www.islammektebi.com)

⁴² Minorsky, «Kürtler», s.1091.

⁴³ Minorsky, «Kürtler», s. 1091, 1093.

⁴⁴ Ziya Gökalp, *Kürt Aşiretleri Hakkında Sosyolojik Tetkikler*, İstanbul: Sosyal Yayınları, s. 67.

⁴⁵ Ziya Gökalp a.g.e s.50-51.

Burada Zaza'lar için «Dümbüllü» denildiği yazılıyor ise de, bu hata Gökalp'e değil, eski yazıdan yeni yazıya çevirene ait olmalıdır. Nitekim M. Şerif Fırat değerli eserinde Zaza'lara “Dümbeji” dendiğini açıkça belirtir. Bir bölümü Alevî, bir bölümü de Sünnî olan ,Zaza'lar (Dümbeli'ler). Varto çevrelerinde dört kola ayrılırlar:

1-Cibranlılar

2-Lolanlılar,

3-ÂbdalanlıTar,

4- Hormekliler.

Hormekliler'e, «Horumbeyan, Hormekân, Huvarzemiyân, Har-zemli» adları da verilir. Bunlar Alevidirler. M. Şerif Fırat'a göre ki kendisi de Hormekli'dir, bu çevrenin Zaza'ları (Dümbelileri) üç yüzyıl öncesine kadar, Türkçe konuşuyorlardı. Dörtüzyıl önce. bir kısmı İç Anadolu'dan bir kısmı da Horasan ve Harzem'den göç edip buralara gelmişlerdi. Bu topluluklar, Türk olduklarını bilmektedirler; Âyin-i Cem'lerde, hep birlikte Türkçe nefesler okurlar, Türkçe olarak yapılan duaları (Gülbank) yürekten anlar ve benimserler.⁴⁶

Nazmi Sevgen, aynı konuya dair şu dikkat çekici bilgiyi veriyor: «1937de Tunceli'nde incelemeler yaparken yaşlı Zaza'lar bana güzel bir Türkçe ile 'Biz Horasan'dan gelmiş Türküz demişler ve bunda ısrar etmişlerdi. Benim de Dersim'de bulunduğum kıymetli belgeler, yerlilerin deyişlerini doğrulamaktadır.

Türkçe-Kürtçe-Zaza'ca olarak tarafımızdan hazırlanan sözlük, pekâlâ göstermektedir ki Zaza dili Kürtçe değildir. Bir Zaza Kırmançcadan bir şey anlamaz, onun dili başka karakterdedir. Onda Türkçe kelimeler Kürtçe'den fazladır».⁴⁷

Dersim mebusu Hasan Hayrî Bey, 1921'de Türkiye Büyük Millet Meclisinde. yaptığı tarihî konuşmasında Harezm'den gelen ve Türkçe konuşan atalarına. Selçuklu hakanı Alâaddin Keykubad tarafından buralarda ver verilmiş olduğunu açıklamıştı. Hasan Hayri Beyin anlattığına göre, Yavuz Sultan Selim zamanında, Harezmli Alevî Türkler. Dersim Dağlarına çekilmek zorunda kalmış ve bu tecrit neticesinde

⁴⁶ M. Şerif Fırat, *Doğu İlleri ve Varto Tarihi*, Ankara, 1981, s. 75-80.

⁴⁷ Nazmi Sevgen, «Kürtler», *Belgelerle Türk Tarihi*, sayı: 5, 1968, s. 29.

«Kürtleşmişlerdir».⁴⁸ M. Şerif Fırat'da aynı şeyleri tekrarlamakta ve Selçuklu Hakanının arazi ikta'sına (bağışına) dair vesikayı vermektedir. Hasan Hayri Bey ve M. Şerif Fırat gibi, Ziya Gökalp de «Kürtleşme» hâdisesinden bahseder.⁴⁹ Fakat buna Kürtleşme demek çok sağlıklı değildir. Bundan dolayı bu duruma “Yabancılaşma” «Türkçeyi kaybetme» adını vermek gerekiyor.

Kurmanc, Minorsky, bu kelimenin nereden doğduğunu, ne manâya geldiğini bilemediğini açıkça kabul eder. Bunu şöyle belirtir: “Kurmanc, kelimesinin menşei bilinmemektedir. Acaba bu kurt ismi ile bir diğer Medya kabilesinin isminin terkihi midir?» Burada, Medyahlık gayreti yanında, bir temkin ve ihtiyatta göze çarpıyor.

Esasen Farsça'da Gürd ve Kürtçede (Xurt) kuvvetli manâsına gelir. Araplar da Parslardan «Gürd'ü alıp «Kürt» yaptılar. Ve çoğul olarak da «Kürtler» anlamına gelen «Ekrad» dediler. Daha sonra Farslar «Kürt» sözcüğünü Araplardan alarak «Kürdman» şekline soktular. (Türklerle «Türkman» dedikleri gibi). Ve zamanla «Kürdman» da bozularak, bugünkü şekli olan «Kırmanç» halini almıştır.

Bu suretle anlaşılıyor ki, halen kullanılan Türk ve Kürt adları, yabancıların bu iki kavme taktıkları adlardır.⁵⁰ Bu iddialar oldukça yanlıştır. «Türk» adı «Türkmen» adından en az bin yıl önce doğmuştur. Türkler bu adı kendi kendilerine vermişlerdir; Çinliler de bunu kendi dillerinin döndüğü kadar telâffuz etmişlerdir.⁵¹ «Kurmanc» kelimesi, «Kürt» kelimesinin bozulmuş şekli hiç değildir.

Kesin iddiada bulunmamakla birlikte, «Kurmanc» kelimesine en yakın olarak, Türkçe, «Kurman» ve «Kırman» kelimelerini buluyoruz. Türkçe'de ovmak veya boy adı, ver adı, eşya adı olarak, bu kelimelere rastlıyoruz. Kaşgarlı Mahmud, «Kurman» kelimesinin, Oğuz ve Kıpçak Türklerinde, «ok ve yây konan kap gedeleç, yaylık» manasına geldiğini eserinde belirtmiştir.⁵² Tuna boylarındaki Kuman (Kıpçak) Türklerini oymak veyâ boylarından bazılarının isimleri şunlar dır: «Ayaz... Çakan, Torsuk, Çubuk, Kurman...Kolbas (orduyu yen). Alpra (Albura), Karsak İlan, Çurtan (büyük bir Kuman kabilesinin adı)....⁵³ Tatar mollaları arasında bir molların adının

⁴⁸ T.B.M.M. Gizli Celse Zabıtları, Ankara, 1980, cilt: H, s. 252. (3 Teşrinievvel 1337 celsesi).

⁴⁹ V. Minorsky, «Kürtler», s. 1112.

⁵⁰ Musa Anter, «Kürt Dili Üzerine», *Doğu*, Aralık 1969, sayı: 1, s. 23-24.

⁵¹ Kafesoğlu'nun ve Hüseyin Namık Orkun'un bu konu ile ilgili eserlerinde geniş bilgi vardır. (Mehmet Eröz, *Doğu Anadolu'nun Türklüğü*, İstanbul 1975)

⁵² Kaşgarlı Mahrnut, *Divan-ü Lûgatit Türk*, I, 444; III. 16 (Besim Atalay terc.).

⁵³ L. Rasonyi, «Tuna Havzasında Kumanar», *Belleten*, sayı: 11-12, s. 413. (çev. Mehmet Eröz a.g.e)

«Kurman» olması⁵⁴ Kuman Türklerinden olan Kırını ve Kazan Tatarlarının, eski boy isimlerini yaşattıklarını ve Tatarlar arasında «Kurman» adı almış kimselerin bulunduğunu gösterir. 1711'lerde, Azak Denizinin kuze yindeki Kalmuk Türklerinin yerleşme yerlerinden bazının adları şunlardır: «Sarız, Kirman, Akkirman»⁵⁵

Yörükler, yün eğirmek için kullandıkları, elde çevrilip döndürülen basit âlete. «Kirman, kirmen» adını verirler. Karyseri'ye bağlı Sarız'da, Türkçeyi unutmuş olan ve Kurmançça konuşan, Alevi cemaatları nın oturuyor olması, üzerinde durulmağa değer bîr hâdisedir. Kiği havalisinde, kendi dillerine «Kırman» lehçesi diyen aşiretler vardır ki, «bunlar kendi rivayetlerine göre, eski Karaman Türklerinden imişler».

Görülüyor ki, mesele hemen kestirilip atılacak kadar kolay değildir. Uzun ve yorucu sistemli çalışmalara ihtiyaç vardır.

Aşağıda kullanmış olduğumuz bilgiler <http://wikipedia.org.zazalar> ve zazalarla ilgili diğer yazılı belgelerden ve ana biritanicca ilgili bölümlerinden faydalanılmıştır. Yine değişik site ve kaynaklardan da yararlanılmıştır.

1) Zazalar ve Çeşitleri

Zazalar söz konusu olunca Türk-Kürt köken ifadesi daha da sertleşerek devam etmektedir. Ancak sosyolojik olarak Zazalar'a Kürt demek mümkün değildir. Çünkü Zazalar bunu kabul etmezler. Kendilerine Kürt denildiğinde buna tepki gösterirler. Ayrıca mezhep itibariyle de hanefidirler. Zaza veya Dümbeli adı verilen cemaatlerin bir kolu Tunceli taraflarında, diğer kolu Diyarbakır Urfa bölgelerinde bulunur. Kuzeydeki Zazalar'ın çoğu Alevî, Güney Doğu'dakiler Sünnî'dir. Ziya Gökalp'ın, Kürt Aşiretleri Hakkında Sosyolojik İncelemeler eserin 15-16. sayfasında açıkladığı ve Minorsky'nin İslâm Ansiklopedisinin ilgili maddesinde belirttiği gibi, Zazalar Kurmançlardan tamamen başka bir dil kullanmaktadırlar. Buna lehçe farkı denemez. Tamamen ayrı iki dildir. Kurmançça bilenlerin, Zazaca bilenlerle anlaşamamaları bunun kanıtıdır.

İki lisanın ortak noktaları Türkçe kelimelerden gelmektedir. Bazı Arapça ve Farsça kelimelerde müşterekliği sağlamaktadır. Bunların dışında ayrı köklerden , ayrı

⁵⁴ Zeki. Velidi. Togan, *Bugünkü Türkili Türkistan ve Yakın Tarih*, İst., 1947. s. 271.

⁵⁵ Birinci, Abdülkadir, *İlmî Seyahate Dair Rapor*, s. 57.

kelimelerden meydana gelen iki lisan vardır. İki cemaat da ayrı dillere, ayrı örf ve âdete sahip olduklarını bilmektedir.

Zaza'lara Dömbeli dendiği gibi, lisanları gözönüne alınarak «Gûran» da denmektedir. «Gûran», «an» eki yardımıyla «Gûrî»nin çoğaltılmış şekli ise de Zazaların Türk menşeli olduklarında şüphe kalmamaktadır. “İbni Haldun, Gurilerin Türklüğünü kat’i olarak ifade ederken, Müneccimbaşı ve başkaları Gûrilerin Hata (=Hita)lerinden (Sahayif-ü Ahbar, c. II. sf. 600, Tarih-i Gaffarî, sf. 91) olduğuna kanidirler» .⁵⁶ Zaza'larm Türklüğüne dair en güzel delil ve bilgiler, M. Şerif Fırat'ın «Doğu İlleri ve Varto Tarihi» isimli eserinde verilmiştir.

Siverek Zaza'ları beş ana kola (aşiret, boya) ayrılır :

1. Karanlı Boyu
2. Bucak Boyu
3. Kırvar Boyu
4. Hasaran Boyu,
5. Bapviran Boyu

1.1). Karanlılar (Karamanlılar)

Vaktiyle Kığı bölgesinde «Turan, Koçan, Karahan, Oruçoğulları» gibi Türkmen aşireti konar göçerdi .⁵⁷

Bu misâlde Karahanlılar'ı Türkmen olarak görmekteyiz. Fakat ilim adamları Karahanlıların menşei hakkında hemfikir değillerdir. Karahanlıları çeşitli Türk uluslarına mensup saymaktadırlar. J. Deguines, W. Radloff'a göre, Fuad Köprülü'nün fikrine göre Karluk veya Yağma Türklerindendirler. W. Barthold, V. Minorsky de Karahanlıları Yağma Türklerinin bir şubesi olduğunu söylerler. W. Barthold Çiğil'lerden olduklarını da ileri sürer. Zeki Velidi'ye göre, Gök Türklerdendirler. Hammer ve Pirgstell Türkmen teorisini savunmuşlardır. Buna göre «Karahanlılar sülâlesi. Tu-chüe A-shina hanedanının bir kolu olan Karluk hanedanına bağlanmaktadır; Karluk kavmi birliğini vücûda getiren üç kavmin en mühim iki

⁵⁶ İbni Haldun, *Mukaddime*, İstanbul, 1955, c. I, s. 704-706. (Z. Kadir Ugan'ın notu).

⁵⁷ M. Sadık Yiğitbaş, age, s. 254.

unsurunu Çigil ve Yağma kavimleri teşkil ediyordu. Karluklar 744-840 yıllarında Uygur birliğine dahil olmuşlar ve aynı zamanda siyasi isim olarak, bir de Türkmen ismini taşımışlardır.⁵⁸

Gene, Karahanlılar'a «Elikhanlar» denildiğini de öğreniyoruz.⁵⁹ Zaza köylerinden birinin adı «Kelehan»'dır. Bu kelime ile, Karahanlılar'ın «İlekhan»'ı arasında bir münasebet kurulabilir.

Kaynaklardan, «Elikhanlar» da denilen «Karahanlılar»'ın Yağma ve Çigil uruklarına dayandıklarını anlıyoruz: Karahanlılar yahut Elikhanlar... Yıldız yaylasında ve Tekes havzasında yaşayan Yağma ve Çigil aşiretlerine dayanmışlardır. O cihetten Yağma hakanı yahut Çigil hakanı isimleri ile de bilinmektedirler; nasıl ki Göktürk hakanları da Bizans kaynaklarında Çigil hükümdarını temsil ediyordu.⁶⁰

Yağmalar onuncu asırlarda göçebe olup, Türk şubelerinin en kalabalıklarından olan Oğuz, Kıpçak ve Karluk'lar gibi büyük ulusdur. «Hudûdu'l-Âlem» de Yağmaların bin yedi yüz kadar boy (aşiret) olduğunu kaydetmektedir.⁶¹

«Kurmanç» arasındaki yakınlık ve Kurmanç'lar içindeki Türk uruk ve boylarının varlığı, Zaza'ların bir kolu olan Karahanlılar'ın da, eski Karahanlılar'ın bir kolu olabileceği hakkında hüküm vermemizi kolaylaştırmaktadır.

Karahanlılar'a «İlighan» veya «İlekhan» da denmektedir. Fuad Köprülü, Reşit Rahmeti, Osman Turan, Barthold, kelimenin «İlig» olması gerektiğini söylemektedirler.⁶² kelime «İlek» şeklinde okunmalıdır. Aydın ilinde erkek incire «İlek» denmektedir. Demek ki Türkçe bir «İlek» kelimesi mevcuttur. Karahanlı köylerinin isimlerine bakacak olursak. köy isimleri tamamen Türkçe'dir ve eskiden beri kullanılan isimlerdir, halada kullanılmaktadırlar.

Karahanlı Köyleri : -Karahana Köyü, -Kepirkuyu Köyü, - Şilân Köyü, - Güvercin Köyü, - Dindar Köyü, - Hamamviran Köyü

⁵⁸ «Kara Hanlılar», *İslâm Ansiklopedisi*, c. VI, s. 252.

⁵⁹ Zeki. Velidi. Togan, *Bugünkü Türkili (Türkistan) ve Yakın Tarihi*, s. 90, 98.

⁶⁰ Z. V. Togan, *Umumi Türk Tarihine Giriş*, s. 57.

⁶¹ Z. V. Togan, *Bugünkü Türkili (Türkistan) ve Yakın Tarihi*, s. 55-56.

⁶² «İlig», *İslâm Ansiklopedisi*, c. V. s. 972.

1.2). Haseranlılar

Siverek Zaza'larının ikinci büyük kolu «Haseranlılar»'dır. Onların isimleri de güzel bir Türkçe ile yapılmış. Haseranlı köyleri şunlardır:

1- Ağaçtan Köyü,

2- Tiktöl Köyü (Köy yolunun çok dik olmasından ötürü bu isim verilmiş. Hem de «dik» değil, aynen Orta Asya Türkleri gibi «Tik» kelimesini kullanarak), Türkologlardan edindiğimiz bilgilere göre «tol», «yayla» demek imiş. (eski Türk'lerde). Öyleyse buradaki kelime «Dik, sarp yayla» demek olur.

3- Karakaya Köyü (Türkiye'nin çeşitli yerlerinde bu köyden başka 26 adet «Karakaya» köyü mevcuttur),

4- Doğan Köyü,

5- Konaklı Köyü,

6- Ahırmaz Köyü,

7- Sarsap Köyü,

8- Şeyhandede Köyü,

9- Budaran Köyü,

10- Karamusalar Köyü,

11- Hoya Köyü,

12- Hindibaba Köyü,

13- Derdere Köyü.

1.3) Bucaklılar

Zaza'ların üçüncü kolu Bucaklılardır. Bucaklı köyleri şunlardır:

1- Güngörmez Köyü,

2- Mezra Köyü,

3- Bahçe Köyü,

4- Kele Köyü, (görüldüğü gibi bu bölgede üç adet «Han»'lı köy mevcuttur. Karahan, Ağaçhan, Kelehan. bilindiği gibi «Han» eski Türkçe'de «kağan. hakan» manâsına gelmektedir, Karaman'ın bazı köylerinde «boğa» ya «kele» denir.

5- Bitik Köyü, (Kelime, Kaşgarlı Mahmud'un lûgatında «kitap, mektup, yazma, yazı yazış, yazılı şey, kâğıt» manâlarına gelmektedir).⁶³ Buradan yapılan «Bitikçi», İlhanîlerde ve Mısır Türk Devletinde, devlet hizmetindeki kâtiplere verilen isim oluyor.⁶⁴

6- Kalemli Köyü,

7- Daralık Köyü,

8- Çeftali Köyü,

9- Çamurlu Köyü. (Suriye'nin Lâzkiye vilâyetine bağlı Bayır ve Bucak nahiyelerinde Türkmenler oturmaktadır. Köyleri de hep Türkmendir ve bugün de Türkçe konuşmaktadırlar.)⁶⁵

10- Sepetviran Köyü.

2). Kürt Kıyafetleri

Giyim kuşamda Yörük ve Türkmenlere benzerler. Kullandıkları kap kaçak, ev eşyası hemen hemen aynı olup isimleri arasında fark yoktur. Yaşlıların eskilerden duyduğuna göre vaktiyle Kırgız- Kazak çadırlarından başka bir şey olmayan keçe çadırı (Toprak ev, topağ ev, derim ev, Bekdik çadırı) kullanıyorlardı. Bir müddet de kıl çadırı kullanıp iskan oldular.

Gösterdiğimiz hususlar, kısaca ileri sürdüğümüz deliller, vesikaların Kürt olarak kaydettiği, Kozanlıların (Kürt) diye isimlendirdikleri Kozan Kürtlerinin katıksız Türk olduğunu itiraz götürmez şekilde ortaya koyuyor.

⁶³ Divan I, II, III. ciltlerde birçok yerlerde

⁶⁴ İ. H. Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti Teşkilâtına Methal*, Ankara, 1970, s. 187, 201-202

⁶⁵ Ahmet Refik, aynı, eser, s. 176.

Son olarak Aslanlı Köyünde oturan fakat aslen Avşar boyundan olan Aşık Ommar'dan (Aşık Ömer) aldığımız şu şiiri tamamlayıcı delil olarak sunuyorum. Bu şiirde (Avşar, Mürseloğlu, Bektaşoğlu, Güveloğlu, Küçükalioglu) gibi Türk boy , aşiretleri ve aşiret beyleri Kürtlerle akraba gösterilmektedir.

Delme dakma değil, evvelden ağa

Bal sumak çektirir solundan sağa

Umucuya verir atman deve

Bektaşoğlu Kürt yeğeni değil mi

Ah ediyor garaları görenler

Tütünün sunduğu yere atı salanlar

Üç tuğlu vezirden Dızzak alanlar

Mursaloğlu Kürt yeğeni değil mi

Avşar gelip gerisine dönünce

Ördekli'de belli yurdu konunca

Hah demeden bin atlısı binince

Avşar Beğ Kürt yeğeni değil mi

Çarşı bazarıdı evinin içi

Avşar iskan gitti ne idi suçu^[iv]

Düşmanın üstüne çekerdi göçü

Avşar Beğ Kürt yeğeni değil mi

Atlar ener de babam çeşmeye
Ebbeğesi vurur gümüş ireşme
Cerid'inen , Tecir'e de baş goşma
Güccüğalıoğlu Kürt yeğeni değil mi

Aşığın dalgası galman gusura
Bizim eller iskan getti yesire
Boğazı canlı gartal endi Mısır'a
Goveloloğlu Kürt yeğeni değel mi

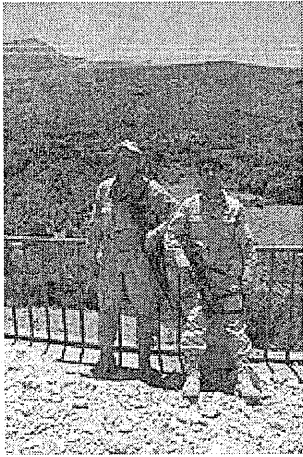
Geleneksel Kürt kıyafetleri



Geleneksel Kürt kıyafetleri⁶⁶



İran'dan bir Kürt kadını portresi; 19. yüzyılın sonları veya 20. yüzyılın başları.



Erbil'in dışı, Ağustos 2005 Bir ABD askeri ile Kürt peşmerge⁶⁷



⁶⁶ <http://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:kurdscostunme.jpg>

⁶⁷ http://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:iraqi_kurdish.jpg

Irak Kürt Ulusal Halk Dansı Topluluğu'nun bir dans gösterisi. 2007.⁶⁸



Kürt Özerk Bölgesi'nden bir öğrenci. 2007.



Geleneksel kıyafetleriyle Vanlı Kürt kadınlar, 1973.⁶⁹

Yukarıdaki resimlerden de anlaşılacağı gibi bu kıyafetler, günümüz Kürt kıyafetleri için asla bir gösterge olamaz. Eğitim seviyesi arttıkça, ekonomik olarak zenginleştikçe hem Kürt kadınlarının hem de Kürt erkeklerinin kıyafetleri değişmektedir. Sadece Kürtler yada sadece başka gruplar için geçerli olmayan bu durum, Türklerde ve Çerkezlerde de görülmektedir.

⁶⁸ 58 http://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:iraqi_kurdish_National_unity_traditional_2007

⁶⁹ http://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:kurds_women-Van_1973

Çok hızlı bir batılama süreci yaşanmaktadır. Maalesef, bizim batılamaadan anladığımız Şey batı ũlkelerindeki insanların kıyafetleri, Őekillięi, ve kũltũrũmũze hiç uymayan yaşam biçimleridir. Asıl almamız gereken bilim ve teknolojiyi ise biz parayla almayı tercih ediyoruz. O nedenle Tũrk toplumunun tamamında yaŐanmakta olan kũltũr erozyonundan Kũrtler de nasibini almıştır.

3). Dũnyada Kũrt Nũfusu:

 <u>Tũrkiye</u>	11.445.000(yanlıŐlıkla Zazalar dahil)
 <u>İran</u>	4.119.000
 <u>Irak</u>	4.347.000
 <u>Suriye</u>	1.411.000
 <u>Afganistan</u>	200.000
 <u>Azerbaycan</u>	13.100 - 150.000
 <u>İsrail</u>	100.000
 <u>Lũbnan</u>	75.000-100.000
 <u>Gũrcistan</u>	40.000
 <u>Ermenistan</u>	45.000
 <u>Tũrkmenistan</u>	50.000
 <u>Almanya</u>	500.000-600.000
 <u>Fransa</u>	100.000-120.000
 <u>İsveç</u>	25.000-30.000
 <u>Hollanda</u>	70.000-80.000

 İsviçre	60.000-70.000
 Avusturya	50.000-60.000
 Danimarka	8.000-10.000
 Yunanistan	20.000-25.000
 ABD	15.000-20.000
 Kanada	6.000

Dünya Devletlerindeki Kürt nüfusu toplam 21-23 000.000 arası⁷⁰

Konuyla ilgili hesaplamalar büyük değişkenlikler gösterir. Kürt nüfusu hakkında çok kesin sonuçlara ulaşmak mümkün değildir. Birinci Dünya Savaşı'ndan hemen önce ve hemen sonra değişik kaynaklarca verilen rakamlarda oldukça büyük farklılıklar vardır.günümüzde Kürtlerin eskiden olduğundan çok daha iyi bilinir olmaları gerçeğine karşın, Kürt nüfusu tartışmalı bir konu olmaya devam etmektedir. Rambout tarafından verilen rakamlara göre Kürtlerin nüfusu 8.190.000'dir.

Günümüzde özellikle Türkiye'de Kürtlerin nüfusları tartışmalıdır. Resmi rakamlar olmadığı için verilen rakamların tamamı tahminidir.

Milliyet gazetesinin araştırmasına göre (Zazalar da dahil) Türkiye'nin %15,8'i yani 11.970.000'i Kürttür. Bu araştırma da Zazalar da Kürt nüfusu içerisinde sayılmıştır. Ancak Zazalar'ın Kürtlüğü kabul etmeyişi bilinen bir geçektir.

Zazalar mezhep itibariyle de hanefidir. Türkiye'de Kürt nüfusu tam olarak hala bilinemese de 8 000 000 olduğu tahmin edilmektedir.

Türk-Kürt ayrımına tamamen karşıyım. Türkiye'de yaşayan her vatandaşın eşit olduğunu düşünüyorum. Alt kimlikleri nasıl ifade edilirse edilsin, Kürtler Türk Milleti'nin ayrılmaz bir parçası ve bizim öz kardeşlerimizdir. Lâkin, Türkiye'de ayrılıkçı-ırkçı-Kürtçülerin nasıl ayrımcılık yaptıklarını ve bazı dış mihraklar tarafından da nasıl desteklendikleri herkesin malumudur.

⁷⁰ http://tr.wikipedia.org/kürt_nufusu

Öylesine yüksek rakam safsataları var ki Kürtçülerin, tamamen ayrılıkçı emellerle Türkiye'deki Kürt nüfusunu yüksek gösterme gayretleri bazen 'açık arttırma yarışına dönüşmektedir.

Meşhedi Cafer'e rahmet okutturacak şekilde rakamlar savuranlar, iddialarını toplam nüfusun % 15'inden başlatarak % 20, % 25, hatta üçte birine kadar yükseltmektedirler. Ancak, mübalağalı, siyasî ve ideolojik varsayımli bu iddiaların hiçbirinin bilimsel, hatta mantıklı bir kaynağa dayanmadığı görülmektedir. Bir haftalık dergide de yer alan Mehrdad İzady'nin tahminlerine(!) göre, 2050 yılında Türkiye'deki Kürt nüfusu, Türk nüfusunu geçecekmiş. Yüksek rakamlar savuran İranlı Kürtçü İzady, 1991 Kasımı'nda Newyork'ta Kürt Enstitüsü'nde yapılan bir konferansta, Türkiye'deki Kürt nüfusunun 2020 yılında 34 milyona ve 2050 yılında 49 milyona çıkacağını iddia etmişti. İzady, Prof. Justin McCarthy'nin, görüşlerinin hangi bilimsel verilere dayandırıldığına dair sorusuna ise 'İstatistiklere değil, Cumhurbaşkanlığı sözcüsü Kaya Toperi'nin Körfez Savaşı sırasında telâffuz ettiği bazı rakamlara, geçen yüzyılda atla dolaşp tahminlerde bulunan seyyahlara ve siyasî beyanlara' dayandırıldığını söylemişti.⁷¹ Time dergisi 18 Mart 1991 tarihli sayısında, Türkiye'de 8 milyon Kürt olduğunu yazmış; ancak iki hafta sonraki 1 Nisan 1991 tarihli sayısında -bu rakamı az bulmuş olacak ki- Türkiye'deki Kürt nüfusu sayısını bir anda ikiye katlayarak 14,5 milyona çıkarmıştır (Mustafa Akyol).

Aynı yılın Mart ayında Paris Kürt Enstitüsü Başkanı Kendal Nezan, 'Türkiye'de 25 milyon Kürt var' diye açıklama yapmıştır.⁷²

Talabanî, 1991 Martı'nda Der Spiegel'e yaptığı açıklamada, 'Topraklarında 9 milyondan fazla Kürdün yaşadığı Türkiye...' şeklinde beyanda bulunmuşken; Kemal Burkay, aynı yılın Aralık ayındaki basın açıklamasında ; Türkiye'de 15 milyon Kürt olduğunu iddia etmiştir. Gene, 24 Aralık 1994 tarihinde yayınlanan aynı TV programında Kürtçü milletvekili Muzaffer Demir Kürt nüfusunu 15 milyon, Mahmut Alınak ise 20 milyon olarak ileri sürmüşlerdir.

Bütün bunlar, aynı dönem itibariyle Kürtçülerin kendi aralarında bile nasıl çelişkiye düştüklerini ve Türkiye'deki Kürt sayısı hakkında hiç bir bilimsel dayanağı olmayan rakamlar verdiklerini göstermektedir. BDP milletvekilleri Selahattin Demirtaş, Sırrı Sakık, Emine Ayna, Sabahat Tuncel aynı şekilde rakam abartması yapmakta değişik

⁷¹ www.wikipedia.org/gercek_kurt_nufusu

⁷² Paris Uluslararası Kürt konferansı 14-15 Ekim 1989)

mitinglerde dile getirdikleri rakam birbirini asla tutmamaktadır. Ahmet Türk'e göre ise Türkiye'de 20.000.000 kürt nüfusu yaşamaktadır.

Gerçek rakam nedir?

Türkiye'deki Kürt nüfusu hakkında en gerçekçi ve bilimsel veriler Devlet İstatistik Enstitüsü'nün(Şimdi TÜİK) 1965 nüfus sayımlarıdır. Buna göre, 31.391.421 olan Türkiye Nüfusu'nun 2.219.502'si ana dili olarak Kürtçe'yi beyan etmiştir. Bu sayı, toplam nüfusun yüzde 7,07'sine tekabül etmektedir. Bu tarihten sonraki nüfus sayımlarında nüfusun ana dile göre dağılımı yapılmamıştır.(Şahsi araştırmalarım neticesinde Kürtçe konuşanların hepsinin Kürtlüğü kabul etmediklerine de tanık oldum.)

Günümüzde Kürt nüfusu oranının artmış olduğunu savunanlar, Kürtlerin diğer etnik alt gruplara göre daha fazla doğurgan olduklarını ve Türkiye ortalamasının üstünde bir nüfus artış hızına sahip bulunduklarını ileri sürmektedirler. Doğurganlık konusunda elimizdeki tek veri ise, gene İstatistik Kurumu'nca yapılan bir çalışmadır.Buna göre, Türkiye genelinde doğurganlık oranı % 2,23 iken, Doğu ve Güneydoğu'da bu oran % 3,65'e yükselmektedir.

Buna karşılık, göç eden Kürtlerin yeni yerleşimlerinde diğer etnik alt gruplara benzeşerek şehirleşme sonucunda nüfus artış hızı bakımından Türkiye ortalamasına yaklaştığı görülmektedir.Diğer taraftan, anılan bölgelerde bebek ölüm oranlarının yüksek ve ortalama hayat sürelerinin düşük olması ise nüfus artışında ters etkenlerdir.

Ayrıca, bu bölgelerde nüfusun önemli bir kısmı da Türk ve Arap'tır.Kürt nüfusu hakkında, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Başkanı Prof. Aykut Toros ve ekibi, genel nüfus sayımlarını esas alarak yaptıkları projeksiyonlarda, 1992 yılında ana dili Kürtçe olanların oranını % 6,2 olarak tespit etmişlerdir.⁷³ Türkiye'nin etnik yapısı konusunda bugüne kadar yapılan çalışmalarını, bilimsel şekilde değerlendiren Ali Tayyar Önder ise 2006 yılı itibariyle 74 milyonluk varsayılan Türkiye nüfusu içerisinde Kürt sayısını 5 milyon (% 6,76), Zaza sayısını 800 bin (% 1,08) olarak tespit etmiştir. Buna göre -Zazalar Kürt olmadıkları halde Kürt ve Zaza nüfusunun toplam içindeki oranı % 7,84 olarak bulunmaktadır.⁷⁴

⁷³ Aykut Toros ve ekibi, (Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Başkanı) Genel nüfus sayımlarını esas alınarak yapılan 1992 yılını kapsayan çalışma

⁷⁴ Ali Tayyar Önder, 2006 yılı itibariyle Türkiye nüfusu içerisindeki Kürt ve Zaza'nın genel nüfusa oranı

Gazi Üniversitesi'nden Prof. Mehmet Şahingöz'ün, P.A. Andrews'in merkezi ABD'de bulunan 'Ethnologue Data from Languages of the World' adlı kuruluştaki çalışmada Kürt nüfusunun oranı % 8,36 olarak tespit edilmiştir. Bu konuda, bugüne kadar bulunan akademik temelli en yüksek oran, Andrew'sin 'Türkiye'de Etnik Dağılım' başlıklı raporunda 2001 yılı içinde toplam etnik nüfus % 13.79 olarak gösterilmiştir.(Türk dışındakiler) Ayrıca, Eylül 2005'te 'AB Eurobarometer Anketi'nde, ana dilini Türkçe olarak bildirenlerin oranı % 93 olarak bulunmuş ve Kürtleri de içine alan geri kalan nüfusun, % 7'yi geçmediği görülmüştür.⁷⁵

Kürt nüfusunun hesaplanmasında Kürtçü siyasî partilerin aldıkları oylar da bir gösterge sayılabilir. Her ne kadar Kürt nüfusunun tamamının bu siyasî partilere oy vermedikleri bilinse de, seçimlerde ortaya çıkan sonuçlar, Kürt nüfusunun Kürtçülerin mübalağalarına uygun miktarda olmadığını göstermektedir. Nitekim, 1995 Aralık Genel Seçimleri'nde HADEP, PKK'nın tehdit ve baskılarına karşılık Kürtçüler dışındaki sol oyların da eklenmesiyle ancak % 4,17 oranında oy alabilmiş; gene 3 Kasım 2002 Genel Seçimleri'nde de DEHAP'ın % 6,2 oranında oy alarak % 10'luk seçim barajının altında kaldığı görülmüştür. Temmuz 2007 seçimlerinde, DTP'lilerle beraber bütün bağımsız adayların oy toplamı % 5,36 olurken, 2009'daki mahalli seçimlerde DTP % 5,04 oy alabilmiştir.⁷⁶

Bütün bu analizlerin sonucunda, 1965 nüfus sayımı sonuçlarının Kürt nüfusu lehine % 50 oranında arttığı varsayılsa bile, 2006 yılı itibariyle Türkiye'deki Kürt nüfus oranının % 7 ile % 11 arasında bulunduğu ve en fazla % 11'e çıkabileceği; Kürt sayısının da 5 ile 8 milyon arasında değişeceği ve en fazla 8 milyon olduğu hesaplanabilmektedir.

TARİHÇİ Prof. Osman Turan, bizde, hatta dünyada bir numaralı Selçuklu dönemi uzmanıdır ve eserleri, Anadolu'nun Türkleşmesi, Güneydoğu'da Kürt nüfusunun gelişimi gibi konularda son derece aydınlatıcı niteliktedir. Osman Turan'ın bir eserinden, "Doğu Anadolu Türk Devletleri Tarihi" adlı kitabından konumuzla alakalı kısımlara değinelim.

Cemşid Bender gibi şoven Kürt milliyetçilerine göre, Kürtler beş bin yıldan beri bugün bulundukları topraklarda yaşıyorlar, Türkler sonradan gelmişlerdir, Kürtçe

⁷⁵ AB Eurobarometer Anketi,(Eylül 2005)

⁷⁶ YSK verilerine göre tüm ulusal kanallardaki oy oranları

antikçağı aydınlatan bir dildir, insanlığı mağaradan kurtaran, matematiği icat eden Kürtlerdir.(!)⁷⁷

(Prof. Turan'dan öğreniyoruz ki, Türklerin Anadolu'ya girmesinden önce, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun pek çok yerinde, şehirden şehre değişmek üzere, Ermeniler ve Süryaniler çoğunluğu oluşturuyordu, hatırı sayılır bir Rum nüfusu da bulunuyordu. Mesela Malatya'da Ermeniler ve Süryaniler; o zaman adı Hısn-ı Mansur olan Adıyaman'da, Harput'ta, Muş, Bitlis ve Van'da Ermeniler; Urfa, Mardin, Hasankeyf, Silvan ve Diyarbakır'da Süryaniler, biraz da Yahudiler yaşıyordu. Prof. Turan, 1070 yılındaki Urfa nüfusunu örnek verir:"20 bin Süryani, 8 bin Ermeni, 6 bin Rum ve Frenk..." Frenkler Birinci Haçlı Seferi'nde Urfa ve çevresini içine alan bir "Haçlı Kontluğu" bile kurmuşlardır.⁷⁸ BİZANS hem sosyoekonomik bakımdan çöküntüye gidiyordu ve hem de mezhep farkı sebebiyle Doğu'daki Ermeni ve Süryanilere büyük baskı yapıyor, onları dağıtmak için şuraya buraya tehcir ediyordu.

Malazgirt'ten sonra kurulan Türk beyliklerinin dinlere saygılı davranışı Ermenilerin, özellikle de Süryanilerin dostça duygularıyla karşılaşmış, hiç büyük Türk-Ermeni veya hele de Türk-Süryani savaşı yaşanmamıştır.⁷⁹

Bölgenin Müslüman nüfusuna gelince... İslamlaşma, Hz. Ömer'in fetihleriyle 7. yüzyılda başladı. Bugün Diyarbakır ilini oluşturan topraklara o zaman Arap Bekir Bin Vâil aşireti yerleştiği için buraya "Diyar-ı Bekir" denildi. Müslüman nüfus, değişen oranlarda Türk, Kürt ve Araplardan oluşuyordu. Selçukluların Ortadoğu'ya girişi Anadolu'ya doğru büyük göçlere yol açtı: Biri Anadolu'yu Türkleştirecek Türk göçü...Öbürü, Kürtlerin de Doğu İran'daki orijinal dağlık yurtlarından kuzeye ve batıya, yani Anadolu'ya göçmeye başlaması...⁸⁰ Bölgeye ikinci Kürt göçü, Eyyubiler zamanında oldu.⁸¹ Yavuz Selim'le Şah İsmail'in kavgasında bazı Alevi Türkmen aşiretleri İran'a, İran'daki bazı Sünni Kürt aşiretleri Türkiye'ye göçecektir. Kürtlerin Fırat'ın doğusuna yayılmasında, Selçukluların Bizans'ı geriletmesinin rolü çok büyüktür. Bölgede kurulmuş bulunan Türk beylikleri, Saltuklular, Sökmenliler ve

⁷⁷ *Kürt Tarihi ve Uygarlığı*, Kaynak Yay.,(s. 29-31, 46)

⁷⁸ Osman Turan *Doğu Anadolu Türk Devletleri Tarihi* (s. 250)

⁷⁹ Turan, *age* (s. 252-253)

⁸⁰ Turan, *age* (s.255)

⁸¹ Turan, *age* (s.134-155)

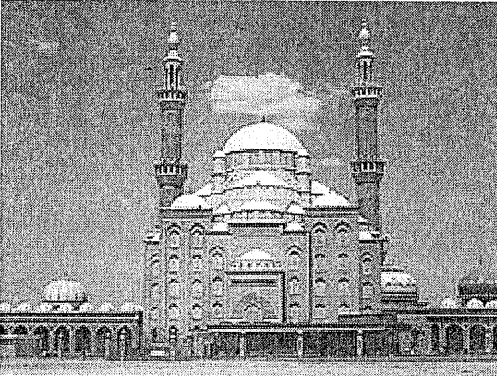
Artuklular ile Türkleşmiş Kürt Mengücek hanedanları Kürtleri "cihat arkadaşı" olarak gördüler.⁸²

Göçebe hayat tarzı Türkmenlerde de Kürtlerde de hâkimdi, bu yüzden ikisinin içinde geniş bir kesim eşkıyalık, yağmacılık yapıyor, birbirleriyle de çatışıyorlardı.⁸³ Ama göçebe Türkmenlerin göçebe kesimleri daha Artuklular zamanında tarım ve ticarete, şehir hayatına yöneldiler.⁸⁴

Tarihçi Claude Cahen, dağlık arazileri yüzünden Kürtlerde göçebeliliğin çok uzun süre devam ettiğini belirtir. Aynı sosyal kulvarda rakip olmamaları ve dindaşlık faktörü, tarihte Türkmen ve Kürt birlikteliğini sağlamış, Gökalp'in belirttiği gibi, nüfus yoğunluğuna ve hayat tarzına göre bazı Türkmenler, mesela Siverek'te Karaçeli aşireti gibi Kürtleşmiş, buna karşılık tarım ve şehir hayatına geçen Kürtler Türkleşmiştir. Böylesine iç içe geçmiş bir tarihi, etnik milliyetçilik fanatizmiyle parçalamaya çalışmak, ancak kötü niyetle yapılabilecek bir 'tahriftir.

4). Kürtlerin Dinleri

Çok büyük bir bölümü ~~İslam ve Sünni(Şafi)~~, sayıları çok olmamakla beraber; küçük azınlıklar hâlinde Yezidilik, Zerdüştlük, Musevilik, Hristiyanlık Kürtler arasında vardır.



Büyük Camii. Erbil, Kuzey Irak Bölgesel Yönetimi, Irak. 2007⁸⁵

⁸² Turan, *age* (s.133-143-212)

⁸³ Turan, *age* (s.135-150)

⁸⁴ Osman Turan, *Doğu Anadolu Türk Devletleri Tarihi*, (s. 256-259).

⁸⁵ <http://wikipedia.org>

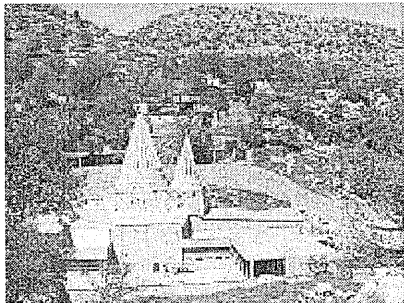


Sincar Dağında Yezidiler. Irak-Suriye sınırı, 1920'ler.

Kürtler, dini bakımdan heterojen bir halk olup aralarında birçok farklı dine mensup gruplar vardır. Bununla birlikte Kürt kültüründeki baskın dinî yönelim Sünnî İslam'dır; nitekim bugün Kürtlerin çoğunluğu Sünnî Müslümanlardır.⁸⁶ Özellikle, Türkiye ve İran sınırları içinde yaşayan Kürtlerin çoğunluğu Sünnî mezhebine bağlı (Şafii ağırlıklı) olup bir kısmı ise Alevidir. Ayrıca Şii, Ehli Hak, Yezidi ve Yahudi Kürtleri de mevcuttur.

Büyük sayılarda Zerdüş veya Hristiyan Kürt gruplarına rastlanmaz; bununla birlikte Zerdüştlükten, Manihaizm'e veya Hristiyanlığa kadar birçok farklı dinî akım Kürt topluluklarının dinî anlayışını etkilemiştir ve çağdaş Kürtlerin dinî inanışlarında ve ibadetlerinde bu farklı dinlerin çeşitli imgelerine rastlamak mümkündür.

İlk Kürtlerin dinî inançları üzerinde çok fazla bilgi bulunmamakta; diğer İranî halklarla birlikte, Hint-Aryan antik inançlarına inandıkları düşünülmektedir.



❏ Adi bin Misafir'in Laliş'teki kabri.⁸⁶

⁸⁶ <http://wikipedia.org/laliş>

Bugün kendi başına bir inanç olarak kabul edilen Yezidilik, İslam'daki tasavvuf akımı çıkışlı olan, Hint-Aryan kökleri bulunan bir dindir. Tanınmış bir tasavvuf şeyhi ve muhafazakâr bir Müslüman olan Adi bin Misafir, Orta Doğu'da birçok farklı yerde bulunduktan sonra 12. yüzyılda küçük Laliş vadisine yerleşmiş ve burada önemli bir kitleye hitap etmeye başlamıştır. Adi bin Misafir'in ölümünden sonra tarikat akrabaları tarafınca devam ettirilmiştir. Zamanla Adi bin Misafir'in kabrinin bağlılar açısından dinî önemi artmış, sonunda bir tapınma odağı olmuştur.

Şeyhin kendisi de ilahî olarak algılanmaya başlanmıştır ki bu sebeplerle grup klasik İslamî anlayıştan koparak, Müslümanlarca İslam dışı kabul edilmeye başlanmıştır.

Bugün anlaşılan şekliyle Yezidilik 14. ve 15 yüzyıl civarlarında ayrı bir din olarak meydana gelmiştir. Kürt topluluklarında yaygınlaşmış çeşitli İslam-öncesi inançlar Yezidilikte kendilerine yer bulmuşlar ve bu antik inanç ve imgelerin bir kısmı Adi bin Misafir'e atfedilmeye başlanmıştır.



☞ Yezidi kadınlar. Tiflis, Gürcistan. 1945.⁸⁷

Bugün Yezidi topluluğun sayısı hakkında net bir rakam vermek mümkün değilken, Kafkaslarda 50.000, Kuzey Irak'ta 100.000-250.000 arasında, Suriye'de ise yaklaşık 5.000 civarında Yezidi olduğu tahmin edilmektedir. Avrupa'daki Kürt diasporasında da Yezidi topluluklara rastlamak mümkündür; örneğin Türkiye'de uzun yıllarca varlığını korumuş 10.000 civarında olduğu tahmin edilen Yezidi topluluğun, 1980'lerle birlikte sosyal yaşamdaki sıkıntılar ve çoğunluktaki Müslümanların tepkileri sebebiyle başta Almanya olmak üzere çeşitli ülkelere göç ettiği bilinmektedir; benzeri göçler Irak ve diğer bölge ülkelerindeki Yezidi topluluklarında da gözlemlenebilir. Yezidi toplumu sıkı bir kast yapısına sahiptir. Senkretik yapısı

⁸⁷ <http://wikipedia.org/yezidi-Women>

sosyal çoğu ibadette de kendisine gösterir; örneğin çocuklara hem vaftiz hem de sünnet uygulanır.

Yezidi inancında evreni Tanrı yaratmış olsa da evrenin kontrolünü yedi ilahî varlığın kontrolüne bırakmıştır. Genel olarak melek olarak anılan bu varlıklar, heft sirr yani "yedi sır" olarak da adlandırılırlar. Bunların en önemlisi Tawûsê Melek yani Tavus Meleği/Melek Tavus'tur. Sıklıkla bir tavus kuşu olarak betimlenen Melek Tavus İslam'daki şeytan ile ilişkilendirilir.

Bunun en büyük sebepleri, çeşitli kaynaklara göre, Yezidilerin Melek Tavus'un (bir) diğer isminin şeytan olması ve Yezidilik inancında Melek Tavus ile ilgili temel kıssanın İslam'ın kutsal kitabı Kuran'daki Hz. Adem'e secde etmeyi reddeden iblis kıssası ile neredeyse aynı olmasıdır.

Bununla birlikte, Yezidiler kıssada Melek Tavus/şeytan imgesinin Hz. Adem'e secde etmemesini olumlu karşılarken, bu Kuran'da ve İslam'da olumsuz karşılanır. Melek Tavus ile ilgili bu fark sebebiyle, Müslümanlar Yezidileri zaman zaman şeytan-tapıcılar olarak görmüş veya anmışlardır. Bununla birlikte Yezidi inancında Melek Tavus bir tür kötülük ve şer simgesi değildir; genel olarak dünyada iyilik ve kötülüğün bulunduğu inanılır. Bu açılarından, din bilimleri bağlamında Yezidiler şeytan-tapıcılar olarak görülmezler. Yedi meleğin en önemlisi ve başı olan Melek Tavus Yezidi inancında Adi bin Misafir ile birlikte çok önemli ve temel bir konumdadır.

Kürtlerin İslam'dan önceki inanışlarıyla ilgili sağlıklı bilgiler mevcut değildir. İslam'dan önceki inanışları çeşitli hikayelerden, mitolojik uydurmalarından ibarettir..

B. KÜRTLERİN KISA TARİHİ

Akla gelen ilk soru, Kürtlerin kökeni sorusudur: Kürtler kimdir? Nereden gelmişlerdir? Bu konuda bir görüş birliğinden söz etmek mümkün değildir. Bir kısım Tarihçiler onların; büyük Hind-Avrupa halkları ailesinin İran dalına mensup olduklarını düşünürken Kürtlerin Turani kökenden geldiğini düşünen ve bunu ispata çalışan bir çok tarihçide mevcuttur.(sadece Türkçe'de Kürt sözcüğüne rastlanıyor). Gene bir takım kişiler Kürtlerin tarihin en eski halklarından olduğunu matematiği ve

astronomiyi icat ettiğini dahi iddia edebiliyorlar. Tarihin ilk çağlarında, İran yaylası ile Fırat'ın yukarı çığırı arasındaki dağlık bölgede, Mittani, Kasitler, Huriler gibi adlar taşıyan krallıklar hüküm sürmüştür. M.Ö.VII.yüzyılda Med'ler (Fransızlar için eski Galyalılar neyse Kürtler için de Med'ler odur.) İran'da bir imparatorluk kurdular;bu devlet M.Ö. 612 de güçlü Asur devletini yıkıp ülkesini ele geçirdi ve egemenliğini bütün İran'a ve Orta Anadolu'ya yaydı.Bu tarih (M.Ö.612) Kürt milliyetçilerince kendi çağlarının ve takvimlerinin başlangıcı olarak edilmektedir.⁸⁸

Kürtler'in Medlere dayandığı görüşünü ilmi ispattan uzak olarak gören bir kısım tarihçiler mevcuttur. Med'lerin Kürtleri tanımadığını öne süren bu tarihçilere göre elde belge olmayışı, herhangi mezar taşı,kitabe,arkeolojik kazı neticesi Kürtler'in Med'lere dayandığını ifade eden tek bir vesika olmayışı bu iddianın ilmi dayanaktan yoksun, şahsi kanaat istek ve arzulara göre yönlendirilmiş olduğunu ifade etmektedirler. Birinci olarak izah ettiğimiz görüş yani Kürtlerin kökeninin medlere dayandığı iddiası Kürt milliyetçilerinin Paris konferansında dile getirdiği görüştür. (Paris Uluslaşası Kürt konferansı 14-15 Ekim 1989)

Med'lerin siyasi egemenlikleri M.Ö. VI. Yüzyıl ortalarına doğru sona erer; ancak dinleri ve uygarlıkları Büyük İskender devrine dek İran'a hakim olur. Bu devirden İslam'ın gelişine kadar geçen sürede, Yunan coğrafyacı ve tarihçilerince Karduklar (Karduhoy) diye adlandırılan Kürtlerin kaderi, İran sahnesinde birbirini izleyen Selekos, Part ve Sasani imparatorluklarının öteki halklarının kaderine bağlı kalacaktır. Ancak kürt miliyetçilerinin bu iddialarını Th. Nöldeke, M.Hartman, Weissbach gibi şarkiyatçı bilim adamları çürütmüş Kürt kelimesiyle Kardu arasında etimolojik bir bağın olmadığını ilmen ispat etmişlerdir.⁸⁹ Ayrıca Asur salnamelerinde Kürtlerle ilgili herhangi bir bilgi yoktur. Gerek Medler gerek Asurlular Kürtler'i tanımıyor.⁹⁰ İslamiyet'den öncesi ile İslam'dan sonrası arasında oldukça büyük farklılıklar mevcuttur.

Müslüman Arap istilalarına önce güçlü bir direniş gösteren Kürtler sonunda İslamiyet i kabul ettilerse de Araplaştırılmaya razı olmadılar. Direnmeleri yüzyıldan fazla

⁸⁸ Kendal Nezan, "Kürtlerin Tarihi", *Paris Uluslararası Kürt konferansı* 14-15 Ekim 1989.

⁸⁹ Seyyid Ahmet Arvasi, *Doğu Anadolu Gerçeği*, İstanbul: Burak Yayınevi, 1993 s. 17.

⁹⁰ Seyyid Ahmet Arvasi, *Doğu Anadolu Gerçeği*, İstanbul: Burak Yayınevi, 1993 s. 18.

sürdü. Kürt aşiretleri Araplara karşı dinsel olmaktan çok sosyal nedenlerle direniyorlardı⁹¹

Türkler 1071 yılında Malazgirt savaşı ile Anadolu'yu Türk yurdu yaptığında Anadolu'da ne bir Ermeni nede bir Kürt Devleti vardı. Anadolu'ya güya Bizans hükmediyordu. O Anadolu ki kırları bomboş, köy ve kasabaları harap edilmiş terkedilmişti. Anadolu'da doğru dürüst bir nüfusdan da bahsedilemez. Sürekli istilalar, savaşlar Anadolu'yu yıpratmış, nüfusunu ise oldukça azaltmıştı.⁹²

Anadolu'da bulunan halklar ise ; bir kısmı ermeni, bir kısmı ateşe tapan yezidi, bir kısmı, Hristiyan Asuri ve Suryani kalıntıları ile eski saka-cenli ve Oğuz boyundan gelen konar-göçer Türk toplulukları idi. Kürt milliyetçileri ise Anadolu'da Kürtlerin bulunduğunu da iddia etmektedir. Hatta Anadolu'nun Kürdistan olduğunu savunmaktadırlar. Ancak tarih böyle bir durumdan bahsetmemektedir. O zamana kadar Kürtlerin ülkesine Yunanlı coğrafyacılarca Medya, Araplarca “Cibal” yani “Dağlar” ismi verildiğini iddia eden Kürt milliyetçileri, Kürdistan adını, bir Türk sultanı olan Sancar'a ithaf ederler. Son büyük Selçuklunun ölümünden 12 yıl sonra, ünlü Selahaddin'in kurduğu bir Kürt hanedanı olan Eyyübiler (1169-1250)sahneye çıkar ve XIII. Yüzyıldaki Türk-Mogol istilalarına kadar hemen hemen yüzyıl süreyle İslam aleminin önderliğini üstlenir.Selahaddin'in yüksek kişiliği ve Haçlılara karşı gösterdiği kahramanlıklar Avrupa'da yeterince biliniyor. Eyyubi devleti hemen hemen tüm Kürdistan'dan başka, Suriye, Mısır ve Yemen'i de içine alıyordu. Bu devlet bir Kürt hanedanının yönetiminde, bir Müslüman imparatorluğuuydu. O çağlarda ulusal devlet kavramı henüz oluşmamıştı; Avrupa'da da Katolik dünyasının bütün halklarını, kırıllıklarını ve prensliklerini bir araya toplama iddiasını güden Kutsal Roma-Germen imparatorluğu vardı. Çağ, haçlı seferleri çağıydı; dinselliğin siyasallığa ve ulusallığa egemen olduğu bir çağ... Dolayısıyla, dindar Fransız kralı Saint-Louis ne kadar Fransız milliyetçisi ise Salahaddin de ancak o kadar Kürt yurtseveri sayılabili(?).⁹³ Bu iddiada alabildiğine tutarsızdır. Eyyubiler'in bir Kürt devleti sayılması olanaksızdır. Çünkü halkı araptır. Ayrıca Eyyubilerle birlikte Haçlılara karşı en çetin mücadeleyi Türk beylikleri ve Selçuklular vermiş daha Anadolu'dan geçmeden haçlı seferleri bertaraf edilmiştir. Gerek Haçlı seferlerine,

⁹¹ Kendal Nezan, *Paris Uluslararası Kürt konferansı* 14-15 Ekim 1989 'kürtlerin tarihi'

⁹² Seyyid Ahmet Arvasi, *Doğu Anadolu Gerçeği*, İstanbul: Burak Yayınevi, 1993 s. 21

⁹³ Kendal Nezan *Paris Uluslararası Kürt konferansı* 14-15 Ekim 1989 'kürtlerin tarihi'

gerek Moğol istilalarına rağmen beylikler halinde de olsa Anayolunun yönetimi gene Türkler de idi. Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da ise Karakoyunlu beyliği kurulmuştu.

Karakoyunluların sınırları;Fırat ve diclenin kuzey taraflarına yerleşmişler, Van Gölünün güneyinden Sincar ve Erbil’e kadar uzanmışlardır. Akkoyunlular ise Trabzondan Diyarbakır’a İran , Irak ve Arab’ın içlerine kadar uzanmışlardı. Doğu ve Güneydoğumuzda yapılan kazılarda koç koyun heykellerinin çıkması önemlidir.⁹⁴

Kürt milliyetçilerinin Eyyübileri bir Kürt devleti etme gülünçlüğü aşağıdaki ifadeleri doğurur. XII. yüzyıl, Kürt tarihi açısından gerçekten zengin bir dönemdir; coğrafi bir varlık olarak Kürdistan’ın resmen ortaya çıkması ve tanınması; İslam dünyasının bir Kürt hanedanın egemenliğine geçmesi, Kürt dilinde zengin bir edebiyatın yeşerip çiçeklenmesi hep bu dönemde yer alan olaylardır. Metropolit merkezi Kürdistan’da bulunan Nesturi Kilisesi de gene bu dönemde olağanüstü bir gelişme gösterir; misyonerlerini Tibet, Sing-Kiang, Moğolistan, hatta Sumatra’ya kadar tüm Asya’ya yayar. Bu misyonerlerin en büyük başarısı, 1248’de büyük Moğol Hanı Guyuk’un Hristiyanlığı kabul etmesidir. 1253’te Saint-Louis de ona elçi olarak Guillaume de Rubrocck’u (Rubruguis) gönderir; Bağdat’a karşı “Moğol Haçlı Seferi” denilen olayda bu kişinin önemli rolü olur. Nitekim 1258’de bu misyonerlerin etkisiyle, Hulagu Bağdat’ı alınca Halife’yi öldürtür, fakat Nasturi katolikosuna (patriğine) bir saray tahsis ettirir. XIII. Yüzyılın sonunda ise Moğollar arasında İslam hakim din haline gelir ve bu kez de Nesturiler kırıma uğrar. Patriklik merkezleri yüzyıllar içinde sık sık yer değiştirmekle birlikte, hep Kürdistan’da kalır.⁹⁵

(Eyyübiler’in bir Kürt devleti olamayacağını Selahattin Eyyubinin ise Kürtlük diye bir meselesinin olmadığını söylememize gerek bile yoktur.)

XV. yüzyılın ikinci yarısında Kürt ülkesi artık Türk Moğol istilalarının etkilerinden silkinip dili, kültürü ve uygarlığıyla bir ve özerk bir siyasal varlık olarak biçimlenmeğe başlamıştır. Ülke politik bakımdan bir dizi beyliğe bölünmüş olmakla birlikte, hiç değilse aydınlar arasında, aynı ülkeye ait olma bilinci canlıdır.

Botan beyliğinden bir XVI. Yüzyıl şairi olan ve Kürtlerin Ronsard’ı olarak tanımlanabilecek olan Melaye Ciziri kendini şöyle tanıtır:

⁹⁴ M. Abdulhaluk Çay, *Anadolu’da Türk Damgası*, Ankara 1983, s.194.

⁹⁵ Kendal Nezan *Paris Uluslararası Kürt konferansı* 14-15 Ekim 1989 ‘kürtlerin tarihi’

Botan cennet bahçelerinin gülüyüm,

Kürdistan gecelerinin meşalesiyim.

XVI. yüzyılın başında Kürt bölgesi, Osmanlı ve İran imparatorlukları arasında başlıca rekabet alanı haline gelir. Şiiliği İran'ın resmi dini yapan yeni Şah, bu dini komşu ülkelere de yaymağa çalışır. Osmanlılar ise şahın bu yayılmacı emellerine son vermek, Arap ülkelerini fethe çıkmak üzere İran'la olan sınırlarını güvenceye almak isterler. İki dev arasında kısıp kalan, politik bakımdan bölünmüş Kürtlerin bağımsız olarak varlıklarını sürdürme şansları yoktur. 1514'te Türk sultanı Selim İran'ın şahı İsmail'i büyük bir yenilgiye uğratar. Sultan, zaferinin kalıcı olmamasından endişe etmekte ve savunulması zor olan İran sınırını sürekli olarak güvenlikte tutmanın çaresini aramaktadır. O zaman, sultanın en etkili danışmanlarından, bir Kürt alimi olan İdris Bitlisi ona şu fikri verir: Sultan, Kürt beylerine daha önceki bütün yetki ve ayrıcalıklarını geri verecek, onlarda buna karşılık sınırı kendileri korumayı ve İran'la çıkacak bir anlaşmazlıkta Osmanlıların yanında savaşmayı taahhüt edeceklerdir. Sultan I.Selim Kürt danışmanının planını onaylar; danışmada Kürt bey ve reislerini birer birer ziyaret ederek, böyle bir anlaşmanın hem Osmanlılar hem de Kürtler için yararlı olacağına onları inandırmaya çalışır.(?)

Ergeç birgün İran tarafından yutulmak ile gayet geniş bir özerklik karşılığında Osmanlı sultanının üstünlüğünü biçimsel olarak kabul etmek zorunda olan Kürt yöneticiler II. Yolu seçerek Osmanlı alemine katılmışlardır. İdris-i Bitlis'inin tanınmış ve saygı gören bir alim oluşu ayrıca çok etkili bir manevi önder ve sufi olan babası Şeyh husameddin'in büyük prestiji bu görevi kolaylaştırmıştır. Bitlis i ayrıca ilk genel Osmanlı imparatorluğunda yazarıdır. Bu özel statü Kürdistan'a üç yüzyıl süren bir barış sağlar. Osmanlılar Kürt toprakları üzerinde birkaç stratejik garnizonu ellerinde tutarlar, fakat ülkenin geri kalan kısmı Kürt bey ve reisleri tarafından yönetilir.⁹⁶ (Kürt milliyetçilerinin bu iddiaları Osmanlı hakkında ne kadar yanlı tutum sergilediklerinin bariz bir göstergesidir. Osmanlı zaten dil, din ayrımı yapmamış İslam kardeşliği politikası gütmüştür. Ayrıca Osmanlının içte Kürtlere karşı sınırlarını koruma karşılığı taviz vermesi de düşünülemez. Eğer sınırları koruması gereken bir devlet olsaydı Osmanlı atlarını üç kıtada sulamazdı. Anadolu'dan zaten dışarı çıkamazdı. Ayrıca Kürt milliyetçilerinin ülkenin tamamı dedikleri şey Osmanlının

⁹⁶ Kendal Nezan *Paris Uluslararası Kürt konferansı* 14-15 Ekim 1989 'kürtlerin tarihi'

Tarım sistemi olan Tımarlı sipahilerden başka bir şey değildir. Hem tarım yapar hem asker beslerler, yapılacak savaşa katılırlardı.)

Bu dönemde Kürdistan da bir sürü kalıtsal beylikten başka 17 prenslik veya kürt hükümeti bulunuyordu. Bunlardan aralarında Hısn-Keyf, Botan ve Rewanduz da bulunduğu bazıları, bağımsız yetkileriyle donatılmıştı: kendi adlarına para basabiliyor ve Cuma hutbesi okutabiliyordu. (Bu iddialar bilimsel dayanaktan yoksundur. Osmanlı sınırları içerisinde adına para bastırabilen ve Cuma hutbesi okutturabilen tek bir Kürt olmadığı gibi böyle bir şeye fırsat tanımayan Osmanlının şehzadeleri dahi bunu yapamamış, yapanlarsa bunu canıyla ödemiş veya başka ülkelerdeyse ömür boyu hapsedilmişlerdir. Gene de açıklamakta fayda var, prenslik denilen şeyse Tımarlı sıpahiye bakan aşiretler, ağalardır.)

Merkezi iktidarın zaman zaman işlerine karışmasına rağmen bu özel statü XIX. Yüzyıl başlarına kadar fazla sürtüşme olmaksızın, Osmanlıları ve Kürtleri memnun edecek biçimde işledi. İran'a karşı güçlü Kürt duvarıyla korunan Osmanlılar kuvvetlerini öteki cephelere yığabiliyor, Kürtler ise hemen hemen bağımsız olarak işlerini yürütebiliyordu. Gerçi dünyaya kapalı yaşıyorlardı. Ülkeleri bir sürü beylik arasında parçalanmıştı; ama aynı çağlarda Almanya da 350 kadar özerk devleti vardı, İtalya ise Kürdistan'dan daha fazla parçalanmış durumdaydı. Her Kürt beyinin sarayı önemli bir edebiyat ve sanat etkinliğinin merkezi durumundaydı. Politik bölünmüşlüğe rağmen bu çağ bu çağ edebi müziği tarihi bakımından Kürtlerin altın çağı sayılabilir. 1569'da Kürt prensi Şerefhan anıtsal eseri Şerefname'de Kürt ulusunun tarihini eline alır. Cezire ve Zahu medreseleri bütün İslam aleminde tanınır; bir rasathanesi bulunan Ahlat şehri fen bilimleri öğretileri ile ün salmıştır; Sufiliğin büyük üstadları Gülşen'i ve İsmail çelebi, dini öğretileri ve müzik dehalarıyla İstanbul'da bile büyük saygıyla görürler. Fuzuli, Nabi, Nefi gibi bazı hırslı Kürt şairler sultanın gözüne girmek, ün ve revaç kazanmak için eserlerini Türkçe yazarlar.⁹⁷ (saydıkları medreseler bir Osmanlı medreseleri olmakla birlikte, Fuzuli, Nabi ve Nefi'nin Kürt olduklarını gösteren hiçbir işaret yoktur. Ayrıca bu şairler padişahları dahi şiirlerinde hicv edebilmekte, eleştirebilmektedir. Padişahlardan çok korkarak şiir dillerini değiştirmeleri mümkün gözüküyor. Kaldı ki Osmanlı edebiyata çok önem verir ilmiye denilen sınıfı üstün tutardı. Fethedilen yerlerden ilim

⁹⁷ Kendal Nezan *Paris Uluslararası Kürt konferansı* 14-15 Ekim 1989 'kürtlerin tarihi ve edebiyatı'

adamları getirilir, onlara ilmi özgürlük sağlanırdı. Osmanlı Türkçe'nin kullanılması noktasında çok hassas değildir. Bu sadece Osmanlıyı değil Fuzuliyi, Nefiyi ve Nefiyi de tanımamaktır.)

XVII. yüzyılın büyük klasik Kürt şairi Ahmedî Hani gibi ön görülmesi birkaç aydın dışında, Kürt soyluları ve aydınları bu durumun böyle süreceğini zannederler. Batıda ulus ve ulusal devlet kavramlarını yayacak olan Fransız Devrim!'inden yüzyıl önce, 1675'te şair Hani maznun destanı "Mem u Zin"de Kürtleri birleşmeye ve kendi devletlerini kurmaya çağırır. Fakat ne halk ne de seçkinler bu çağrıya kulak vermezler. İslam aleminde, benzer devirlerde Hristiyanlıkta da olduğu gibi, dinsel bilinç genel olarak ulusal bilince üstün gelir.

Her bey kendi hanedanın çıkarlarıyla uğraşır. Kürt ülkesinin şu ya da bu kesimin yabancı hanedanlarca yönetilmesi de, o çağ insanlarına kabul edilmez bir şey olarak görünmüyordu.

Ulusal devlet ve milliyetçilik Fransız Devriminin getirdiği bir kavramdır. Özellikle parçalanmış ve kısmen boyunduruk altına alınmış iki ülkede İtalya ve Almanya da hızla gelişmeye elverişli bir ortam bulmuştur. Goerres, Brentano, Grimm gibi Alman düşünürler irili ufaklı bir sürü özerk Alman devletlerini tek bir devlet haline getirmeyi düşünüyorlardı. Pan-germanizm daha sonra pan-slavizm ve pan-türkizm gibi başka milliyetçi hareketlere esin kaynağı oldu. Bu fikirler biraz gecikme ile 1830'lara doğru Kürdistan'a ulaşacak ve Revanduz beyi Mir Muhammed 1830'dan 1839'a kadar, birleşik Kürdistan ülküsü uğrunda savaşa girecektir. O zamana kadar Kürt beyleri ayrıcalıklarına tehdit gelmedikçe İstanbul'daki halife sultana bağlılıklarını bildiriyorlardı. Genel anlamda ancak XIX. Yüzyıl başlarında Osmanlı imparatorluğu onların işlerine karışıp işlerine son vermeye çalıştığı zaman ayaklanıp birleşik Kürdistan kurmaya yelteneceklerdir. Yapılan savaşlar XIX. yüzyılın ilk yarısı boyunca sürer. 1847'de son bağımsız Kürt beyliği olan Botan da yenilgiye uğrar. İlginç nokta Kürtlere karşı savaşan Osmanlı ordularının Avrupa devletlerinden gelen danışmanlara sahip olmaları ve onlardan yardım almalarıdır. 1847'den 1881'e kadar bir Kürt devleti kurmak amacıyla, geleneksel ve çoğu kez dinsel önderlerin

yönetiminde yeni ayaklanmalar meydana gelir. Birinci dünya savaşına kadar, bunları bir dizi yöresel ve dağınık isyanlar izleyecek, hepsi de sert biçimde bastırılacaktır.⁹⁸

Bu hareketlerin başarısızlığa uğramalarının birçok nedeni vardır; otoritenin parçalanması, feodal dağınıklık, Kürt beyleri ve soyluları arasındaki üstünlük kavgaları, büyük devletlerin Osmanlıların yanında bulunmaları... v.s.

Türk hükümeti Kürt beyliklerini birer birer ortadan kaldırdıktan sonra, cömert biçimde makam ve rütbelere dağıtarak ve soyluların çocuklarına sultana bağlılık ilkesini aşlamak üzere aşiret okulları denilen okullar açarak, Kürt aristokrasisini devletle bütünleştirmeye çalışır. Bu XIV. Louis usulü bütünleştirme çabası kısmen başarı da kazanır. Fakat aynı zamanda yenilikçi Kürt seçkinlerinin ortaya çıkmasını da kolaylaştırır. İstanbul'da Kürt ulusal hareketinin yeni bir aşaması biçimlenmeye başladı. Bir yandan kitap ve dergiler yayınlanmaya başlarken öte yandan yurtseverlik ve yardım kurum ve dernekleri de çoğalır ve Kürt halkına örgütlenme kavramını tanıtarak bir hareket oluşturmaya çalışırlar. Osmanlı içinde bulunan her halk kendi ulusal devletini kurma hayalinde idi. Türk seçkinleri önce Osmanlıcılık sonra İslamcılık ideolojileriyle bir arada tutma çabasında başarısızlığa uğrayınca, kendileri de pan-türkist olarak Balkanlardan Orta Asya'ya dek uzanan Türk imparatorluğu kurmak için harekete geçilir.⁹⁹

Kürt toplumu I. Dünya Savaşı'na bölünmüş, başsız durumda ve geleceğine ilişkin ortak bir projesi olmadan girdi. 1915'te Fransa-İngiltere (Sykes-picot) anlaşması Kürt ülkesinin parçalanmasını öngörüyordu. Bu sırada Kürtler de uluslarının ne olacağı konusunda anlaşmazlık içindeydiler. Sultan halifenin "pan-islamist" ideolojisinden etkilen bazı Kürtler, Kürt halkının selametini Osmanlı imparatorluğunun içinde kültürel ve idari özerklik sağlayacak bir şekilde görüyorlardı. Diğerleri ise Fransız Devriminin ideallerine ve başkan Wilson'un fikirlerine dayanarak bağımsızlık için savaşıyorlardı. Bağımsızlık yanlıları Kürt ulusunun haklarını aramak için Versailles konferansına bir heyet gönderdiler. Bu çaba uluslar arası topluluğun, Kürt gerçeğini de hesaba katmasını sağladı. Nitekim 10 Ağustos 1920'de imzalanan sevr (sevres) antlaşması, III. Bölümünde (madde 62-64) Kürdistan'ın bir bölümünde bir Kürt devleti kurmasını öngörüyordu.

⁹⁸ Kendal Nezan *Paris Uluslararası Kürt konferansı* 14-15 Ekim 1989 'kürtlerin tarihi'

⁹⁹ Kendal Nezan *Paris Uluslararası Kürt konferansı* 14-15 Ekim 1989 'kürtlerin tarihi'

Fakat savaş alanındaki kuvvetle dengesi bu antlaşmanın uygulanmasına mani oldu. İşgal altındaki Anadolu'yu ve halifeyi kurtarmak üzere Kürt beylerinden yardım istemeye gelen Türk milliyetçi önderi Mustafa Kemalle bir bağlaşma yapıldı.¹⁰⁰

Türk kurtuluş savaşının ilk askeri güçleri Kürt vilayetlerinden toplanmıştır.1922'de Yunanlıları yeninceye kadar Mustafa Kemal, "Müslüman bir Türk ve Kürt devleti" kurma konusunda verdiği sözü hep yineledi. Zaferden sonra, Lozan Barış Konferansı'nda Türk delegeler "kardeş Türk ve Kürt" ulusları adına konuştuklarını belirteceklerdir. 24 Temmuz 1923'te Ankara da ki Kemalist hükümetle ihtilaf devletleri arasında yeni bir anlaşma imzalandı. Bu sevr i geçersiz kılıyordu.Kürtlerin haklarına güvence getirmiyor, Kürdistanın büyük bölümünün yeni Türk devletine katılmasını onaylıyordu. Daha önce 20 ekim 1921 tarihli Türk Fransız anlaşması'yla Fransa Kürt vilayetleri olan Cezire ve Kürd-dağını kendi mandasındaki Suriye ye katmıştı. Petrolce zengin Kürt vilayeti Musul'un kaderi ise askıda kalmıştı. İngiltere 16 Aralık 1925'te Milletler Cemiyeti'nden bu toprakların kendi mandasındaki Irak'a ilhakı kararını çıkardı. Böylece 1925 sonrasında, XII. Yüzyıldan beri Kürdistan adıyla tanınan Kürt ülkesi dört devlet arasında paylaşılmış oluyordu: Türkiye İran, Irak ve Suriye. Kürt halkı kültürel özerkliğinden de yoksun bırakılıyordu. Kürt kimliğini yok etmek, bütün bir halkı binlerce yıllık kültürel kökenlerinden kopararak kişiliksiz bırakarak kimsenin aklına gelmemişti. Bu proje önce Türk milliyetçileri ardından İran Irak ve Suriye milliyetçileri tarafından yürürlüğe kondu. Eskiden Polonya için söylenen şu sözü biraz değiştirerek Kürtler için söylemek istiyorum: Kürdistan'ın paylaşılmasından beri Yakın Doğu kendine karşı günahkar durumdadır ve bu büyük günah bölgedeki ilişkileri zehirlemeyi sürdürmektedir.¹⁰¹ (Biz burada kürt milliyetçilerinin de kendi iddialarına ilgili yer verdik.) Osmanlı döneminde bir çok isyan ve ayaklanmalar çıkmıştır. Ancak iddianın aksine Kürtler ile ilgili çıkan isyanların tamamına yakını dinsel ve yönetsel manada çıkmıştır. Vergi verilmek istenmemesi, toprak devri yapılmak istenmemesi, yada dış ülkelere verilen destekler....vb ancak bağımsız bir Kürt devleti kurmak için ayaklanma çıkmamıştır. Özellikle Osmanlının zayıflamasından itibaren, petrol ve yer altı zenginliklerini sömürmek isteyen Batı bir Kürt senoryosu yazmış, ajanları ile Kürtlerle Türklerin arasını açmak istemiştir.

¹⁰⁰ Kendal Nezan *Paris Uluslararası Kürt konferansı* 14-15 Ekim 1989 'kürtlerin tarihi'

¹⁰¹ Kendal Nezan *Paris Uluslararası Kürt konferansı* 14-15 Ekim 1989 'kürtlerin tarihi'

Ayrıca Ermeniler, Rumlar.....vs kışkırtılarak Osmanlı'nın iç güvenliği zedelenmek istenmiş Osmanlıyı daha da zayıflatma politikası güdülmüştür. Osmanlı'nın dağılmasından ve işgal edilmesinden sonra bağımsızlık için çalışan dış destekli Kürt cemiyetleri kurulmuştur. Ancak bunlar Kürt kardeşlerimizden umdukları destekleri alamamışlardır. Tüm vatanın selameti kurtuluşu için tüm Anadolu seferber olmuş ayağındaki çarığa kadar devletine vererek “Kafir devlet de yaşamam, özgür olmadan yaşayamam” prensibiyle sayıca ve donanımcı çok güçlü olan batılı güçleri ve onun şımarık çocuğu Yunanlıları vatanımızdan kazıyarak Anadolu da bir kez daha hakimiyetini perçinlemiştir. Bu savaşta Diyarbakırlısı da Yozgatlısı da Erzurumlusu da, Vanlısı da, İstanbullusu da Rumeli'nden gelen Türkler de, Batı Trakya Türkleri'de hiç kökenini dahi bilemeyeceğimiz Müslüman mücahitlerde savaştı. Türkiye Cumhuriyeti öyle kuruldu ve Kurtuluş savaşı öylece verildi.

Bu konuyu uzun uzun açıklama şansımız yok, zaten konumuz da değil. Fakat şu iyi bilinmeli ki ne Türkler Kürtleri kendinden ayırdı ve azınlık olarak gördü. Ne Kürtler son yıllara kadar ayrılmak istedi nede bölündü.

C. COĞRAFİ DAĞILIMLARI

Toros ve Zagros sıradağları, Kürt coğrafyasının omurgasını oluşturan yüksek sütunlar gibidir. Bu yüzden, bölge diğer bölgelere nazaran oldukça yüksektir. Fakat, bu sıradağları çevreleyen bazı dağ zirveleri, bölgenin çevresinde kule gibi yükselir. Nuh'un gemisinin bulunduğu farzedilen, Ağrı Dağı, 4800 metredir (16200 feet). Cudi Dağı, aynı şeref payesi üzerinde hak iddia etmektedir, yüksekliği, 1950 metredir (6500 feet). Nemrut Dağı 3120 metre (10400 feet) ve türkülere sıkça konu olan Süphan Dağı 3399 metredir (11330 feet). Irak'ta 2760 metre (9200 feet) yüksekliğiyle Pirê Megrin yükselmektedir. Bu yüce dağların zirveleri, yılın büyük kısmında karla kaplıdır. İki nehir, Dicle'yle Fırat, bu coğrafyanın tam ortasından doğar. Bu nehirlerin bir çok kolu, Murat Suyu, Habur, Zap suları ve Dıala, kayalık dağları ve dar vadileri aşarak zor bir yol izlerler; böylece bölgenin güzelliğine katkıda bulunurlar. Bu kollar bereketli toprakları da sularlar. Urfa ve Dicle ovaları, Diar ve Fezireh bölgeleri,

oldukça zengin ve verimli, Muş vadisi ile Zap suyunun Erbil ve Kerkük civarındaki vadileri gibi, bu verimli topraklar esas olarak Fırat, nehir yatağı etrafındadır.

Bu bölge, doğal güzelliklerin yoğun olduğu bir coğrafyadır. Fakat yaşam bölgede kolay değildir, çünkü iklim çok serttir. Dağları örten kar soğuğu taşır, fakat güneyde kavurucu bir sıcak hüküm sürer. Yağmurlar kasımdan nisana dek sürer. Doğal seleksiyon halk üzerinde de geçerlidir, bu nedenle bölge dağlarında yaşayanlar güçlü ve dinçtir. Kürt coğrafyası denilen bölge de beş devletin, sınırları içerisinde. Bu ülkeler Türkiye, Irak, İran, Suriye, Ermenistan'dır.

Kürtlerin yaşadığı coğrafya Ortadoğu'nun merkezinde; geniş, hilal şeklinde bir bölgedir. Bu bölge Türkiye'nin doğusunun büyük bir bölümünü, kuzeybatı İran'ın hatırı sayılır bir kısmını, kuzeydoğu Irak'ı, kuzey ve kuzeydoğu Suriye'nin bir bölümünü, Ermenistan'ın güney ve güneydoğu topraklarının bir bölümünü içerir. Hilalin oyuk iç kenarının bir ucu güneybatı İskenderun Körfezi'nin batısına dayanırken, diğer ucu Luristan Dağları'nın kuzeybatı uzantısındaki Maniş Kuh'tur.

Kürt Coğrafyası'nın sınırları şöyle çizilebilir. İskenderun Körfezi'nin batısından başlayan sınır, Amanos'un doğu ucu ve Toros Dağı'nın otlakları boyunca kuzeydoğu yönünde, Kahramanmaraş ve Malatya'nın yanından geçerek Fırat Nehri'nin batı kıyısı boyunca kıvrılır. Kuzeye doğru ilerler ve Dersim(Tunceli) yaylalarını içine alarak Karasu'nun (Fırat Nehri'nin batısı) oluşturduğu halka boyunca doğuya döner. Buradan Karasu'nun yukarı kısımları boyunca, Erzurum'un içinden geçerek genişler. Bu noktada Kars ilinin bazı bölümlerini içine alarak kuzey-kuzeydoğu yönüne kayar, Türkiye sınırlarını geçerek Ermenistan'daki Alagöz Dağı boyunca ilerler. Ermenistan'da Nahçıvan'ı içine alacak biçimde keskin bir dönüşle Erivan'ın güneyine yönelir, Koy'un doğusundan geçerek Salamas, Urmiye ve Uşnu'yu içine alacak biçimde Urmiye Gölü'nün batı kıyıları boyunca ilerler. Urmiye Gölü'nün güneyinden küçük bir açıyla doğuya yönelir; Miyandup ve Bicar'ın etrafını dolanır. Uzun Kızıl Nehir'in yukarı kısmını keserek Kangavar'a değin gider. Buradan güneybatıya doğru büyük bir yay çizerek Kirmanşah'ı içine alır ve Luristan'ın kuzey sınırındaki Maniş Kuh'ta sonlanır. Bu noktadan sonra, hilalin iç kenarını oluşturacak şekilde kuzeybatı yönünde ilerler, Kanakin'de İran-Irak sınırının yakınından geçerek Zohab ve Mahidaş ovalarını içine alır. Kızıl Ribat yakınlarında Diyala Nehri'ni geçerek kuzey-kuzeybatıya yönelir. Kifri ve Kerkük yakınlarından geçerek Altun

Köprü'de Küçük Zap'ı keser. Buradan batıya dönerek Karakoç Dağı'nı ve Erbil Yaylası'nı içine alır. Eski Kelek'te Büyük Zap'ı geçerek Duhok'a değin Maglup Dağı'nın güney ucunu takip eder ve simayl'e ulaşır. Ardından Dicle'yi kesip önce güneye sonra kuzeye yönelerek Habur yakınlarından geçer ve Sincar Dağı'nı içine alır. Daha sonra batıya yönelerek Yukarı Cezire'nin kuzeyinden geçer. Oradan Tur Abdin ve Karacadağ'ın güney yamacını izler, Türkiye-Suriye sınırı boyunca batıya doğru ilerleyerek Mardin, Şanlıurfa ve Kilis yakınlarından geçer ve İskenderun Körfezi'nin batısında son bulur.¹⁰² Kürt Milliyetçilerinin iddiaları dikkatle incelenirse nüfusu Türk ve Arap olan bir çok bölgenin Kürt coğrafyasında sayıldığı hemen anlaşılacaktır. Bu durum diğer ismi geçen devletler (Irak, İran, Suriye, Ermenistan) içinde geçerlidir. Kürt Milliyetçileri bu sınırların imkansızlığının farkında olmamakla birlikte, iddiaları ilmi ispattan da yoksundur. Nüfus gerçekliğini de göz ardı etmektedirler.

D. T. C. ANAYASA VE YASALARINA GÖRE KONUMLARI

Kanun Numarası : 2709

Kabul Tarihi : 18/10/1982

Yayımlandığı R.Gazete : Tarih : 9/11/1982 Sayı:17863

GENEL ESASLAR

I. Devletin şekli

Madde 1 – Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir.

II. Cumhuriyetin nitelikleri

Madde 2 – Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir.

III. Devletin bütünlüğü, resmi dili, bayrağı, milli marşı ve başkenti

Madde 3 – Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçe'dir.

Bayrağı, şekli kanununda belirtilen, beyaz ay yıldızlı al bayraktır.

Milli marşı "İstiklal Marşı"dır.

¹⁰² <http://wikipedia.org/kürt> coğrafyası

Başkenti Ankara'dır.

IV. Değiştirilemeyecek hükümler

Madde 4 – Anayasanın 1 inci maddesindeki Devletin şeklinin Cumhuriyet olduğu hakkındaki hüküm ile, 2 inci maddesindeki Cumhuriyetin nitelikleri ve 3 üncü maddesi hükümleri değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez.

Madde 5 – Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır

VI. Egemenlik

Madde 6 – Egemenlik, kayıtsız şartsız Milletindir.

Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır.

Egemenliğin kullanılması, hiçbir surette hiçbir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz. Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.

VII. Yasama yetkisi

Madde 7 – Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Bu yetki devredilemez.

VIII. Yürütme yetkisi ve görevi

Madde 8 – Yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir.

Kanun Önünde Eşitlik

Madde 10 – Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

(Ek fıkra: 7/5/2004-5170/1 md.) Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde ve her türlü kamu hizmetlerinden yararlanılmasında kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.

Temel Haklar Ve Ödevler

Genel Hükümler

I. Temel hak ve hürriyetlerin niteliği

Madde 12 – Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.

Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder.

II. Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması

Madde 13 – (Değişik: 3/10/2001-4709/2 md.)

Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.

III. Temel hak ve hürriyetlerin kötüye kullanılamaması

Madde 14 – (Değişik: 3/10/2001-4709/3 md.)

Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbiri, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı ve insan haklarına dayanan demokratik ve lâik Cumhuriyeti ortadan kaldırmayı amaçlayan faaliyetler biçiminde kullanılamaz.

Anayasa hükümlerinden hiçbiri, Devlete veya kişilere, Anayasayla tanınan temel hak ve hürriyetlerin yok edilmesini veya Anayasada belirtilenden daha geniş şekilde sınırlandırılmasını amaçlayan bir faaliyette bulunmayı mümkün kılacak şekilde yorumlanamaz.

Bu hükümlere aykırı faaliyette bulunanlar hakkında uygulanacak müeyyideler, kanunla düzenlenir.

V. Yabancıların durumu

Madde 16 – Temel hak ve hürriyetler, yabancılar için, milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlanabilir.

VI. Din ve vicdan hürriyeti

Madde 24 – Herkes, vicdan, dini inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir.

14 üncü madde hükümlerine aykırı olmamak şartıyla ibadet, dini ayin ve törenler serbesttir.

Kimse, ibadete, dini ayin ve törenlere katılmaya, dini inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz.

Din ve ahlak eğitim ve öğretimi Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Din kültürü ve ahlak öğretimi ilk ve ortaöğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. Bunun dışındaki din eğitim ve öğretimi ancak, kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanuni temsilcisinin talebine bağlıdır.

Kimse, Devletin sosyal, ekonomik, siyasi veya hukuki temel düzenini kısmen de olsa, din kurallarına dayandırma veya siyasi veya kişisel çıkar yahut nüfuz sağlama amacıyla her ne suretle olursa olsun dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz.

Öncelikle şunu belirtmek isterim ki konumuzun kapsamı sadece Kürtler'in Türkiye Cumhuriyeti anayasasına göre konumudur. Ancak yukarıdaki maddeler dikkatlice incelendiğinde aslında kürt milliyetçilerinin ve ayrılıkçı zihniyetin Kürtlere de ne kadar zarar verdiği ve vermek istediği rahatlıkla anlaşılabacaktır. Türk Milleti ifadesini açmak gerekiyor. yada Atatürk Milliyetçiliği ifadesiyle neyin hedeflendiğinin bir tefsiri gerekiyor.

Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde yaşayan herkes veya Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığını kazanmış herkes Türk'tür. Buradaki Türk ifadesi etnik bir köken bildirmekten ziyade sınırları içerisindeki vatandaşları, yurttaşları tanımlamak için kullanılan bir Sıfattır. Özellikle bunun anlaşılması gerekir. Gene yukarıda verdiğimiz maddeler incelendiğinde herkesin ırk, renk, dil...vs ayrımı yapılmaksızın kanun önünde eşit olacağı anayasada mevcuttur. Üstelik bu bir "darbe anayasasıdır". Hangi amaca hizmettir bilinmez birileri "Türk" sözcüğünden kaygı duyar hale gelmiş ve anayasadaki vatandaşlık tabirini değiştirmek istemekte, "Türkiyelilik" ifadesini daha mantıklı bulmakta, kelimelere takılıp maddelerin anlam ve önemini düşünememekte...

İster Türk Milleti denilsin ister Türkiyelilik denilsin unutulmaması gereken en önemli nokta eşitliktir. İster Kürdüm desin, ister Çerkezim, isterse Türküm desin kanun önünde eşittir. Ayrım yoktur. Maddelerin yorumunda insan faktörü devreye girmektedir ancak maddeler yoruma, tefsire ihtiyaç bırakmıyor.

Amerika Birleşik Devletleri anayasasına bakılsa orada da "Amerikan Vatandaşlığı" kavramı geliştirilmiş ve kanun önünde eşitlik parolası kullanılmış oysa Tarih bize bir Amerikan ırkı yoktur diyor. Bugün amerikanım diyen ya İngiliz ya Fransız ya Afrikalı ya Portekiz asıllı yada aklımıza hiç gelmeyecek bir etnik kökene

sahiptir. Ancak hepsi birden Amerikan toplumunu teşekkül ettirmiş. Kimse “amerikan” sözcüğünü yadırgamıyor, herkes kanıksamış. Türk toplumu deyince bazı art niyetli kişi grup ve zümreler kasıtlı bir yaygara ile Türk sözcüğünü literatürden silmek istercesine bir tavır takınıyor. Türküm demenin ayıp olduğu yanlış olduğu hissi toplumda uyandırılmaya çalışılıyor. Bazı çevrelerce; Türküm demek ırkçılıkla eşdeğer kabul edilmekte....

Sadece İslam’dan sonra değil İslam’dan öncesi de olan Türk toplumu İslam’a bayraktarlık yapmış, asırlarca dünya siyasetine yön vermiştir. Sözcükleri değil özü esas almak daha doğrudur.

Anayasa da Kürt sözcüğünün bir an için geçtiğini düşünelim. Çerkezler bu hakkı istemezler mi? Hadi onların da ismi geçti diyelim. Mezhep boyutuna da bu olay taşınırsa Aleviler istemez mi? Anayasa da Sünni de geçmez. Onlarda isteyebilir. O zaman bu hakları doğar. Aynı şekilde Türklerde anayasa da etnik olarak hatta boy olarak dahi bulunmak isteyecektir.

Türkiye bir Coğrafyadır. Buraya göç eden, dışarıdan gelen bir çok insan olmuştur. Bunların hepsinin anayasa’da isminin geçmesi gerektiğini söylemek ne akıl ne vicdan ile nede bilim ile örtüşür. Her etnik alt grubun anayasa da yer alması mümkün de değildir gerekli de değildir.

Zaten Türkiye Cumhuriyeti devleti de Milleti de ne Kürtleri ne de mezhepsel bağlam da Alevileri azınlık saymaz milletin asli unsuru sayar. Bu talep sahipleri bilgisiz değilse art niyetlidir. Zaten devlet Kürtleri azınlık saymıyor, bunun için uğraşanlar sözüm ona Kürtçüler olsa olsa Anti Kürtçülerdir. Ermeni vatandaşın da anayasa da isminin geçmesi gerekir. Asıl olan hem ‘kürdüm’ diyenin hem ‘çerkezim’ diyenin hem de resmi olarak da ortaya çıkan, tüm dünyanın da çok iyi bildiği Türkiye’nin ana omurgası Türklerin yani “Türküm” diyenlerin değil herkesin kanun önündeki eşitliğinin teminidir.“

1992 yılında ana dili Kürtçe olanların oranını yüzde 6,2 olarak tespit etmişlerdir. Türkiye’nin etnik yapısı konusunda bugüne kadar yapılan çalışmalarını, bilimsel şekilde değerlendiren Ali Tayyar Önder ise 2006 yılı itibarıyla 74 milyonluk varsayılan Türkiye nüfusu içerisinde Kürt sayısını 5 milyon (% 6,76), Zaza sayısını 800 bin (% 1,08) olarak tespit etmiştir.

Buna göre -Zazalar Kürt olmadıkları halde- Kürt ve Zaza nüfusunun toplam içindeki oranı % 7,84 olarak bulunmaktadır. Gazi Üniversitesi'nden Prof. Mehmet Şahingöz'ün, P.A. Andrews'in merkezi ABD'de bulunan 'Ethnologue Data from Languages of the World' adlı kuruluştaki çalışmasında Kürt nüfusunun oranı % 8,36 olarak tespit edilmiştir.

Bu konuda, bugüne kadar bulunan akademik temelli en yüksek oran, Andrews'in 'Türkiye'de Etnik Dağılım' başlıklı raporunda 2001 yılı içinde toplam etnik nüfus % 13.79 olarak gösterilmiştir.(Türk dışındakiler) Ayrıca, Eylül 2005'te 'AB Eurobarometer Anketi'nde, ana dilini Türkçe olarak bildirenlerin oranı % 93 olarak bulunmuş ve Kürtleri de içine alan geri kalan nüfusun, % 7'yi geçmediği görülmüştür."

Tekrar söylemekte fayda görüyorum gerek Türk Toplum kelimesinin, gerek Atatürk milliyetçiliğinin, gerekse Türk Milleti Sözcüğünün dahi yanlış değerlendirildiğini düşünmekteyim.

Zaten kafatası milliyetçiliğinin miadı çoktan dolmuştur. Bunun "Kürt Milliyetçiliği" şeklinde yeniden işlenmesi de doğru değildir. Sosyolojik olarak da bu tartışmalar anlamsızdır. "kişi kendini ne hissediyorsa öyledir". Anayasa ve yasalar açıktır. Okuyan herkesin rahatlıkla anlayabileceği şekilde.....

E) DEVLETTEN TALEPLERİ VE ÖRGÜTLENMELERİ

1) Talepleri

Kürtlerin ılımlı olanlarının neler talep ettiğini gerek bildirilerinden gerek sivil toplum kuruluşlarının açıklamalarından biliyoruz. Onların, rejim olarak cumhuriyetle, simge olarak bayrakla, resmi dil olarak Türkçe'yle, ve mevcut sınırlarla (hudutlar) temel bir sorunu bulunmuyor.

Güneydoğu'daki vatandaşların çoğunluğunu oluşturan bu Kürtlerin, büyük çoğunluğu birlikte yaşamayı savunuyor. Ama tabii ki devletten bazı talepleri var.

Bunları sıralayalım:

- 1) Anayasadaki vatandaşlık tanımı değiştirilmeli. Vatandaşlığa etnik bir vurgu olmamalı,Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı esas alınmalı.
- 2) Farklı dil, din, mezhep ve etnik kimliklerin rahatça yaşayabilmesi ve kendilerini ifade edebilmesi anayasal teminat altına alınmalı.
- 3) Kürtçe eğitimin önü açılmalı.
- 4) Devlette ve özelde Kürtçe eğitim gerçekleşinceye kadar Kürtçe dili seçmeli ders olarak okullara konmalı. Üniversitelerde Kürdoloji enstitüleri açılmalı
- 5) Değiştirilen köy, kasaba ve şehir adları iade edilmeli. Geçiş döneminde eski ve yeni adlar birlikte kullanılabilir
- 6) Özel radyo ve TV'lere süresiz Kürtçe yayın hakkı verilmeli. Yayın yasağı kaldırılmalı. Devletin bir kanalı da tümüyle Kürtçe'ye ayrılmalı.
- 7) Üç bin köy boşaltıldı. Üç milyon insan metropollere göç etmek zorunda kaldı. Kızlar intihar ediyor. Diyarbakır'ın % 47'si 15 yaşın altında. Gençler eğitimsiz. Uyuşturucu sorunu var. Bir sosyal rehabilitasyon politikası uygulanmalı.
- 8) Bölgede devlet ve özel sektör eliyle ciddi bir ekonomik kalkınma yapılmalı.
- 9) Siyasi af çıkarılmalı.
- 10) Bir cehennem olan Diyarbakır askeri cezaevi kapatılarak, bir insanlık ve kardeşlik müzesi haline getirilmeli.¹⁰³

Bu isteklerden bir kısmı açılım sürecinde gündeme alınmış, bir kısmı da gerçekleştirilmiştir. Kürt taleplerinin ikinci grubuna gelirsek bu istekler Türkiye Cumhuriyet'inin asla kabul etmeyeceği talepler olarak gözükmektedir. Şimdide bu talepleri sıralayalım.

1) TBMM'de çok sayıda Kürt milletvekillerinin ve çeşitli hükümetlerde de pek çok Kürt bakanın görev yaptığı bilinmektedir. Ancak bu milletvekilleri ve bakanların Kürtlerin temsilcisi olmadığını Türk Milletini temsil ettiğini, Kürt vatandaşlarını temsil hakkının tanınması gerekliliğini savunmaktalar.

¹⁰³ http://arama.sabah.com.tr/kürtlerin_talepleri

2) Türkiye'nin eyaletler ile yönetilmesini, eyaletlerin vergi koyabilme, eğitim faaliyetlerini bağımsızca yürütme, kendine ait yargı sistemini kurabilme gibi özerk yapı istekleri bulunmaktadır. İç işlerinde bağımsız dış işlerinde Türkiye'ye bağlı bir siyasi konum istemektedirler.

3) Bayrak, marş ve resmi dilde özgürlük gibi isteklerin olduğu da bilinmektedir.

4) PKK'nın muhatap alınmasını isteyenler, TSK'nın silah bırakmasını isteyenlerde mevcuttur.¹⁰⁴ Devletin güvenlik kuvvetlerinin silah bırakması doğrusu dünyada eşine rastlanmayacak bir uygulama olurdu.

5) Bu istekler, devlet kurmaya doğru atılan ön adımlardır. Nihai hedef Kürt devleti kurmaktır. Bu olana kadar mücadele farklı şekillerde sürecektir.

Ancak şu önemle üzerinde durulması gereken bir konudur ki Kürt sorunu ne sadece kültürel haklarla ilgilidir ne de sadece ekonomiyle ilgilidir. Ekonomik problemlerin halledilmesinin sorunun büyük bir kısmının halledilmesini sağlayacağı açıktır. Ancak asla sorunu ortadan kaldırmada tek başına yeterli olmayacaktır.

Aynı şekilde kültürel hakların verilmesi de tek başına yeterli değildir. Sorunun tamamen halledilebilmesi için sosyo-ekonomik, politik, kültürel, dinsel(özellikle şafi mezhebi uygulamalarında dikkate alınması ve alevi Kürtlerin istekleri) askeri, eğitim(millî ve manevî)...vb tedbirlerin devlet politikası şeklinde uygulanarak çözülebilmesi mümkün olabilecektir. İlerleyen bölümlerde konu üzerinde detaylıca duracağımızdan şimdilik sonlandırıyoruz.

2). Kürt Örgütleri

Bir düşüncenin varlığını sürdürebilmesi o düşüncenin sadece savunulması ve sadece düşünce aşamasında kalmaması aynı zamanda temsil edilebilmesi ile yakından ilişkilidir. Bu tezden hareketle Kürtler kendilerini temsil edebilmek için çok çeşitli örgütler kurmuşlardır. Cumhuriyetin ilanından günümüze dek Türkiye'de bir çok Kürt örgütü varlığını sürdürmüştür. Irak, İran, Suriye'de de durum farklı değildir.

Tabî ki örgütlerin gösterdiği faaliyetler ilgili ülkelerin hükümetleriyle birçok problemin çıkmasına neden olmuş, ayrılıkçı, bölücü diye örgütler kapatılmış, üyeleri hakkında birçok soruşturmalar açılmış hatta hapis cezasıyla cezalandırılan örgüt

¹⁰⁴ BDP'li vekil ve belediye başkanları ve parti teşkilatı ve PKK görüşünün ulusal basına yansımaları

üyelerinin sayısı hızla artmıştır. Osmanlının son zamanlarından itibaren karşımıza çıkan örgütlerden bir kısmı bağımsız Kürt devletini savunurken, kurulan diğer Kürt örgütleri de milli birliğin kurulması ve bağımsızlığımızın sağlanabilmesi için gayret sarf etmişlerdir. (Doğu ve Güneydoğu Anadolu Müdafa-ı Hukuk Cemiyetleri)

Kurulan Kürt örgütleri ve bu örgütlerin problemleri hem Türkiye Cumhuriyeti hem de Kürtlerin yaşadığı diğer devletlerle (Irak, İran, Suriye) eskisi kadar yoğun olmasa da süregelmektedir. Özellikle Türkiye demokrasisini geliştirme adına diğer devletlere nazaran özgürlükleri daha fazla genişletmektedir. Ancak illegal örgütlerle işbirliği yapan, devleti ve hükümeti yıkmaya çalışan hiçbir örgüte dünyanın hiçbir yerinde müsamaha gösterilmeyeceği-de unutulmamalıdır. Avrupa'nın bir çok ülkesinde yıkıcı örgüt kuran kişilerin ikincisini açabilmeleri söz konusu olamazken ülkemiz kapatılan partiler ve örgütler ile adeta örgütler ve partiler mezarlığına dönüşmüştür. Tabii ki tüm kapatılan parti ve örgütlerin haklı veya haksız gerekçelerle kapatıldığından bahsetmiyoruz.

Bizim anlatmak istediğimiz nokta maalesef bizde bu işin bir sisteminin geliştirilememesidir. Bizde kapatılan bir örgütün veya partinin yerini farklı isimle hem de on veya on beş gün içerisinde yeni bir örgüt alır. Kurucuları ve üyeleri aynı

Bu durumun düzeltilmesi parti veya örgütlerin kapatılmasının daha adaletli bir şekilde yapılması ve parti ve örgüt yasalarının modern çağa uygun hale getirilmesi ve ideolojilerden arındırılması gerekir. Parti ve örgüt kapatmayı ise halkın yapması en doğru olanıdır. Halkın hem partiye hem örgüte rağbet etmemesi o partinin ve örgütün zaten kapatılmasıdır. Zararlı faaliyet gösteren yıkıcı, bölücü, kardeş kavgasını körükleyen örgütler ise yasalar tarafından kapatılmakta ve üyeleri cezalandırılmaktadır.

2.1. Avrupa'da Kurulan Kürt Örgütleri:

Kürdistan Dernekleri Birliği KOMKAR/Almanya

Kürt Federasyonu/İsveç

Kürt Federasyonu/Avusturya

Kürt Kadın Bürosu-KOMJIN/Wuppertal

Brüksel Kürt Enstitüsü/Belçika

Kultur Kreis Kurdistan/Karlsruhe

Kürdistan İşçi Derneği-HEVKAR/Hamburg

Kürdistan İşçi Derneği-KOMKAR/Danimarka

KOMKAR-Avusturya

KOMKAR-Belçika

Kürdistan İşçiler Birliği-KOMKAR/Hollanda

KOMKAR-İsviçre

Kürdistanlı Gençler Birliği-KOMCIWAN/Almanya

Kürt Danışma Merkezi-KOMKAR/İngiltere

Kürdistan İşçi Derneği-KOMKAR/İsveç

Suriyeli Kürt Dernekleri/Avusturya

İran Kürdistanı Demokratik Öğrenciler Derneği/Avusturya

Kirmanci (Zazaki) Dil ve Kültür Enstitüsü-İKK/Berlin”

Kürt davasının taşıyıcı öğeleri olarak Kürt politik örgütleri, uygulanan yasaklar ve resmi devlet politikalarının sürdürdüğü baskılar nedeniyle etkinliklerini gizli olarak sürdürmeye zorlanmışlardır. Dernekler ve öteki kitle örgütleri güçlü bir politik duyarlılıkla ve genellikle politik örgütlerin yan kuruluşları olarak ülkedeki politik savaşıma destek sağlamak üzere daha çok batı’da örgütlenmektedirler.

Türkiye’de Kürtler baskı ve yasaklara karşın tehlikeleri göze alarak dernek etkinliklerinden geri kalmamışlardır. Bu ise binlerce insanın hapis cezası, sürgün ve meslekten men edilmeleri ile cinayetlere kurban gitmelerine yol açmıştır.¹⁰⁵

Politik örgütlerin yanı sıra Avrupa, ABD, Rusya ve Avusturalya’da yüzlerce dernek ve kitle örgütü bulunmaktadır.

2.2. Türkiye’de Kürt politik partileri:

Türkiye’de yasaklanan Kürt politik partileri (Liste)

Halkın Emek Partisi (HEP) Ankara, Turkey, 07.06.1990

Demokrasi Partisi (DEP) Ankara, Turkey, 07.05.1993

¹⁰⁵ http://77.wikipedia.org/Kürt_örgütleri

Demokrasi ve Değişim Partisi Ankara, Turkey, 03.04.1995

Demokrasi ve Barış Partisi (DDP) Ankara, Turkey, 1995

Halkın Demokrasi Partisi (HADEP) Ankara, Turkey, 1994

Demokratik Kitle Partisi (DKP) Ankara, Turkey, 03.01.1997

2.3. Türkiye'de Etkinlik Gösteren Ya Da Göstermiş Olan Dernekler Ve Öteki Kürt Kitle Örgütleri:

Kürt Teavün ve Terakki Cemiyeti İstanbul, Turkey, 19.09.1908

Kürt Neşr-i Maarif Cemiyeti İstanbul, Turkey, 1910

Kürdistan Teşrik-i Mesai Cemiyeti İstanbul, Turkey, 1912

Kürt Talebe Hêvî Cemiyeti İstanbul, Turkey, 27.07.1912

DTP(demokratik toplum partisi)

BDP(barış ve demokrasi partisi)

Kürt İrşad ve İrtika Cemiyeti İstanbul, Turkey, 1912

Kürt Tamim-i Maarif ve Neşriyat Cemiyeti İstanbul, Turkey, 1919

Devrimci Doğu Kültür Ocakları (DDKO) İstanbul, 1968

Devrimci Demokratik Kültür Derneği (DDKD) Diyarbakır, 1977

Devrimci Demokratik Kadınlar Derneği (DDKAD) Diyarbakır, 1977

Devrimci Halk Kültür Dernekleri (DHKD) Turkey, 1975

Anti sömürgeci Kültür Dernekleri (ASK-DER) Turkey, 1975

Kürt Kültür ve Araştırma Vakfı (Kürt-Kav) İstanbul, 1996 Tüzük (Türkçe)

Mezopotamya Kültür Merkezi (MKM) İstanbul, 1994

2.4. Dünyada Kürt Örgütleri:

Komeleya Karkerên Kurdistan (KOMKAR) Germany, 1978

Komelên Karkerên Demokratên Kurdistan (KKDK) Germany, 1978

Federasyona Komeleyên Kurdîstan li Swêdê Sweden, 1982

Federasyona Yekîtiya Kurdistan li Almayê (FEYKA) Germany

2.5. Dîger Politik Örgütler

Xoybûn

Azadî

Partî Demokratî Kurdistan (PDK-Irak)

Partî Demokratî Kurdistan (PDK-Iran)

Partî Demokratî Kurdistan (PDK-S)

Yekîtiya Nişîmanî Kurdistan (YNK)

Partiya Sosyalista Kurdistan (PASOK)

Partiya Gel Komela

Kürdistan Demokrat Partisi (KDP-T)

Partî Karkerî Kurdistan (KÎP)

Partîya Sosyalîsta Kurdistan a Tirkîye (PSKT)

Partîya Sosyalîsta Kurdistan (PSK)

Program (Türkçe)

Kurdistan Ulusal Kurtuluşçuları (KUK)

Rızgari

Partîya Karkerên Kurdistan

Ala Rızgari

Kawa

Têkoşin

KUK - Sosyalist Eğilim

KİP Muhalefeti

Kürdistan Komünist Partisi

Partiya Pêşeng a Karkerî Kurdistan

Tevger

Yekbûn

Partiya Yekîtiya Sosyalîstên Kurdistan (PYSK)

PDK (Bakur)

Partiya Rizgarîya Kurdistan

Halkın Emek Partisi (HEP)

Demokrasi Partisi (DEP)

Halkın Demokrasi Partisi (HADEP)

Demokratik Halk Partisi (DEHAP)

Hak ve Özgürlükler Partisi (HAK-PAR)¹⁰⁶

2.6. Ayrılıkçı Örgütler:

Türkiye Kürdistan Demokratik Partisi (TKDP)

Kürdistan Öncü İşçi Partisi (KÖİP-PPKK)

Türkiye Kürdistan Sosyalist Partisi (TKSP)

Demokratik Toplum Partisi(DTP)

Barış ve Demokrasi Partisi (BDP)

Rizgari Örgütü

Ala Rizgari Örgütü

¹⁰⁶ [www.nuveforum.net/307-siyasi hareketler](http://www.nuveforum.net/307-siyasi-hareketler)

Kawa Örgütü

Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları Örgütü (KUK)

Kürdistan Sosyalist Harekatı (TSK)

Kürdistan Sosyalist Birliği (Yekitiya Sosyalista Kürdistan YSK)

Tekoşin örgütü

Kürdistan Kurtuluş Harekatı (TEVGER)

Kürdistan İşçi Partisi (Partiye Karkaren (işçi) Kürdistan /PKK)

2.7. Öğrenci Cemiyetleri:

Kürt Teali Cemiyeti

Kürt İstiklal Cemiyeti

İstanbul Kürt Talebe Cemiyeti

2.8. Bölgedeki Diğer Kürt Hareketleri:

İRAK:

Irak Kürdistan Demokratik Partisi (IKDP)

Kürdistan Yurtseverler Birliği (PUK- YNK-KYB)

Kürdistan Özgürlük Partisi (PÜK)

İRAN:

İran Kürdistan Demokratik Partisi (İKDP)

Kürt İşçileri Devrimci Örgütü (KOMALA)

SURİYE:

Kürt Sosyalist Partisi

F. KÜRTLER, AYRILIKÇILIK, BÖLÜCÜLÜK, ŞİDDET VE PKK

1. Kürtlerde Ayrılıkçılık ve Bölücülük Eğilimleri

Kürt'lerin sorunsallaştırılması, bir sorunun ismi olarak zikredilmeleri, ayrılık, bölünme, parçalanma kelimeleriyle yan yana kullanılır olmaları bile üzerinde çok düşünülmesi gereken önemli bir konudur. Her ne sebeple olursa olsun, bu durum oldukça tehlikelidir. Kürt meselesini sürekli gündeme getirenler, meseleyi 'ayrılıkçılık' olarak niteledi.

Kürt kimliğini ön plana çıkaranlar, etnik milliyetçilik yapanlar ise, 'özgürlük ve haklar' olarak yaklaştı. Dünyanın tüm ülkelerinde olduğu gibi, devlet meseleye güvenlik açısından yaklaştı.

Kürt diye isimlendirilen vatandaşların ne istediği, ne şovanist Kürt milliyetçilerinin, ne Kürtler adına(?), siyaset yapan politikacıların, ne de iş başına gelen hükümetlerin bildiği bir konuydu. Gerek gazete köşelerinde yazı yazanlar, gerek televizyonlarda konunun uzmanı olduğunu beyan edip türlü açıklamalar yapanlar, Kürtlerin derdini ve ne istediğini tam olarak bilememekte, olaya ya sadece güvenlik, ekonomi, özgürlükler bağlamında yaklaşmakta ya da işi daha feci boyutlara götürerek federasyon, eyaletlere ayrılma gibi uçuk fikirler ortaya atmaktadır. Peki ama Kürtler ne istiyor?

Gerçekten, Türkiye'den ayrılmak istiyorlar mı? İşte araştırma verileri

¹⁰⁷ www.nuveforum.net/307-siyasi-hareketler

Öyle bir tablo çıkıyor ki, tam bir garabet. Seta-Pollmark araştırmasına göre Türk kökenlilerin % 71'i Kürtlerin ayrı bir devlet istediğini düşünüyor. Bilgesam'ın bulgularına göre ise bağımsızlık isteyen Kürtlerin oranı % 10.

İşte Türkiye'nin sorunu bu: Kürtlerin ne istediğine dair 'olgu' ile 'algı' böylesine farklılaşmış. Nedeni ne olursa olsun Türkler arasında bir 'bölünme korkusu', Kürtlere yönelik bir 'güven' erozyonu var. Sorunun düğümlendiği yer burası; düğümün çözüleceği yer de...

Türkleri kim ikna edecek Kürtlerin ayrılmak istemediklerine? Peki, Türkler Kürtlerle birlikte yaşamak istiyorlar mı? Araştırmalar Türk kökenlilerin birlikte yaşama iradesinde az da olsa bir aşınmanın bulunduğunu gösteriyor. SETA-Pollmark araştırmasında bunun bazı unsurları göze çarpıyor. Örneğin, Türklerin % 57'si Kürtler hakkında 'iyi kanaat' sahibiyken Kürtlerin % 86'sı Türklere yönelik 'iyi kanaat' taşıyor. Türkler arasında Kürtlere ilişkin 'kötü kanaat' taşıyanların oranı % 25. Türklere yönelik 'kötü kanaat' sahibi Kürtlerin oranı ise %7.

Bu, hâlâ bir arada yaşamamanın sosyolojik zemininin var olduğunu, siyasal gerginlik ve çatışmaların bunu yok edemediğini gösteriyor. Ancak Türklerin Kürt algısının belli bir aşınmaya uğradığı da açık.

Benzer bir sonuç, karışık evliliklere yönelik tutumda da çıkıyor. Bir Kürt'ün evlilik bağıyla yakın akraba olmasından rahatsız olup olmayacakları sorusuna Türklerin % 70'i 'hayır, olmayız' diyor. Rahatsız olacağını belirten Türklerin oranı % 24. Türk'le evlilikten rahatsız olmayacağını söyleyen Kürtlerin oranı ise % 87. Rahatsızlık belirten Kürtler % 11. Bu rakamlar genelde iyi. Son 25 yıllık sıcak çatışmaya rağmen hâlâ birlikte yaşamaya, evliliklerle akraba olmaya ciddi bir direnç yok. İki kesim de sosyal ilişkiler zemininde ayrılmış değil.

Ancak yine de dikkatinizi Türk kökenlilerin nasıl farklılaştıklarına çekmek istiyorum. Türklerin dörtte biri Kürtlerle evlilik yoluyla akraba olunmaktan rahatsızlığını beyan ediyor ki az değil.

Ayrıca, Türklerin % 75'i, Kürtlerin ise % 92'si diğer etnik grupla 'yakın arkadaş' olabileceklerini belirtiyor. Yakın arkadaş olamayacağını söyleyen Türkler % 19,

Kürtler ise % 6. Yani arkadaşlığa sıcak bakmayanların Türkler arasındaki sayısı Kürtlere göre üç kat fazla.

Bu tablo Kürtlerin birlikte yaşama isteğinin Türklerden daha yüksek olduğunu gösteriyor. Gene Sakarya bölgesinde, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan gelen mevsimlik fındık işçileriyle yapmış olduğum araştırmada işçilere birkaç soru yönelttim. Aşağıda soruları ve cevapları vererek tabloyu daha da netleştirmek istiyorum.

1) Siz dünyanın hangi ülkesinde yaşamayı istiyorsunuz, yada hayal ediyorsunuz?

Türkiye(cevap 10 işçinin tamamı)

2) En önemli problemlerinizi nedir?(Türkiye'den beklediğiniz)

İş, fabrika, okul, yol, hastahane, sosyal yaşam merkezleri.....vb

3) Sizce PKK Kürtlerin temsilcisi mi?

Bizi temsil etmiyor. PKK cinayetler işliyor,en çok zararı Kürtler görüyor. Ancak kapatılan DTP için, DTP barış istiyor. Bizim temsilcimiz diyen 4 işçi oldu.

4) Türkler hakkında ne düşünüyorsunuz?

Tamamı kardeşiz, biz biriz cevabını verdi.

5) Peki Siz nasıl bir birliktelik anlatmak istiyorsunuz?

Osmanlı'da olduğu gibi

6) Doğu'da en çok neden şikayetçisiniz?

İş imkanı yok, fabrika az, ağalık sistemi hala sürüyor, okul uzakta, devlet memurları görev ihmalı yapıyor, devlet bizle ilgilenmiyor, güvenlik sağlanamıyor....vb

7) Kültürel olarak ne talepleriniz var?

Kürtçe biliyoruz diye aşağılanmak istemiyoruz. Bildiğimiz dilde rahatça konuşmak istiyoruz. Yasak olmamalı, eğitimin önü açılmalı, televizyonlar açılmalı....

8) Sizce Türk ve Kürdü birleştirecek en önemli unsur hangisidir?

Biz Müslümanız, İslamdır

(Başka soru sormama fırsat vermediler çünkü milli maç saati gelmişti maç izlemek için kahveye gittiler.)

Sonuç olarak şunu söylemeliyim ki; İslam ve onun engin öğretileri şiddet sarmalına son verecek en önemli güçtür. Akıllara şöyle bir soru gelebilir? Peki neden son veremiyor?

Sebebi gayet açık gerek doğuda gerekse batıda İslam tam anlamıyla ne öğretilabiliyor ne yaşanabiliyor. Tıpkı milli eğitimimiz de yaptığımız gibi Manevi eğitimimiz de eğitim değil, öğretim yapıyor. Doğuda özellikle kadınlarda ve kız çocuklarında yeterince eğitim yok. Neredeyse tamamına yakını ilköğretimden sonra okumuyor. Doğuda görev yapan memurlarımız bölge insanıyla iyi ilişkiler geliştiremiyor. Biran önce şark görevini tamamlayıp dönmek istiyor. Önceden memurlar hep haritanın sağıyla tehdit edilirdi. Doğuda şeyhlik oldukça yaygın, hocalara, imamlara karşı son derece saygı gösteriyorlar. Nadiren de olsa art niyetli olan yada çeşitli kesimlerin ajanlığını yürütenler var. Bunlar yanlış şeyler aşilayarak insanları aldatabiliyor. Tüm bunlara yoksulluk ve eğitimsizliği de ekleyin. Doğuda yaygın olan aşiret ve ağalık, doğuda hüküm sürüyor. Bölgede Türkiye ile güya müttefik olduğumuz, birçok ülkenin ajanlarının olduğu bir sır değil.

Bu ülkelerin PKK ve destekçilerine verdiği hem silah, hem de parasal yardımlar devletin en üst kademesinde dillendiriliyor.

Kısaca ifade edecek olursak; Kürtler birlikte yaşamayı savunuyor. Şiddete karışanlar bir şekilde şiddetten nemalanan ,beslenen kişiler, sorunun dış boyutları olduğu gibi uygulanan politika yanlışlıkları ve iç boyutları da mevcut...

2. PKK Terörü Hakkında, PKK Nedir? PKK Neye, Kime Hizmet Eder (Partiya Karkerên Kurdistan) PKK'nın İdeolojik Yapısı ?

PKK 'nın ideolojik yapısı marksist leninist olup Kürtçülük akımıdır. Amacına ulaşabilmek için sivil ve askeri otoriteyi hedef almıştır. İlk dönemler ASALA terör örgütü tarafından eğitilmiş ; ama ASALA terör örgütünün ortadan kaldırılmasıyla kimilerine göre PKK onun devamı niteliğinde bir örgüttür. Başlıca gelir kaynakları uyuşturucu madde insan kaçakçılığı, haraç tahsilatı ve benzer kanunsuz yollardır. PKK 1973 de kurulmuş ve 1984'te dağ kadrolarını oluşturmasıyla paramiliter bir yapıya bürünmüş 80'ler ve 90'larda güney doğuda Türkiye devletini kapitalist ve sömürgeci olarak göstermesinden dolayı doğunun sosyo-ekonomik olarak gelişmesi 20 sene boyunca engellenmiştir.

1999' de başlatılan operasyonlar sonucu PKK ağır bir darbe almış Suriye ve İran'a çekilmiş, Türkiye'nin Suriye ve İran sınırına askeri yığınak yapmasıyla Kuzey Irak'a geçmişlerdir. Halen Kuzey Iraktan ülkemize girilmekte ve eylemler yapılmaktadır.

PKK 27 Kasım 1978 de Diyarbakır fiskö de kuruldu. İlk PKK gurubu 1980 de topraklarımıza girdi. Türkiye'de ilk silahlı eylemini Eruh ve Şemdinli de 15 Ağustos 1984'te yaptı ve böylece silahlı propagandaya başlamış oldu .1984 ve 1985 de büyük yara aldı ve militanlarının yarısını kaybetti. Bundan sonra ise Abdullah Öcalan silahlı tüm unsurları Kuzey Irak'a çağırması oldu. 1991 de 1. Körfez savaşı sırasında büyük bir atılım yaparak bol miktarda silah ve mühimmat elde etti. 1992 de Şırnak'da kurtarılmış bölge ilan edilmesi için halk ayaklanması planlandı. Kurtarılmış bölge eylemi başarısızlıkla sonuçlanmıştır. TSK tarihini en büyük operasyonunu Kuzey Irak'a yaparak PKK'ya ağır bir darbe vurmuş oldu. Bundan sonra bölücü örgüt başı ateşkes ilan etti. PKK bu dönemde kendini toplamaya çalıştı. 1993 de Elazığ Bingöl kara yolunda PKK 33 eri kurşuna dizdi. 33 erin şehit edilmesi olayında daha sonra 13 Nisan 1998 de yakalanan Parmaksız kod adıyla bilinen Şemdin SAKIK emri Abdullah Öcalan'dan aldığını söyledi. Ayrıca Sakık PKK'nın ikinci adamı olarak biliniyordu .

Mesut Barzani'nin kendisi ile görüşmek istemesinden dolayı jipine atlayarak bir peşmerge ile randevuya giderken arabanın yolda bozulması ve kendisi arabadan inip biraz uzaklaştıktan sonra başka bir arabanın yanına gelmesi ve içinde ki beş

kişinin ilk başta kendilerinden olduğunu sanması üzerine tepkide bulunamamış ve yanına gelen adamın hala yaşayıp yaşamadığı meçhul olan Yeşil kod adıyla Mahmut Yıldırım olduğunu fark etmesi üzerine silahını çekmiş ama Yeşil ondan önce davranarak silahla kafasına vurmuş ve bayılarak helikoptere bindirilip Türkiye'ye getirilmiştir. PKK silahlı eylem ve saldırı yaptığı yerlere takviye kuvveti geleceğini bildiğinden ayrıca yollarda pusu ve mayın kurar. Türkiye'ye giriş yaptıkları tek bölge Aktütün bölgesidir .Terör örgütün amacı bir yeri savunmak değil silahlı bir propaganda yapmaktır.PKK olaylarının son zamanlarda tırmanışa geçmesi tamamen yeni bir oluşumun simgesidir.¹⁰⁸

En son kaçırılan 8 Türk askerlerinin isimleri aşağıda olup daha önce nereye üye oldukları çeşitli basın yayın organlarında yayınlanmış böylece PKK'nın dünyaya imajını düzeltme amacıyla olduğu anlaşılmıştır. Plan uygulanmış kaçırılan askerler PKK bayrağı altında eski DTP'li şimdiki BDP'li vekiller tarafından teslim alınmıştır.

1)RAMAZAN YÜCE: MARDİN DTP GENÇLİK KOLLARI ÜYESİ

2)İRFAN BEYAZ: ANTEP DTP GENÇLİK KOLLARI BAŞKANI

3)FUAT BAŞODA: İHANBEYLİ DTP GENÇLİK KOLLARI ÜYESİ

4)İLHAMİ DEMİR:AĞRI-PATNO DTP GENÇLİK KOLLARI ÜYESİ

5)HALİL TAN:ADANA DTP GENÇLİK KOLLARI ÜYESİ

6)ÖZHAN ŞABANOĞLU: HATAY DTP GENÇLİKKOLLARI ÜYESİ

Kaçırılan 6 askerinin DTP üye olması, ayrıca kaçırılan 2 askerinin ise bunlarla herhangi bir bağlantısı bulunamadı. Ortada dönen oyun ise; sözde DTP milletvekilleri kaçırılan askerleri getirecek üstündeki baskıları atacak ve halka temiz bir imaj verecekti. Ama Türk milleti bu oyunlara gelmedi. ABD ve diğer küresel güçlerin PKK'ya karşı işbirliği ve istihbarat paylaşımı ise kendi ülke politikalarıyla örtüştüğü müddetçe devam eder. Küresel güçler her durumu kendi lehine kullanmasını çok iyi bilmektedir. Türkiye'ye PKK'yı ve Kuzey Irak'taki Kürt oluşumunu koz olarak kullanırken, Şii ve Sünni Müslümanları da birbirlerine karşı kırdırarak kaos ortamından istifade etmektedir. Müttefikimiz olarak bilinen birçok Avrupa devleti PKK'ya el altından destek vermektedir.

¹⁰⁸ <http://wikipedia.org/Pkk>

Aynı şekilde PKK'yı ortak düşman ilan eden Amerika'da desteğini sürdürmekte PKK'nın elindeki Amerika menşeli silahları açıklayamamaktadır. Özellikle Ermenistan, Yunanistan, Güney Kıbrıs Rum kesimi olmak üzere komşularımızdan da PKK'ya destek verenler mevcuttur. Tüm bunlar güçlü Türkiye'nin bölgede varlığından rahatsız olan küresel ve bölgesel güçlerin uygulamaya koyduğu bir harp yöntemidir. PKK bir halk hareketi olmaktan ziyade kandırılan Kürt gençlerinin içine çekildiği silahlı, yıkıcı, bölücü bir örgüttür. 30 000 den fazla kişinin hayatını kaybettiği terör olaylarında en ağır bedelleri gene doğu ve güneydoğu halkı ödemiştir.

Köylerin göç etmek zorunda kalmışlar, tarlalarını,bağlarını terk ederek büyük şehirlere göç etmişlerdir. Örgüte destek vermeyenler öldürülmüş, zorla dağa çıkartmalar gerçekleşmiş, maddi destek vermeyenlerse acımadan katledilmiştir. Kürtlerin hakkını güya savunmak için çalışan PKK bizzat bölgede zulmün kaynağı olmuştur. Kürtler bu zulme katlanamayarak göçe mecbur olmuşlardır. Haraç verme, PKK'ya militan kazandırma ve militanları barındırma, lojistik destek sağlama durumlar bölgede herkesin bildiği durumlardır. Kürtlerin herhangi bir seçim hakkı yoktur. İtiraz ederse bunu canıyla öder ve PKK tarafından cezalandırılır. Yok kabul ederse bu seferde devletle arası açılır ve kanuni yaptırımlara maruz kalır. Birçok Kürt bu durumda göçü tercih etmiş, doğup büyüdüğü toprakları terk etmiştir. Çünkü zamanla PKK'nın faaliyetleri Kürtler'e ağır bedeller ödettirmiştir.

PKK'nın İslam'â yönelik tutumu dindar olan Kürtlerde tepkiyle karşılanmıştır. PKK'dan kaçan militanların anlattıklarıyla PKK'nın sanıldığı gibi bir örgüt olmadığı Kürtler tarafından da anlaşılmıştır. Ayrıca Kürtler'in çoğunluğu asırlardır birlikte yaşadığı Türkler'den ayrı bir devlet kurmayı düşünmemekte halkın tamamına yakını ise silahlı mücadelenin sonuç getirecek bir yol olduğuna inanmamaktadır. İslam'ın şiddete bakışı Müslümanların öldürülmesine bakışı, teröre bakışı zaten ortadadır. Müslüman müslüman'ın kardeşidir.ona zulmetmez, ihanet etmez, yalan söylemez ve onu sıkıntıda bırakmaz.

Her müslümana diğer müslümanın kanı(canı) namusu ve malı haramdır. takva işte buradadır. Bir kimsenin müslüman kardeşini hor görmesi kendisine yapacağı kötülük olarak yeter.(Buhari, "mezalim",3; Müslim,"birr" 58 Tirmizi "birr" 18)

Dünyanın yok olması, Allah katında bir müslümanın öldürülmesinden daha ehven (hafif) dir.(Tirmizi “diyat”7) İki müslüman birbiriyle vuruşsa öldüründe ölede cehennemdedir.(İbni hanbel V,48)

Üzülerek ifade edelim ki terör veya şiddet eylemleri dinsel, mezhepsel ve etnik açıdan değerlendirilmekte ve taraftar bulabilmektedir. Teröre şiddete bulaşan hangi din, dil, mezhep ve etnik köken olursa olsun, haklılığı kabul edilemeyeceği gibi hiçbir akli selim insan tarafından da onaylanamaz. Onaylayan vicdanı aklamak mümkün değildir. Masum insanları katletmek büyük bir günahtır. Fitneye sebep olur ve peygamberimiz “fitneyi uyandıranı lanetlemiştir.” Allah(c.c) kuranı kerim’in de kısas hükmünü getirerek, “kısasta sizin için hayat var kanunu getirmiştir”. Ayrıca bir insanın haksız yere öldürülmesini bir alemin öldürülmesi olarak değerlendirmiştir.

Yaptığımız anketlerde Kürt gençlerine yönelttiğimiz sorularda hiçbir Kürt genci Türkiye’den başka bir yerde yaşamayı istememekte ve Türk ve Kürt’ün kardeş olduğunu belirtmektedirler. Milli ve manevi birliğimizi yıkmak isteyen çeşitli global güçler hep İslam engeliyle karşılaşmış, İslam farklılıkları zenginlik olarak algılayan duruşuyla, ırkçılık karşısındaki tutumuyla ve şiddete bakışıyla toplumu birbirine bağlayan çimento görevini asırlardır sürdürmektedir. PKK’nın İslam’ı istememesinin ve karşı çıkmasının bir nedeni de İslam prensipleriyle PKK’nın yaptıkları vahşeti makul göstermek Mümkün olmadığı gibi ırkçılık sebebiyle kan akıtanlar, ırkçılık için çalışanlar bizden değildir hadisiyle ırkçılığı kesin bir dille engelliyor.

Konumuzu toparlayacak olursak PKK’nın en çok zararını Kürtler çekmektedirler. PKK’nın ortadan kaldırılabilmesi sadece askeri tedbirlerle değil sosyo-ekonomik, politik tedbirlerin devreye sokulmasıyla, kardeşlik bilincinin artırılmasıyla İslam’ın öğretilerinin tüm ülkede doğru öğretilmesiyle, milli bir eğitim politikasının yerleştirilmesiyle, milli birliğimizi bozmayacak, kardeşliğimizi zedelemeyecek tedbirlerin devreye sokulmasıyla, ekonomik atılımların gerçekleştirilmesi, istihdamın artmasıyla ortada bir PKK sorunu kalmayacaktır. Aksi halde bu sorun kangrenleşerek ülkemize ve necip milletimize zarar vermeye devam edecektir.

2.1. K. Irak'taki PKK Kamplarının Yer Aldığı Bölgeler ve İsimleri

Kandil Dağı: Sınırdan 90 km. uzaklıkta. 3.500 metre. PKK'nın üslendiği vadi 1.300-1.500 metrede. Dağ daha çok eğitim üssü ve cephanelik olarak kullanılıyor. Çevrede PKK'ya destek veren 30 kadar köy var.

Harun Kampı: Bir siyasi eğitim okulu ve arşiv bürosu, mühimmat, yakıt ve gıda depoları, muhabere santrali var. Kamp yakın bir süre önce boşaltılarak bilinmeyen bir bölgeye taşındı.

Tang-i Shiwadiza: Siyasi eğitim yeri, gıda ve yakıt depoları bulunuyor.

Kenicenge Kampı: Siyasi eğitim yeri olarak kullanılıyor.

Bokrisan bölgesi: 30-40 militan bulunuyor. Askeri eğitim alınıyor bir nevi öncü birlik sayılıyor.

Enze Köyü: 60'a yakın ev var. Irak'ta seçime giren PKK'nın partisi Kürdistan Demokratik Çözüm Partisi'nin ofisi konumunda.

Sarı-ı Sule Dağı: Dr. Viyan kod adlı teröristin kontrolünde bir hastane var.

Gırnako ve Pişteşan bölgeleri: İlk başta terör örgütü mensupları yoktu. Ancak son dönemlerde buraya uğradıkları belirtiliyor.

Zargali Köyü: Örgütün asayiş sorumlusu Hakkı kod adlı terörist bulunuyor. Asayiş sağlamla yükümlü 30 terörist bulunuyor.

Kurtak Köyü: Kandil Dağı asayişine bağlı yol kontrol ekibi bulunuyor. Sayıları 15 ila 20 arasında değişen teröristler görev yapıyor. Bunların görevi en ufak şüpheli durumu veya kişiyi merkeze telsizle bildirmek

Terör, son 30 yılda 30 binin üzerinde insanımızın kaybedilmesine sebep olmuştur. Yine bu şiddet sarmalı, binlerce insanımızın sakat kalmasına yol açmış, hayatlarının baharında onları özürlü durumuna düşürmüştür. Terör yüzünden, onlarca köy boşaltıldı ve insanlar gerek güvenlik, gerek başka sebeplerle köylerini terk ederek göç etmek zorunda kaldılar. En büyük darbeyi terör, gene bölge insanına vurdu. İnsanın doğup büyüdüğü yerden, bu sebeplerle ayrılması kolay bir hadise değildir.

Terör yüzünden sık sık, Olağan Üstü Hal(OHAL) ilan edildi ve doğal olarak bir çok masum insanda haksız uygulamalarla karşılaştı. Bu terörle arasına mesafe koyan insanları da, PKK saflarına çekebilecek bir sonuç doğurabiliyordu. Terörün bir de ülkemize maddi zararları vardır ki; 300 milyar dolarlık bir paranın terörün yok edilmesi için harcadığı resmi makamlarca zaman zaman dillendirilmektedir. Bu parayla nelerin yapılabileceği, hangi yatırımların yapılabileceğini paylaşarak terörün ülkemize verdiği zararı daha net görmemiz sağlanabilir.

15.000 adet 24 derslik okul, 900 adet 400 yataklı tam teşekküllü hastane, 150 adet boğaz köprüsü, 120 adet Atatürk barajı veya 450.000 km duble yol yapılabilirdi.¹⁰⁹ Ülkemiz daha da gelişerek ekonomisi güçlü olabilirdi. Ayrıca Güney Doğu Anadolu, gerek turizm gerekse tarım alanında büyük kayıplar yaşamış bunun ülke ekonomisine doğrudan veya dolaylı birçok zararı olmuştur. Bölgelerin göç eden insanların, göç sebepleri tabi ki sadece teröre bağlanamaz. İşsizlik, genç nüfusun yoğunluğu, bölgedeki sosyal yaşam ve kültürel yaşamın sınırlılığı, büyük şehirlerin cazibesi....

Terör ve onun kullandığı yöntemler, cinayetler, okulların yakılması, memurların can tehlikesi, hem bölge insanını hem devleti oldukça meşgul etmiştir. Ancak PKK gene de amacına ulaşamamış, hep planladığı Türk-Kürt çatışması gerçekleşmemiş, asırlardır Anadolu da birlikte yaşayan, aynı ALLAH'a inanan, aynı kibleye yönelen, aynı peygamberin ümmeti, aynı ortak tarih ve kültüre sahip bu iki grubu karşı karşıya getirememiştir. Türkiye, gerçekten her şehit haberinde derinden üzüntü duymuş ama hem analar, hem babalar teröre karşı en acılı günlerinde dahi asla boyun bükmemiştir. Kürtleri direk hedef alıcı hiçbir beyanda hiçbir şehit yakını bulunmamıştır. Bu bile, bu milletin ne denli ete kemiğe büründüğünün bariz bir göstergesidir. Tüm kamuoyu araştırmaları, doğuda da yapılsa batıda yapılsa şunu açıkça gösteriyor. Bu milletin ayrılmak gibi bir derdi yok.

İşte son olarak 2007 yılında KONDA' nın 'Biz Kimiz?' anketinde¹¹⁰ Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının 'Güneydoğu' ve Kürt meselesini nasıl algıladıkları ve sorunun çözümüne yönelik neler düşündükleri rakamlarla ifade edildi. Ankette 50.000 vatandaşla yüz yüze görüşüldü. Önem sırasına göre bu sorunun nedenleri ;

¹⁰⁹ Milli Birlik ve Kardeşlik Projesi ocak 2010.

¹¹⁰ Konda araştırması 'Biz Kimiz?' 2007 verileri (Milliyet gazetesinde yayınlandı)

yabancı devletlerin kışkırtması, Kürtlerin ayrı devlet istemesi, genel problemlerin Kürtlerle ilgiliymiş gibi gösterilmesi, Kürtlerin kimlik sorunu, Devletin Kürtlere farklı davranması. Anket sonuçları gösteriyor ki, ne PKK'nın dillendirdiği sorunlar mevcut, nede PKK'nın siyasi oluşumlarının göstermek istediği karamsar tablo var. Ayrıca Türk-Kürt evliliğinden doğan 3 milyon insan var. Türkiye nüfus ve sağlık araştırmasının sonuçlarına göre anadili Kürtçe olan %11, ben Kürdüm diyen ise % 9. kürdüm diyenlerden de, ne kadarı ayrı bir devlet istiyor bunu yukarıda izah etmiştik.

PKK hiçbir zaman amacına ulaşamayacaktır. Ancak devletimizin konuyu sadece güvenlik meselesi olarak algılaması da yanlış bir politikadır. Bunu diğer bölümlerde daha da açacağız.

G. TÜRKİYE'DE SOSYAL BARIŞ VE KÜRTLER

İnsan toplum halinde yaşamak zorundadır. Toplum ise, insan yığını değildir, belli amaçlar etrafında bir araya gelir. Türk toplumunun ortak değerleri oldukça fazladır. Ortak tarih, birlikte yaşama kültürü, ortak din, ortak kültür, ortak dil...vb

Peki Türk toplumunun farklılıkları nelerdir? Sorusuna verilebilecek yanıtlar fazla değildir, en önemlisi bu farklılıklar birer zenginliktir. İster etnik anlamda düşünölsün, isterse dinsel ve mezhepsel anlamda düşünölsün Türkiye hala sosyal barışın tesis edilebileceği bir ölkedir. Ancak sosyal barışın tesis edemeyişimiz ve sosyal çözümlere engel olamayışımızın en önemli sebebi, milli ve manevi eğitimimizdeki aksaklıklardır. Eğer bir toplumda sosyal barış hedefleniyorsa şüphesiz din en önemli aktördür. Bu din eğer İslam'sa hem Kuran-ı Kerim hem de İslam'ın kutlu peygamberi Hz. Muhammed'in uygulamaları düşünöldüğünde sosyal barışın tesisi daha kolay olacaktır.

Dinin nadiren de olsa sosyal ayrışmalara yol açtığı da bilinmektedir. Ancak bu İslam için söz konusu olamaz. Özellikle Kürt meselesinin çözümünde....

Sosyal barışın sağlanabilmesi, sosyal bütünleşmenin sağlanabilmesiyle mümkündür. Tabii ki tam bir bütünleşmeden söz edilemez. Kominizin baskıcı

ortamlarını da yaşayan dünya, büyük ve çetin savaşlara,göçlere sahne olmuş, türlü baskıcı rejimler kurulmuş ancak gene de tek tip insan yapısından ve tam bir sosyal bütünleşmeden söz etmek mümkün olmamıştır. Bütünleşmede önemli olan, bütünün ahenginin bozulmayacak düzeyde olmasıdır.

Zaten M. Erkal da; bütünleşme tanımında buna dikkat çeker ve der ki, fertlerin veya sosyal grupların dünya görüşleri arasındaki farkların, cemiyetteki milli kültürden minimum seviyede inhiraf etmesidir. Konuya bu noktadan girecek olursak sosyal barış tanımını da şöyle yapabiliriz. Sosyal Barış; toplumdaki milli kültürün, toplum üyeleri tarafından özümsemiş olması ve milli kültürden sapmaların asgariye indirilebilmiş olmasıdır. Yada cemiyetlerin, içerisinde barındırdığı farklılıkları bir ‘mana’ etrafında toplayabilmeleri durumudur. Toplum belli amaçlar etrafında teşekkül eder, ancak sosyal barış ancak ortak kültürün, etrafında toplanmayla mümkün olur.

Ancak sosyal bütünleşme için söylediğimizi, sosyal barış içinde söyleyebiliriz. Yüzde yüz sosyal barıştan da söz edilemez. çoğunluğun ittifakı ve kararlığı söz konusudur.

Sosyal barışın tesisi ve Kürtlerin entegrasyonu ise, sadece dinle yada sadece eğitimle de sağlanamaz. Bu iki önemli unsuru sosyo-ekonomik politikalar izlemelidir ve bunlar hükümet değil devlet politikası şeklinde yürütülmeli, iktidar değişse de politika devam etmelidir. Özellikle güneydoğuda halk eğitime önem verilmeli, daha çok okul, daha kalifiye öğretmenler, imamlar ve sosyal ilişkilere hakim mülki idareciler atanmalı, o bölge cehaletten kurtararak, halkın devletle barışını temin edilmelidir.

Türkiye, Avrupa ile Asya kıtasını birbirine bağlayan, zengin yer altı kaynaklarına sahip, toprakları tarıma elverişli ve dört mevsimin yaşanabildiği, stratejik ve jeo-politik önemi olan, Ortadoğu Ülkeleri ve zenginliklerine yakın, su kaynakları olan bir ülkedir. Türkiye’nin bu konumu ve tanımı oldukça önemlidir.

Çünkü küresel aktörler, sürekli hem bölge zenginliklerine ulaşabilmek, hem kontrol altında tutabilmek, hem de kendi çıkarlarını koruyabilmek için hem bölgeden hem de bölgenin en önemli gücü Türkiye’den kirli ellerini hiç çekmiyorlar.

Türkiye'yi zayıf düşürmek için, gerek etnik gerek mezhepsel tüm farklılıkları kaşıyarak, sosyal bunalımlara yol açıp insanları birbirine düşürmek istiyorlar.

Kürt meselesinin olduğu inkar edilemez bir sosyolojik hakikattir. Ancak meseleyi bu boyuta taşıyan, maddi anlamda besleyen, farklılıkları kaşıyarak kardeş kavgasını körükleyen küresel aktörleri görmemek, tek cümleyle meseleye şaşı bakmak yada Fransız kalmaktır. Biz ne yapmalıyız? Ne yapabiliriz? Sorularını tabi ki cevaplamalıyız. Ancak ilk aklımıza gelen bizim Sosyal barışımızı sağlayamamamız kime ve neye hizmet ediyor. Meseleye sadece Kürt meselesi olarak bakmayalım biran için. Biliyoruz ki Kürt meselesi çözüme ulaştırılsa bile yeni yeni sorunlar ortaya atılacaktır. Sosyal barışımız, sosyal bütünleşmemiz veya sosyal çözülmemiz hiçbir zaman doğal seyrinde gitmiyor. Yani çoğu müttefikimiz olan, dostumuz olan(?) bir çok ülkenin sosyal işleyişimize müdahil olmasını herhalde hiç kimse olumlu değerlendiremez. Kürt meselesi veya Kürtlerle sosyal barışımız hem kanaatimizce hem de aşağı da zikredeceğimiz anket sonuçlarıyla zaten mevcuttur. Ancak sosyal barışımızı bilinçli veya bilinçsiz olarak zedeleyenler, zarar verenler de mevcuttur.

Hem sosyal bütünleşmemizde, hem sosyal barışımızda çok önemli bir yeri olan İslam dini, gerek etnik, gerek mezhepsel ve hatta dinsel ayrılıkların önüne de set çekmektedir. İslam'ın yanlış aksettirilmesi, sadece ibadet boyutu yada sadece itikat boyutu üzerinde yoğunlaşılması, sosyal boyutun bilinçli yada bilinçsiz olarak unutulması yada unutturulması şuanda yaşamakta olduğumuz sosyal buhranların esas sebebidir. Eğitimi bir insanın uzuvlarına benzetirsek, manevi eğitimimiz bakımından özürlüyüz. Aynı şey milli eğitim politikamız için de geçerlidir. Zaten bir milli eğitim politikamızın olduğu da tartışmalıdır. Bizdeki milli eğitim değil iktidar eğitim politikasıdır.

Her sene sınav sistemi değiştiririz yada her sene ders kitabı değiştiririz. Bir milli eğitim politikamız yok. Tabii ki zamansal ihtiyaçlardan doğan ders kitapları değişmeli, ancak bizdeki değişim farklı. Manevi eğitim sistemimiz gibi milli eğitim sistemimiz de bozuk. Tüm bu bizden kaynaklanan zaafları normal olarak istismar edenler ortaya çıkmaktadır.

Sosyal barışımızda problemlerin olması, sadece Kürtlerle de alakalı değildir. Alevi yurttaşlarla da aynı problemler, aynı sebeplerle devam etmektedir. Alevilerle de

aynı Allah'a, aynı peygambere inanmamıza rağmen, olması gereken sosyal bütünleşmeden ve barıştan söz edilemez.

Yapılan anketler, Türkler ile Kürtlerin arasında sosyal barışın var olduğunu ancak PKK ve onun uzantılarının sosyal barışa zarar verdiğini göstermektedir. PKK, ister taşeron bir örgüt olsun, isterse müstakil bir örgüt olsun Türk-Kürt sosyal barışını tehdit etmektedir. PKK'nın nasıl bir yapılanma olduğunu ilgili bölümde açıklamıştık.

Türkiye Nüfus ve sağlık araştırmalarının verilerini bir kez daha paylaşalım. Türkiye'de yapılan karma evlilikleri(Türk-Kürt) 1976 öncesi % 3.8 iken 2006 yılı itibariyle % 9 yükselmiştir. AB fonları ve sağlık bakanlığı katkılarıyla 80 ilde 20 bin hanede 15-49 yaşları arasındaki kadınlara kendilerinin ve eşlerinin ana dilleri sorularak, etnik yapıları ortaya çıkarıldı.¹¹¹

Buna göre Türkiye'de yaşayan vatandaşların % 87'sinin anadili Türkçe %11'inin Kürtçe % 2 ise diğer etnik grup. Yine anadili Kürtçe olanların da % 51'inin evinde ailece Türkçe konuşuluyor.

Daha da ilginç bir sonuç Milliyet Gazetesinde yayınlanan KONDA'nın yapmış olduğu anket ki 50.000 insanla görüşülmüş Kürtçe bilenlerin oranı(anadil) %11 fakat 'ben kürdüm' diyenlerin oranı % 9 . Gene anket sonuçları, bize şunu göstermektedir ki Kürtlerin aidiyet duygularında aşınma ve zayıflama söz konusudur. Aynı şekilde Türklerin de Kürtlere karşı algıları farklılaşmaktadır. Özellikle Kürtlerde milliyetçilik gelişmektedir. Aynı şekilde anket sonuçları şunu da göstermektedir ki anadili Kürtçe olanlar ile 'ben kürdüm' diyenler arasında da farklılıklar mevcuttur. Ayrıca yine yapılan araştırmalarda kentleşme ile birlikte Türk-Kürt karma evlilikleri de oldukça artmıştır. Bazı araştırmalar 3.000.000 yurttaşın söz etmektedir ki bu ciddi bir rakamdır.

Sosyal barışı zedeleyen bazı uygulamalar ve davranışlar vardır ki bunlar, şahsi olmakla birlikte, meseleyi derinden etkilemektedir. Doğu ve güneydoğudan olan her insana terörist algısıyla bakılması oldukça yanlıştır. Ayrıca doğu ve güneydoğudaki herkes Kürt'te değildir.

Bu bakış açısının değiştirilmesi sosyal barışa hizmet edecektir. Aksi bakış açısı ise sosyal çözülmeye hizmet edecektir. Sosyal barışın sağlanması ve korunmasında en

¹¹¹ Türkiye Nüfus ve sağlık araştırmalarının verileri (Ab fonları ve sağlık banklığı katkılarıyla) 2006.

önemli görev, şüphesiz dine(İslam) düşmektedir. Hem dış aktörlerin, hem iç aktörlerin başarılı olamayışlarının birincil nedeni İslam ve onun evrensel mesajlarıdır.

Anadolu insanı kendi oğlunun ölüm haberini aldığı o ilk anda(o acılı anda dahi) terörle, Kürtleri ayırmayı başarabilmiştir. Olumsuz bir demeci, söylemi asla olmamıştır. Devletimizin terör tecrübesi olmasına rağmen(30 yıl) ciddi politikalar hala da geliştirilememiştir. Ancak tüm olumsuzluklara rağmen gerek araştırmalar, kamuoyu yoklamaları, gerekse sosyolojik gerçekler şunu açıkça ifade etmektedir ki; hala Türk-Kürt kaynaşmasının, sosyal barışın, sosyolojik altyapıları mevcuttur. Kasıtlı olarak bu inkar edilse de gerçekler ortadadır. Kürtler ne istiyor diye bir araştırma yapılırsa ki ufak çaplı da olsa böyle bir araştırma yaptım. Yüksek oranlarda birliktelik ve beraberlik çıkacak % 5'i bulmayacak oranda da aşırı, uç taleplerin olacağı kanısındayım. O %5'inde eğitim(millî-manevî) düzeltilebileceğini % 1'lere çekilebileceğine inanıyorum.

Zaten aynı anket verilerinde sizin problem öncelikleriniz nelerdir denildiğinde birincisi sırayı hep iş cevabı almış, ekonomi önemli bir yer tutmuştur.(işsizlik tüm Türkiye'nin problemi) Sonra sırayla yatırım azlığından, fabrika yoksunluğundan bahsedilir ki buda maalesef ülkemizin genelinde varolan bir sorundur. Ayrıca doğu ve güneydoğu bölgesi yüksek dağlardan oluşur. Bölgeye yatırım yapmak, fabrika açmak nakliye sorununu da beraberinde getirir. O yüzden iç yatırımcıda dış yatırımcıda bu masrafları üstlenmek istemez. Devlet teşviki ile doğu illere yatırım oldukça artmaktadır. Fabrikasızlık ve yollardaki problemler Ankara'yı geçince zaten hemen hemen her ilde gözümüze çarpar. Fabrikalı illerse zaten şanslı illerdir ve nüfus hızla artar, göç alır,gelişir.

Anlatmak istediğimiz nokta şu ki; ülke genelinde var olan sorunların, Türkiye gerçeğinin sadece Kürt kardeşlerimizde varmış gibi gösterilmesi art niyetli değilse cehalettir.

Aşırı istekte bulunanlar, birlik ve beraberliği bozmaya çalışanlara etnik kökeni, dini, mezhebi ne olursa olsun dünyanın her ülkesi aynı cevabı verir ki buda sosyal bütünleşmenin gerçekleşmesi için elzemdir. Sosyal barışın sağlanması içinse şarttır. Güvenlik, huzur ortamı temin edilmeli, ülke geneline refah ulaşmalıdır.

Ayrıca unutmamak gerekir ki, devlet güvenliği ihmal eder, yada zayıflatırsa iç kargaşa artar ve bu kaos ortamına zemin hazırlar. Aynı Allah'a inanan, aynı Kabe'ye yönelen, aynı peygamberin ümmeti, ortak tarihe, ortak milli kültüre sahip, birlikte yaşama şuuru oluşturmuş, Türk-Kürt evlilikleriyle etle kemik olmuş, aynı kökten geldiği(kuvvetle muhtemel) iki kardeşi sosyal açıdan bütünleştirmek o kadar da zor olmasa gerek....

Ğ. TÜRKİYE'DE BİR SOSYAL ÇÖZÜLME UNSURU VE TEHDİDİ OLARAK KÜRTLER

Sosyal çözülmenin ne olduğunu hatırlatmakta fayda var. Toplumu toplum yapan kurum ve grupların ahenkli uyumundaki bozukluktur. Buna çeşitli durumlar, süreçler sebep olabilir ve sistemin uyumlu işleyişini ve parçaları arasındaki dengeyi bozabilir; bir işlevsizlik, yapısızlık, erime halleri baş gösterir. Bunun sosyolojideki adı çözülmedir. Birde çözülmenin ferdi boyutu vardır ki; bireyin insan olarak yaptığı davranışlar ve diğer insanlarla olan ilişkilerindeki uyumsuzluk halidir.

Amiran Kurtkan'a göre Sosyal Çözülme bir topluluğu meydana getiren sosyal ilişkilerin bütünlüğü bozacak şekilde gevşemesi; bir toplumu ayakta tutan inanç ve değerler sisteminin etkinliğini yitirmesi, sosyal kurumların yeni norm ve değerlere uyum sağlayamaması; bir toplum maddi ve manevi kültür unsurlarının bir araya gelerek bir anlam ifade edecek ve işleyen bir bütün meydana getirecek tarzda birbirlerini tamamlayamamaları halidir.¹¹²

Yine Kurtkan'a göre $Fark + Cem = Tevhit$ formülüyle izah ettiği sosyal bütünleşmenin, farksız yada cemsiz bir tevhit anlayışıyla Sosyal Çözülmeye sebebiyet vereceğini ifade etmektedir.¹¹³

¹¹² Amiran Kurtkan Bilgiseven, *Genel Sosyoloji*, İstanbul: Filiz Kitabevi, 4.bs , 1986 s.297

¹¹³ Amiran Kurtkan Bilgiseven, *Türkiye'de Sosyal Çözülme Tehlikeleri* İstanbul: Filiz Kitabevi, s.20

Ülkemizdeki sosyal çözülmenin de, sosyal bütünleşmeyi de normal seyrinde gitmediğini daha önce açıklamıştık. Bunun nedeni Türkiye'deki sosyal çözülmeye dış müdahalelerin de olmasıdır. Peki neden dış ülkeler, küresel güçler Türkiye üzerinde oyunlar oynuyorlar? Neden Kürt meselesini kaşındıkça kaşıyorlar? Neden Alevi sorunu çıkarıyorlar? Sağıcılık-solculuk, ve binlerce gencin ölmesi kimlerin işine geldi? bu kaos ortamından kimler faydalandı? Bizde olan, onlarda olmayan neler var? Neden dış ülkeler ve güçler hem Türkiye hem diğer Müslüman ülkeler üzerinde faaliyet göstermekte ve ne amaçlanmaktadır?

Gene anımsatmakta fayda var ki araştırmalar, anketler halkta bir ayrışmanın söz konusu olmadığını, bu farklılaşmanın, çözülmenin art niyetli kişilerin bitmez tükenmez faaliyetlerine, dış maddi ve manevi desteklerine rağmen hedefledikleri ayrışmayı ortaya koyamadıklarını açıkça gösteriyor. Kürtler ister Turan soylu olsun, ister Fars soylu olsun isterse hep hedeflenen müstakil bir etnik köken olsun, Türklerle Kürtleri birbirine düşürmek öyle basit bir hadise değildir. Bunu başarabilmek eğer çok kolay olsaydı, bu çoktan gerçekleşir kardeş kavgası, çatışma, ölümler, ayrışma birbirini izlerdi. Sanki şimdi çatışma yok mu diyenler çıkabilir?(PKK faaliyetleri)

Anlatmak istediğimiz çatışma; parasını verenin piyonluğunu yapan, taşeron olduğu en son İsrail tarafından kullanılmasıyla bir kez daha ortaya çıkan PKK ve siyasi olarak onları destekleyenlerin göstermek istediği çatışma değildir. Türk-Kürt çatışmasından bahsediyoruz. Etnik köken ayrılığı üzerinde çıkabilecek bir çatışma ki, bu şu aşamada da uzak bir olasılıktır.

Ancak biran önce bu fitne bertaraf edilmeli, etkisiz hale getirilmeli ki, Türkiye Cumhuriyeti eğer bir gemiye benzetilirse, gemide Türk'te olsa Kürt'te olsa hatta hatta ermeni de olsa gemi yolcularının huzuru bozulmasın, yolculukları emin bir şekilde sürsün.

Eğer mesele çatışma noktasına dayanırsa, otorite üzerine boyun eğmiş Türk milleti de silahlanır ki; bu içinden çıkılmaz bir hal alır. Türk- Kürt evliliğinden doğmuş 3.000.000 yurttaş vardır. Ayrıca daha önce izah ettiğimiz üzere aynı Allah'a inanılmakta, aynı Kibleye dönülerek namaz kılınmakta, aynı peygamberin ismi(hz. Muhammed) göz yaşlarıyla anılmakta aynı kitap(kuran-ı kerim) derin ulvi hissiyatlar ve göz yaşlarıyla dinlenmekte, şehit cenazelerinde dahi 'Türk-Kürt' kardeşir. Ayrım yapan kalleştir.' Sloganları atılmaktadır. Bu ayrışma ortamı ve çatışma ortamından

şimdilik söz etmek mümkün değildir. Sosyolojik altyapısı oluşmuş değildir. Çünkü tüm uğraş ve menfi gayretlere rağmen hep alınamaz bir kale şer odaklarının karşısına dikilmektedir.(İslam)

Şimdi Türklerle, Kürtlerin niçin karşı karşıya getirilmek istendiğine hem dış sebepler hem iç sebepler noktasında bakalım:

1.Dış Sebepler

1) Haçlı zihniyeti hiçbir zaman Müslüman Türkün, Avrupa'daki varlığına tahammül edemedi, halada edememekte (ABD başkanı J. Bush'un 11 eylül saldırıları sonucu, 'bu bir haçlı seferidir.' demesi unutulmamalı)

2) Kudüs'ün II. Halife hz Ömer zamanındaki fethi ve Anadolu'nun 1071 Malazgirt savaşıyla İslamlaşması ve Türkleşmesi süreci yine bir diğer önemli hadise İstanbul'un Müslüman Türklerce fethi, hem Hristiyanlar, hem Yahudiler için müthiş kayıplardı. Yahudilerin Arz-ı Mevdud toprakları içerisinde, Türkiye cumhuriyeti topraklarının olduğu ilmi bir hakikattir. Dış güçler şunu çok iyi bilmektedir. İslam devletleri üzerinde oynanan oyunların amacına ulaşabilmesi için Türk birliğine engel olmak, zayıf, güçsüz, bölünmüş bir Türkiye bırakmak şarttır. Peki neden Müslüman devletler ve milletler üzerinde oyun oynanıyor? Tabi ki zengin yer altı ve yer üstü kaynaklarını sömürmek için. Kendi ülke menfaatleri bunu gerektirdiği için...vb

3) Rusya'nın faaliyetlerini Doğu ve Güneydoğu üzerindeki 'kürtleştirme' politikalarını Ermenistan'da kurulan 'Kürt Enstitüsü'nü, Revandizde'ki kürt kolejinin nasıl belleğimizden silebiliriz.¹¹⁴

4)İngiltere'nin, ta 1800'li yıllardan beri Doğu ve Güneydoğu üzerindeki oyunları hileleri bilinmektedir. Misyonerlik faaliyetleriyle, bölgede neler yapmaya çalıştığı da halkın malumudur.¹¹⁵

5) Fransa'ya gelince Ermeni ve Kürt meselesini en çok istismar eden devlettir. 'Ermeni ve Kürt' kardeşlik sloganını, ısrarla işleyen Fransa değil mi? Ayrıca Fransa'da hala 'comite de solidarite a la Revolution Kurd' adlı cemiyet ülkemiz aleyhine ne mümkünse yapmaktadır.¹¹⁶

¹¹⁴ Seyyid Ahmet Arvasi *Doğu Anadolu Gerçeği* İstanbul: Burak Yayınevi, 1993 s.81

¹¹⁵ Seyyid Ahmet Arvasi, agy

¹¹⁶ Seyyid Ahmet Arvasi, agy

6)Amerika Birleşik Devletleri de Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da boş durmamaktadır. Amerika Birleşik Devletlerinin de 'misyonerlik faaliyetleri' güya 'barış gönüllüleri faaliyetleri ile yaralarımızı daha da kanatmaktadır. Osmanlı Türk İmparatorluğu yıkılmadıkça, İsrail devletinin kurulamayacağını anlayan 'siyonizm', çeşitli tertiplerle A.B.D.ni Orta-Doğu meselelerine bulaştırmıştır. Türkün idam fermanı demek olan 'Sevr Projesi' bir Amerikan projesidir.

Küçük Amerika 'İsrail'de hep bu meselenin bir tarafıdır. Türkiye'nin Filistin Politikasına tepkisini 'Mavi Marmara Gemisini(silahsız yardım gemisi) açık sularda basmış, vatandaşlarımızı katletmiş ve ondan tam 2 saat önce İskenderun'daki Deniz Birliğimize PKK tarafından saldırılması taşeron PKK'nın ve Siyonist İsrail'in iç yüzünün bariz göstergesidir. Neden İskenderun'un seçildiği de coğrafya bilen herkes tarafından kolaylıkla anlaşılır. Uluslar arası sularda Türkiye'nin vatandaşlarını koruma takip hakkı vardır. Önce Deniz Birliğine saldırılarak, bu önlenmek istenmiş, PKK bu saldırıda maşa olarak kullanılmıştır.

İsrail'in elinde öldürülmeyecekler listesinin olması da, bunun önceden planlanan bir eylem olduğunu, İsrail'in istihbarat gücünün ve Türkiye'de ne kadar ajanın olduğunun acı bir göstergesidir.

Amerika'nın bu saldırıdan habersiz olduğu bir aldatmacadan ibarettir. Amerika ve küresel güçler olmasaydı, Türkiye İsrail'i çıkarlarında boğardı.

İşte en acı tablo çıktı ortaya; gerek Kürt bölünmesi(?) ve tehdidi(?), gerek Alevi yurttaşlar üzerindeki oyunlar gerekse mezhepsel,etnik....vb dayatılan ne varsa hep dış menşelidir. Amaç bizi bize kırdırmak, suya sabuna dokunmadan, ekonomik kayıba uğramadan, asker kaybetmeden kendi çıkarlarını korumaktır. Güçsüz, zayıf, bölünmüş bir Türkiye onların hep hayali...

Sadece bu oyunların Türkiye'de oynandığını düşünmekte abesle iştigaldir. İran, Suriye, Lübnan, Doğu Türkistan, Pakistan, Afganistan, Kazakistan.....vb

Hepsinin ortak noktası Müslüman devletlerden oluşmaları, doğal zenginlikleri....vs

Ancak söz konusu oyunlar Türkiye'de daha da yoğundur. Demokratik yapısıyla, askeri gücüyle ve Osmanlının mirasçısı olması sebebiyle(inkar edilse de) hem

Müslüman devletler, hem dış mihraklar Türkiye'nin İslam'ın amiral gemisi olduğunun farkındalar. Galiba tek farkında olmayan da bizleriz.

2. İç Sebepler

Kürt meselesi olarak nitelenen sorunun, artmasında Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun yapısı, iklimi, bölgenin yüksek dağlardan teşekkül etmesi, Milli ve Manevi eğitimimizdeki bozukluklar, bir türlü önü alınamayan terör, devlet memurlarının yanlış uygulamaları ve aksaklıklar, doğu ve güneydoğu denilince oluşan 'Kürt' algısı, hızla gelişen Kürt milliyetçiliği, işin uzmanı olarak yazılı ve görsel basında yer işgal edenlerin, ya meseleyi bilmemesi, ya art niyetli olması, ama kesinlikle sosyoloji bilmemesi...

Şimdi maddeleri açalım.

1) Türkiye Cumhuriyeti'nin Doğu ve Güneydoğu bölgesine yeterli yatırım yapamamasının nedeni; gösterilmek istendiği gibi Kürtlere yönelik bir ayrımcılık değildir. Gerek iç yatırımcı, gerekse dış yatırımcı bölgenin dağlık olması sebebiyle bölgeye yatırım yapmak istememektedir.

Ayrıca üretilen fabrika mallarının batıya ihracatında aşırı derecede nakliye sorunu ile karşılaşmakta, limanlara da uzaklığı batıya yönelik çalışan firmalar için doğuya yatırımı imkansız hale getirmektedir.

Ayrıca 30 yıldır bölgede illegal faaliyet gösteren PKK, bölgenin güvenliğini azaltmış buda iç ve dış yatırımcının iştahını kaçırmıştır. Geriye sadece devlet yatırımları kalmıştır ki, aynı sebepler gene geçerlidir. Ayrıca bölgenin jeolojik yapısı gereği sık sık zelzele, çığ felaketleri görülebilmektedir. İklim yapısı da oldukça serttir. Kışlar çetin geçer ve kar tüm bölgeyi bembeyaz örtüyle örter. Köy yollarıyla bağlantılar kesildiği gibi iller arası bağlantılar da kesilir. Tüm bunlar yatırımı olumsuz etkiler.

Özellikle belirtmek gerekir ki; Türkiye'nin sadece doğusunda değil iç kesimlerinde de yatırım yoktur. Yollar çok bozuktur. Ancak devlet her sene yol yaptırır.1 sene geçmeden gene bozulur. Hata devlette mi?, Mütahitte mi?, O Mütahiti yetiştiren eğitim sisteminde mi? Yoksa devletin bu yatırımlarını istismar edenlerde mi?. Devlet yatırımları için, bir işadaminin(?) 'çiflik ihalesi alsak kurtuluruz'

dediğine bizzat tanık oldum. Devlet yatırım'dan elini çekerek hızla özelleşmeye gitmektedir. Gerçi bu hız bazen yanlış adımların atılmasına da sebep olmaktadır. Kısaca; özetlersek; Devlet Kürt vatandaşlara yatırım konusunda üvey evlat muamelesi yapmaz. Kürt yatırımcıları ve zenginlerinin de doğuda değil batıdadır fabrikaları, bölgenin şartları, PKK, yatırım faaliyetlerini zorlaştırır. Son olarak işsizlik, fabrikasızlık, açlık tüm Türkiye'nin 1 numaralı sorunudur.

2) Milli ve Manevi eğitimimizdeki bozukluklar: Özellikle tüm Türkiye'de , bizim bir kültür politikamız, sağlam bir eğitim politikamız Manevi eğitim politikamız yoktur. Bizde var olan sadece öğretimdir ve ezberciliktir. Öğretimde de sıkıntılar devam etmekte, her sene sistem değişmekte, sağlam bir yapı oluşturulamamakta, eğitim devlet değil iktidar politikası olarak devam etmektedir.

Bu boşluğu Türkiye'nin zararına çalışan kişi, grup ve devletler çok iyi doldurmaktadır. Misyonerlik faaliyetleriyle gençler zehirlenmekte, zararlı yayınlar kötü ortamla kayıp jenerasyon daha da artmaktadır. Gençler eğitim sistemimizdeki hatalar yüzünden düşünme özürülü olarak yetişmekte. gerek memleket, gerek dünya meseleleri hakkında günden güne ilgisiz kalmakta ve duyarsızlaşmaktadır. Bu eğitim sisteminde ki çarpıklıkların bir sonucudur. Manevi eğitim politikamızı bugün dahi 'karanlıkta kendini aydın sananlar' tartışmakta, dinin zorunlu ders olmaktan çıkarılmasını tavsiye etmekte ve azami gayreti sergilemektedirler.

Zaten Milli ve Manevi eğitimimiz ve kültür politikamız yeterince sağlıklı değilken, varolanı da kaldırmak acaba neye ve kime hizmet etmektir?. Kürt sorunu kangrenleşmeye doğru gitmektedir demek yanlıştır. Ancak ortada bir sorun olduğu da doğrudur. İç meseleleri asker yada polis çözemez. Sadece asayiş bozanları, karmaşaya sebep olanları gerekli mercilere götürür. Cezalarını kanun verir. Polis de asker de işin güvenlik boyutuyla ilgilidir. Terörün altyapısını yok edecek olan, halkla terör arasına set çekecek olan, ve nihayeti bu işi sonlandıracak olan Milli ve manevi eğitimimizdir. Yani öğretmendir, imamdır, müftüdür sosyoloji bilen mülki amirlerdir.

Ama biz öğretmeni yanlış yetiştirirsek, imamı yanlış yetiştirirsek, devlet memurlarının yolsuzluk yapanlarını bölgeye gönderirsek terörün altyapısı biter mi?

Sürgünler doğu ve güneydoğuya olursa ne kadar sağlıklı eğitimden söz edilebilir?. Ama PKK, okulları yakıyor evet, kendisiyle işbirliği yapmayanları da

öldürüyor. Bunlar inkar edilemez gerçekler. Askerin polisin işi güvenliği ne pahasına olursa olsun sağlamak. Caminin, okulun işi bu fitneyi bertaraf etmek. Devlet yatırımlarıyla Sosyo-ekonomik dengeyi sağlamalı, batıdan doğuya kardeşlik duyguları pekiştirilmeli şer odaklarının gerçek niyeti, yapılmak istenenler Türk veya Kürt herkese anlatılmalı....

3) İslam'ın sosyal yönünün unutturulmaya çalışılması; sadece itikad ve ibadet boyutuna yönelinmesi...

4) Kürt meselesinin çözümünde İslam'ın önleyici gücünün hala farkında olunamaması...

5) Halkın genelinde olan doğu ve güney doğu denince Kürt algısının oluşması, Kürdüm diyenleri incitebiliyor.

6) Artan terör olayları hem Türklerde hem Kürtlerde olumsuz sonuçlar doğurabiliyor. Kürtlerin içerisinde az da ayrılıkçı fikirlere sahip kişiler mevcut. Bu uç noktadaki kişilerin varlığı ve oranı bütüne genellenemeyecek nispette azdır. Türkiye'deki Kürtler Sünni ve Alevi Kürtler olarak ikiye ayrılmaktadır. Bu iki grubun birliktelik kurma ihtimali de çok düşüktür. İddia edildiği gibi bir devlet kurulabilse dahi, birlikte yaşam kültürü olmadığı için, bu kurulan yeni devlette mezhepsel bölünmeye uğrar.

7) Kürtlerin desteklediği partiler, PKK ile arasına mesafe koyamıyor. Bu Türklerde büyük tepkiyle karşılanıyor. Ayrıca sadece Türkler değil, Kürtler de teröre şehitler vermişlerdir. Bu onları da incitiyor. İstanbul Tuzla'da ziyaret ettiğim bir Kürt ailesi(aynı zamanda oğlu terör gazisi) bana şöyle söyledi. 'Benim ve oğullarımın canı vatana feda olsun' bu söz başka sözleri kifayetsiz kılıyor. Sosyolojik olarak Kürtlerle çatışma ortamından söz edilemez. Ayrıca hiçbir Türk babası oğlunun al bayrağa sarılı tabutu, önünde ağlarken dahi Kürtleri suçlamıyor? Peki hangi çatışma? Hangi bölünme?

8) Zorunlu Ermeni göçü sırasında bir kısım Ermenilerin mallarından ve alıştıkları ortamdan ayrılmamak için Kürt olduklarını ileri sürerek İslam'ın da kolay mezhebi Aleviliği seçerek Türkiye'de kaldıkları bilinmektedir. Bu insanların Pkk ile

Aralarına mesafe koyamadıkları bilinmektedir. Bu insanların biran önce kazanılmaları toplumsal zaruret arz etmektedir.

Osmanlı İmparatorluğunun Ermeni nüfusu, 1914 nüfus sayımına göre 1.229.007'dir.

Osmanlı arşiv belgeleri ise tehcir edilenleri 438.758, yerlerine ulaşanları da 382.148 olarak vermektedir. Geriye kalan kişilerin Türkiye'de kaldıkları bir kısmının olumsuz şartlar sonucu öldüğü bilinmektedir. Maalesef bu kişileri devlet bütünleştirememiştir.

Sonuç olarak şunu ifade edebiliriz ki; yapılan anketler, kamuoyu yoklamaları, şahsi araştırmalarım (Erzurumda doğu ve güneydoğu imamlarıyla meseleye ilişkin konuşmalar, 2006, mevsimlik işçilere sorular 2009, İstanbul'da doğu ve güney doğulu vatandaşlarla görüşmelerim 2010) kürdüm diyenlerin Türklerle bir problemi bulunmuyor. Ayrıca ayrı bir devlet, federasyon, özerklik, marş da dillendirilmiyor. PKK'nın hiçbir yaptığı şey tasvip edilmiyor, katil örgüt olarak adlandırılıyor. DTP'ye şimdiki BDP oy verenlerinde PKK'yı savunmadıkları gibi eleştirmektedirler. Ama art niyetli kişilerin devletin her kademesinde olabileceğini de unutmamak gerekir.

Özellikle Sünni Kürtler; kardeşlik vurgusu ve din kardeşliği vurgusu yapıyor. Konda'nın anket sonuçları da bize aynı şeyi ifade ediyor. Avrupa Birliği fonları ve sağlık bakanlığının araştırmaları da aynı yönde sonuçlar çıkarıyor. Bu araştırmaların oranlarını daha önce paylaşmıştım. Konuyu daha da aydınlatacağını düşündüğüm bir yazıyı da tezime eklemek istiyorum.¹¹⁷

Mehmet Niyazi millet ve milliyet konusuna sosyolojik ve psikolojik bir yaklaşımla "milliyetin tayininde iki etken önemli rol oynar; bunlardan birisi psikolojik diğeri sosyolojiktir. Bir insan kendini hangi millettten sayıyorsa, sosyolojik bakımdan ait olup olmadığına bakılmaksızın, o insanın o millete ait olduğu kabul edilir. Napolyon, kesinlikle Fransız değildir; Korsikalıdır. Büyük bir ihtimalle Arap asıllıdır. Ama kendini Fransız kabul etmiş ömrünü Fransa'ya vermiştir... Stalin'de aslen Rus değildir, fakat kendisini Rus kabul etmiş... Oğuz Han'ın torunu 'Ben Türk

¹¹⁷ Bu yazı www.haberakademi.net/rtehaber/demo.asp İnternet sitesinden alınmıştır.

değilim' diyorsa, hiç kimse 'Sen Türksün' diye onu zorlayamaz. Ama genellikle psikolojik boyut, yani aidiyet şuuru sosyolojik boyuta bağlı oluyor. Hiç kimsenin de Kürtlerin milliyetini tayin etme hakkı yoktur; kendilerinin hakkında kararı kendileri verir. Başkaları ancak tarihleri, sosyal yapıları hakkında ve benzeri hususlarda araştırma yapabilirler"der.¹¹⁸ Bu bağlamda, insanların mensubiyet duyguları önemli olmakla beraber, bunların tarihi ve sosyal arka yapısını araştırmak da en azından onun kadar önemli olmaktadır.

1927 yılında İngilizce hazırlanan İslam Ansiklopedisi'nin "Kürtler" maddesini yazan Wladimir Minorsky dilden hareketle etimolojiyi kullanarak "Kürt" kelimesinin kaynağını bulmaya ve bir "Kürt" milleti inşa etmeye çalışır. Hareket noktasını ise M.Ö 401–400 yıllarında Ksenophon'un "Anabasis-Onbinlerin Dönüşü" adıyla yazdığı eserde kullandığı Kardukh kelimesi oluşturur. Ksenophon bu konuda şunları ifade eder: "... Lydia ve İonia'ya ulaşıldığını ve kuzeyde dağlar aşılınca Kardukh'lar ülkesine varıldığını bildirdiler. Bu halkların dağlarda oturduklarını, çok savaşçı olduklarını ve Krala bağımlı bulunmadıklarını söylüyor... Bununla birlikte Kardukh'lar, ovayı yöneten satrapla barış halindeymiş.¹¹⁹ Minorsky'nin hareket noktasını teşkil eden bu görüş ciddi dil bilimciler tarafından da doğrulanmamıştır. Hatta kendisi de 1938'de katıldığı XX. Oryantalistler kongresine sunduğu bildiride "prensipde milletlerin menşelerini etimoloji ile ispat etmek tehlikelidir.

Bunun için tarihi ve coğrafi elemanlara dayanmak gerekir" demiştir. İlk ortaya atıldığında çok kullanılan "karduk" kavram sonradan eleştirilerek rafa kaldırılmıştır. Rus doğu bilimci ve konsolos olan Nikitin de "karduk" teorisi hakkında şunları yazar: "...Kardoukhoui'ler (Karduklar), Kürtlerin kesin olarak ataları olduğu genellikle kabul edilmişti. Onlar gibi dağlı, aynı ülkede oturur, gözü pek olduklarına göre varsayımı kesinleştirmek için daha ne gerekliydi? Oysa araştırmaların bugünkü durumunda, artık bu konuda aynı kesinlik kalmamış görünmektedir. Bir kere, bu alanda büyük bir otorite olan Th. Nöldeke gibi, M. Hartmann, Weissbach gibi, doğubilimciler, dilbilimsel nedenlerle Kürt ve Karduk biçimlerinin eşanlamlı sayılamayacağını kanıtlamışlardır.¹²⁰

¹¹⁸ Mehmet, Niyazi. *Millet ve Türk Milliyetçiliği*, İst.: Ötüken Neşriyat, 2005, s. 151-152.

*Satrap: Perslerde vali, yönetici unvanı.

¹¹⁹ Anabasis, Ksenophon.- *Onbinlerin Dönüşü*, İstanbul: Hürriyet Yayınları, 1974, s. 111.

¹²⁰ , Abdulhaluk, Çay. *Her Yönüyle Kürt Dosyası*, İstanbul, 1993, s. 33.

Akademisyen unvanına sahip biri yazısında da şöyle diyor: "Bugün Kürtlerin "müstakil hüviyetli bir ırk" olup olmadığını kimse tartışmıyor. Kürt kelimesinin yöre halkının dağda yürürken çıkarttığı "kart-kurt" sesinden türediği iddiasını, bir zamanlar bu iddiaya sarılmış olanlar bile, en son eski Kara Kuvvetleri Komutanı Aytaç Yalman'ın vurguladığı gibi ironi konusu yapıyor".¹²¹ Bir defa milleti ırk olarak tanımlamak hiç bir ilmi gerçeklikle bağdaşmaz. Eğer milleti ırk olarak açıklarsak bu durumda ilk önce dünyadaki ırkları tespit edip sonrada onları milletlerle karıştılaştırmak gerekir. Diğer yandan milletle devlet kavramı da aynı değildir. Birçok millete mensup insanlar beti oluşturabildikleri gibi bir milletinde farklı devletleri olabilir.

Kürtlerin ayrı bir ırk olduğu iddiası ise son derece tutarsızdır. Çünkü bu konuda Kürt milliyetçileri arasında dahi tek bir uzlaşma değil, yoğunlaşmış bir uzlaşmadan dahi söz edilemeyeceği konu hakkında okuyanların malumudur. Mesela bir takım Kürt milliyetçileri atalarını Medlere, Ermenilere, Asurlere, Babillere, Sümerlere ve Farslara bağlarlar. Aynı insanlar Kürtlerin coğrafi tarihi vatanları olarak Fırat ve Dicle arasını, Urumiye bölgesini, Hazar civarı ile Horasan bölgesini gösterirler.¹²²

Kalman ise "Batı-Ermenistan toprakları Doğu Anadolu Bölgesi olarak adlandırılmıştır. Coğrafi bir tanım olarak bile belirtilmemiştir. Kürt kâbusu yok edildi, sıra Ermeni tabusunda... Batı-Ermenistan, Ermenisizleştirildikten sonra bu topraklara; ağırlıklı olarak başta Türkler olmak üzere, Kürtler, Azeriler, Lazlar, Çerkezler ve Balkan muhacir aileleri yerleştirilerek Türkiye'nin Doğu Anadolu bölgesi olarak adlandırılır. Ermenistan ismi de unutturulmaya çalışılır... Bir kısım Ermeni toprakları Kürdistan olarak adlandırılmaya başlanır. Buna Kürtleşme diyoruz'der.¹²³ Dolayısıyla Kürtçülerin bir ırk bulmadan önce bir milliyet -çünkü milliyet bulmak ırk bulmaktan her zaman daha kolaydır ve coğrafya bulmaları gerekmektedir.

Siyasi ve ideolojik kaygılarla hareket etmeyen, Zazaca ve Dersimce (Dımilice) konuşan hiçbir insan Kürtlüğü kabul etmez. Özellikle Tunceli'de 50 yaş üzerindeki

¹²¹ M. Türköne., "Bizim Kürtler", Zaman Gazetesi, 13.11.2007.

¹²² Tori, W., *Birlikte Olduğumuz Halklar*, İstanbul: Koral Yayınları, , 1991.

¹²³ Mehmet Kalman, *Batı-Ermenistan* (Kürt ilişkileri) ve *Jenosid*, İstanbul: Zel Yayıncılık, 1994. s. 8, 200.

insanlar Kürtlüğü kabul etmedikleri gibi nerdeyse tamamı Horasandan geldiklerini ve Türk olduklarını ifade ederler.

Hasan. Küçük, "Kirmanc-Zazaların Etnik Kimliği Üzerine Tartisma" adlı makalesinde "bizim halkımız ister kendini Kirmanc, ister Zaza, ister Dimli, ya da Alevi olarak adlandırsın, her zaman kendisiyle Kürtler arasına bir ayırım koymuş, kendisini ve dilini başka, Kürtleri ve dilini de başka bir biçimde adlandırmış, kendisini Kürtlerin bir parçası olarak görmemiştir. Kürt Milliyetçiliğinin etkisi altında kalmış bazı aydınların, "biz Kürdüz" demesi bu gerçeği değiştirmez. Halkımızın kafası açık ve net iken aydınlar, halkı dinlememiş, kimliğimize gölge düşürmüşlerdir"der.¹²⁴

"Kürt" kavramı ve ırk konusunda, "Kürtçülük"le" ile ilgili yayınlarıyla tanınan bir yayın evinin yayınladığı McDowall'ın eserinde Kürtler hakkında şu bilgiler ifade edilmiştir: "MS 7. yüzyılındaki Arap yayılması döneminde 'Kürt' sözcüğü göçebeleri ifade etmek için kullanılıyordu. Bu nedenle, etnik olmaktan çok sosyo-ekonomik bir anlam taşıyordu".

Ayrıca McDowall'a göre "bazı Arap, Ermeni, Asurî ve Pers (ve daha sonra Türkmen) aşiretlerinin kültür ve olarak Kürtleşmiş olduklarına kuşku yoktur. Böylece Kürt etnik kimliği tek bir ırksal kökene işaret etmemektedir."¹²⁵

Yukarıda verilen bilgiler dahi "Kürt" kavramı bağlamında, Türkiye'de yapılan tartışmaların ne kadar sığ olduğunu gösteren önemli ipuçları vermektedir. "Kürtlerin" ayrı bir millet ya da etnik bir grup olduğunu iddia edenlerin en önemli hareket noktalarını dil meydana getirmektedir.

Bu konuda 1786'da Petesburg Bilimler Akademisi'nce "Kürtçe (Kırmançça)-Rusça-Almanca" yayınlanan, 8307 kelimeden oluşan sözlük onların ana hareket noktasını oluşturur. Ancak bu sözlüğe atıf yapanlar sözlükteki kelimelerin etimolojisi hakkındaki bilgileri görmezden gelirler.¹²⁶ Söz konusu sözlükteki kelimelerin tasnifi şu şekilde yapılmıştır: "Türkçe (eski Türkmence) 3080, Arapça (yeni dil) 2000, Pehlevi (eski) 370, Farsça (yeni dil) 1030, Zinda 1240, Ermenice 220, Güldani 108,

¹²⁴ Hasan, Küçük., <http://www.alevileriz.biz/showthread.php?t=1499> (7.12.2007).

¹²⁵ McDowall, D., *Kürtler* (çev.Z. İnanc), İstanbul: Avesta Yayınları, 2000. s. 29.

¹²⁶ Alakom, Rohat, *Kürdoloji Bilimin 200 Yıllık Geçmişi* (1787-1987), İstanbul: Denge Yayınları, 1991.

Çerkezce (eski) 60, Gürcüce (eski dil) 20, Kürtçe 300 (olup, bunların büyük çoğunluğu da coğrafi yer adlarıdır).¹²⁷

Türkiye’de "Kürt kimliği" hakkında yapılan çalışmalar dil esasına göre yapılmaktadır. Arıca bu yapılırken etrafı "Kırmançca" ile sarılan ve sanki birer adacık gibi olan "Zazaca" konuşulan yerler yok sayıldığı gibi aynı ilin ilçeleri arasındaki farklılık da yok sayılmaktadır. Mesela nasıl olmuş da küçük adacıklar gibi bazı yerlerde halk "Zazaca" konuşmaktadır? Diğer yandan bilindiği gibi "Kürçe" "Kırmançca" karşılığında kullanılmaktadır. Mesela "Kürd": "Kurdî, Kurdmanc". "Kürt": "Kurd, Kurmanc, ye Kurdî, ye Kurmancî". "Kürtçe": "zimane Kurmancî" anlamında Kürtçe-Türkçe sözlüklerde kullanılmıştır.

Ayrıca Şanlıurfa’da "Kürtçe biliyor musun?: Tö Kırmanci zani"? Sorusuna "evet Kürtçe biliyorum" anlamında "eri Kırmanci zanım" denir.

"Zazaca biliyor musun"? Denirken de "tö Dımılı zani" ifadesi kullanılır. Elazığ’da ise "Kürkçe biliyor musun?: Tö Kırmanci zani". Evet, biliyorum anlamında ise "heri az Kırmanci zanım", "Zazaca biliyor musun"? Karşılığında ise "tı Zazace zani" kavramları kullanılır.

Dil konusunda yaptığı çalışmalarla dünyada haklı bir saygınlığa sahip olan, dil bilimin kurucusu Saussure, "ırk birliği tek başına dil ortaklığının ancak ikincil ve hiç de zorunluk [zorunluluk] taşımayan bir etkeni olabilir" der.¹²⁸

Dil ve sosyal grup arasındaki ilişkiler konusundaki çalışmalarıyla tanınan Fishman’da "farklı dillerin farklı toplumlara ait olduğu görüşünü eleştirmektedir".

Dil toplum, devlet ve millet arasındaki ilişkinin yapısı hakkında şu örnekler de düşünülmeye değer: İngilizce konuşan Avustralyalılar, Kanadalılar, Amerikalılar, kendilerini İngiliz; Fransızca konuşan Kanada’daki Quebec’liler kendilerini Fransız; Almanca konuşan Avusturyalılar kendilerini Alman, Portekizce konuşan Brezilyalılar da kendilerini Portekiz kabul etmezler. Ayrıca Tacar’a göre 1995 yılı itibarıyla dünyada 197 devlet olduğu halde, yeryüzünde 6000’den fazla dil konuşulmakta ve ancak bunlardan %2’si devlet dili olarak kabul edilmektedir. Mesela İngilizce 56,

¹²⁷ Fritz, *Kürtlerin Tarihi* (Çev S. Şanlıer), İstanbul: Hasat Yayınları, , 1992, s. 15.

¹²⁸ Saussure, F. de, *Genel Dilbilim Dersleri* (Haz: C. Bally; A. Sechehaye), İstanbul: Metis Yay., 2003, s. 35

Fransızca 36, Arapça 22, İspanyolca 21, Portekizce 7, Almanca 5, Çince 3 ülkenin resmi dilidir. Çin’de ise 24 Çinli etnik grup ve Çinli olmayan 55 etnik grup olup, ülkede 140 dil kullanılmaktadır.¹²⁹

Kısaca "azınlık, etniklik, kimlik" gibi kavramlar üzerinde sosyal bilimlerde belli bir uzlaşma sağlanmadığı halde, Türkiye’de dil kavramından hareketle "etnisite-ırk" meydana getirilmeye çalışılmaktadır. Oysa aynı dili konuşanlar bir etnik grubu-ırkı, özellikle de devleti ve milleti ifade etmede yetersiz kalmaktadır ve kalacaktır.

Sonuç olarak, Sorakin’in deyişiyle söyleyecek olursak "sosyal hayatı tek bir faktörle açıklamak budalalıktan başka bir şey değildir".

Türkiye’de Kürtleri etnik bir köken olarak ortaya çıkarma gayretleri gene de son bulmayacaktır.¹³⁰(www.haberakademi.net/rtehaber/demo.asp)

¹²⁹ Tacar, P., *Dünyada Kültürel Halklar*, İstanbul: Ayrıntı Yay., 2005, s.46

¹³⁰ www.haberakademi.net/rtehaber/demo.asp

III. BÖLÜM: TÜRK-KÜRT FARKLILAŞMASI, ÇÖZÜLMESİ, BÜTÜNLEŞMESİ VE DİN

A. TÜRK KÜRT BÜTÜNLEŞMESİNDE ETNİK KÖKEN AYNILIĞI YAKLAŞIMI VE SINIRLARI

Bu konuyu derinlemesine inceleyen ilim adamlarımız (Prof. Dr. Bahaeddin Ögel, Prof. Dr. Hakkı Dursun Yıldız, Prof. Dr. M. Fahrettin Kırzioğlu, Prof. Dr. Mehmet Eröz, Prof. Dr. Bayram Kodaman ve Prof. Dr. Abdülhaluk Çay), *Türk Milli Bütünlüğü İçerisinde Doğu Anadolu* adıyla 1986 yılında Ankara'da yayınlanan kitabın 59-63. sayfaları arasında şu ifadelerle yer veriyorlar: 'Türk kültür bütünlüğünü' ortaya koymadan önce, bölücü unsurların, etnik bir mana vermek istedikleri Kürt sözcüğü üzerinde durmak gerekir.

Ancak görülmektedir ki, Orta-Doğuda oluşturulmak istenen suni bir millete ad olarak verilen Kürt teriminin açıklanması bugüne kadar bu meselenin ideologları tarafından dahi mümkün olamamıştır. Bunun nedeni, Kürt aşiretleri olarak iddia edilen Kurmanç, Zaza, Lur ve Kalhur ağızlarında Kürt sözcüğünün bulunamamasıdır. Kürt teriminin açıklanması dahi zoraki olmakta ve hiçbir ilmi hükme dayanmamaktadır. Bütün bunlara rağmen çeşitli yerli ve yabancı araştırmacı, kasıtlı olarak Kürt sözüne etnik bir menşe bulmaya çalışmışlar ve hala da çalışmaktadırlar. Bu çalışmaların sonunda ilmi gerçeklere tamamen aykırı, çeşitli teoriler ortaya atılmıştır. Ortaya atılan bu teorileri iki başlıkta toplamak mümkündür. Bunlar:

1. Kürt adı altında toplanmak istenen cemaatler tarihin derinliğinde kaybolmuş eski bazı kavimlere dayandırılmak istenmektedir. Mesela, bunlardan Ksenefonun sözünü ettiği Karduk ve Kardularla günümüzdeki Türk aşiretleri arasında bağ kurulmak istenmektedir.

Ancak, bu iddia kısa zamanda çürütülmüş Th. Nöldeke, M.Hartmann Weissbach gibi şarkiyatçılar, Kürt terimi ile Kardü terimi arasında etimolojik olarak herhangi bir bağ bulunmadığını ilmen ispat etmişlerdir.¹³¹

Bu aşiretlerin köklerini bağlanmak istendiği diğer bir topluluk da Kaldeli'lerdir. Dil bilginlerinden F.Rödiger ve A.F.Pott diller arasında yaptıkları karşılaştırma sonunda Kürtçe adıyla oluşturulmak istenen dilin Kalde kökenli olması ihtimalini reddettiler. Bu tezin yerine bu defada bu aşiretlerin konuştukları Türkçe'nin bir ağzı olan dili İrani menşeye bağlamayı uygun gördüler. Diğer yandan Asur salnamelerinde, ne Kardü, ne de Kürt kelimesine rastlanılmaktadır. Asurlar, bu isimde bir millet tanımıyor. Bu tarihi gerçekler Kürt isminin bir millet ismi olması iddialarını tamamen çürütmektedir.

2. Kürt adı altında toplanmak istenen aşiretler: İrani menşeye bağlanmak istemektedirler. Bu husustaki ilk akla gelen isimler F. Rödiger, A.F.Pott olup yukarda da açıkladığımız gibi menşe olarak İran unsurunu kabul eder.

3. Minorsky de Kürtlerin köklerinin Med-İskit menşesine dayandığını kabul etmektedir.

Birer iddiadan ileri geçemeyen bu nazariyeler, ister istemez ilim adamlarını menşe araştırmalarından dil ve sosyal yapıya eğilme yoluna itmiştir. Görülmüştür ki "Kürt" adı verilen toplulukların dillerinde mevcut olmayan "Kürt" terimi menşe olarak gösterilmek istenen İrani unsurlarda (Pers, Med, Sasani),arı dillerde yoktur. Arapça ya ise bu terim Türkçe'den girmiş olup Türkün çoğulu etrak nasılsa Kürdün çoğulu ekrad da o şekilde alınmıştır. Kürt veya ekrad olarak Arap kaynaklarında görülen bu terim, en eski devirlerden itibaren, Araplarca "göçebe/konar-göçer" yerine kullanılmıştır. Bunu konuya oldukça açıklık kazandıracak bir örnekle belirtmek mümkündür. 451 yılında Kafkasya üzerinden Mugan'ın güneyinde yerleşmiş olan Akhun Türk topluluklarından XII. Yüzyılda Harzemşahlar döneminde Mugan Türkmenleri olarak bahsedilmektedir.¹³²

¹³¹ Prof. Dr. Bahaeddin Ögel, Prof. Dr. Hakkı Dursun Yıldız, Prof. Dr M. Fahrettin Kırzioğlu, Prof. Dr. Mehmet Eröz, Prof.Dr Bayram Kodaman ve Prof.Dr. A. Haluk Çay), *Türk Milli Bütünlüğü İçerisinde Doğu Anadolu*, Ankara 1986 s.59-63.

¹³² Age, agy

Fakat bu Türkmenler, Arap kaynaklarında ekrad- bila sükkān yani “iskan edilmemiş Kürtler” olarak geçmektedir. Bu örnek açıkça göstermektedir ki Arap kaynaklarında yerleşik hayata geçmemiş Türkmenleri, diğer Türk topluluklarından ayırt etmek için “Ekrad” adıyla belirttiklerini ve bunu herhangi bir ırki anlamı olmadığını göstermektedir. Bir uruk veya boy adı olarak “Kürt kelimesinin tarihte ilk defa Yenisey’deki Göktürk kitabelerinde(Elegeş Yazıtında) rastlıyoruz.” Bengü taşı”ndaki kısa bilgiden anlaşıldığına göre sözü edilen Kürt uruğu, Göktürkler içinde yaşıyordu ve beylerinin adı “Alp Urungu “ idi. Bir Türk kültür merkezi olan Herat’dan üç fersah yukarda meşhur olan “Ulenknişin” yaylasının batısında bir köy vardır ki, adı “Kürtnişin” dir. Görüldüğü üzere Türkçe’imizde bu kelime bulunmakta ve oldukça zengin manalar ifade etmektedir.

Bu manaları şöyle sıralayalım:

Kar yığını, çığ, dallarından yay, kamçı, değnek gibi şeyler yapılan bir çeşit kayın ağacı ayva ağacı, Kürüd şeklinde yazılanı ise, Merih yıldızı demektir. Uygur Türkçesi’nde de manası anlaşılmayan kürdüş kelimesi vardır. Beyşehir gölü kenarındaki Kürtler köyünde “ki bir Türkmen köyüdür, kelime süpürge otu manası anlamına gelmektedir. Diğer Türk lehçelerinden Kazakça’da Kürt kelimesi , “kalın kar yığını” Kürtük, yeni Tatarcası’nda “Kört “, kar yığını; Çuvaşça’da “Kürt”, karların dağda teşkil ettiği saçak şeklindeki çıkıntı veya “kar yığıntısı”; Uygurca’da “Körtük”, Kardenizi veya Karçölü; Teleütler’de “Körtük”, kar yığını ; Soyonlar’da “Körtük veya Hörtük “, kar yığını; Karagızlar’da “ Körtük veya Kürtkü”; kar yığını Yakutlarda “Kürtçük”, kar yığını anlamına gelmektedir. Hatta Fin asıllı Çeremisler’e de “Kürt” terimi, aynı anlamda geçmiştir.¹³³

Yukarıdaki izahlardan da anlaşılacağı üzere, kasıtlı olarak araştırma yapanların havada kalan bütün iddialarına rağmen ilmi bir yaklaşımla meseleye, bir çözüm bulmak isteyenlerin ortaya koydukları husus, “Kürt” teriminin bir ırk veya millet anlamını ifade etmediğini göstermektedir.(Türk milli bütünlüğü içerisinde Doğu Anadolu, s.59-63)

Konuyla ilgili geniş araştırmalar yapan ilim adamlarının açıklamaya çalıştığı nokta Kürtlerin bir ırk yada etnik kimlik olmadığı, Türklere ait bir boy olduğudur. Her ne kadar, Kürt Milliyetçileri ve Kürtçülük yapanlar bunu kabul etmeseler dahi, iddiaları

¹³³ Age, s.18-19-20.

ilmi verilere dayanmamaktadır. Tıpkı Amerika Birleşik Devletlerinin, kendine milli bir tarih araması gibi sonuçsuz kalacak bir uğraştır. Çünkü Amerikan Toplumunun, nasıl teşekkül ettiği, biraz tarih bilen herkesin malumudur.

Ziya Gökalp uzun araştırmalardan sonra tespitlerini, 1922 yılında yazdığı bir makalede şöyle dile getiriyor: "Diyarbakır şehrinde oturan halk, ta Selçuklular ve Artukoğulları zamanından beri Türk'tür!.."

"Sonradan Harzem Türkleri, Akkoyunlu ve Karakoyunlu Türkmenleri de gelerek bu Türklüğü arttırmıştır." "Şehrin lisanı gösteriyor ki, Diyarbakırlılar Türktür!."

"Buradaki kültür, en zengin Türk kültürüdür. Folkloru dair topladığımız masallar, şarkılar, atasözleri, ilahileri buna şahittir!." "Diyarbakır'da eskiden beri oturanlar Türk olduğu gibi, Bir kaç nesil evvel filan aşiretten yahut kazadan gelerek, buradaki Türk kültürüne göre terbiye almış ve ana dil olarak ilk çocukluğunda Türk lisanıyla konuşmaya başlamış olan bütün fertler de Türk'tür."¹³⁴

"İlk defa İstanbul'a gittiğim zaman, orada eskiden kalmış fena bir alışkanlığa bağlı olarak bütün Karadeniz halkına Laz, bütün Suriye ve Irak halkına Arap, bütün Rumeli halkına Arnavut dedikleri gibi; bizim gibi doğu vilayetleri halkından bulunanlara da Kürt milliyetini yakıştırdıklarını gördüm." "Hakikati bulabilmek için, bir taraftan Türklüğü, bir taraftan Kürtlüğü tetkike başladım. "Diyarbakır şehrinde ana dil Türkçe olmakla beraber, her fert biraz Kürtçe bilir." "Lisanda bu ikilik, iki şekilde açıklanabilirdi: Ya Diyarbakır'ın Türkçe'si, bir Kürt Türkçesi idi. Yahut Diyarbakır'ın Kürtçesi, bir Türk Kürtçesi idi!.." "Lisan tetkiklerim gösterdi ki, Diyarbakır'ın Türkçesi; Bağdat'tan Adana'ya, Baku'ya, Tebriz'e kadar uzanan tabii bir lisandan, yani Akkoyunlu ve Karakoyunlu Türkleri'ne mahsus bulunan Azeri lehçesinden ibarettir!.." "Bu lisanda hiç bir sun'ilik yoktur." "Diyarbakırlılar'ın sınırlı kelimelerden ibaret olarak söyledikleri Kürtçe'ye gelince, bu lisanın köylerde konuşulan Kürtçe'den farklı olduğunu gördüm." "Zaten bir çoğunun bildiği Kürtçe kelimeler "gel, git" gibi bir kaç tabire inhisar eder!.." " Bu lisanı yalnız Kürtler ile konuştukları zaman kullanırlar. Boşlukları Türkçe kelimelerle doldururlar." "Kendi aralarında yalnız Türkçe konuşurlar!.." "Kürtçe Farsça'nın akrabası olduğu halde, dilbilgisi itibariyle hiç ona benzemez!.." "Çünkü, Farsça'da bulunmadığı halde; Kürtçe'de hem erkeklik ve dişilik, hem de Arapça'da ve Latince'de olduğu gibi kelime sonunda harf değişmesi vardır."

134 Ziya Gökalp, *Terhiyenin Sosyal ve Kültürel Temelleri*, Ankara: MEBY, 1922 s.228-232).

(Yani Kürtçe kelime açısından olduğu gibi, gramer açısından da Hint-Avrupaî-Samî-Turanî dillerin bir karışımıdır, bu da bölgesel özelliğinden gelir. "Diyarbakırlılar Kürtçe'nin erkeklik-dişilik, harf değişmesi kaidelerini tamamıyla atıp, Kürt sentaksını Türk dilbilgisine uydurarak sun'i bir Kürtçe icat etmişler!.."Linguistik bakımdan gayet mühim olan bu vakıa, Diyarbakırlıların Türk olduğunun en büyük delilidir!.."135

"Diyarbakırlıların Türk olduğunu ispat eden delillerden birini de mezhep sahasında buldum.""Diyarbakır'ın hakiki halkı bütün Türkler gibi Hanefî'dirler... "Kürtler ise umumiyetle Şafi'dirler. "Doğu ve Güneydoğu vilayetlerimizdeki bütün şehirlerin halkı Kürtçe'yi Diyarbakırlılar gibi bozarak konuşurlar."Hanefî olmak alametiyle de Kürtlerden ayrılırlar."İrka Türk olmadıkları halde, terbiye ve kültür bakımından tamamıyla Türk ruhuna sahip; ve saadetlerimiz gibi felaketlerimize de ortak bir çok dindaşımız vardır (Araplar, Acemler gibi).

"Aldıkları terbiye dolayısıyla bunlar, Türk cemiyetinden başka hiç bir millet içinde yaşayamazlar. "Bunları Türklüğün dışında saymak, milliyetin ilmi mahiyetini bilmemekten ileri gelir."Dedelerimin Kürt ve Arap muhitinden geldiğini anlasaydım, yine Türk olduğuma hüküm vermekte tereddüt etmezdim!.."nk Milliyetin Yalnız Terbiyeye Dayandığını sosyal incelemelerimle Anlamıştım!.."(Terbiyenin Sosyal ve Kültürel Temelleri, sf.228-232)

Ziya Gökalp'in bu açıklamaları hem doğu kökenli olması hem de bu konuda derin araştırmalar yapmasıyla meseleyi aydınlatıcıdır.

135 Ziya Gökalp, *Terbiyenin Sosyal ve Kültürel Temelleri*, s.228-232.

B. TÜRK-KÜRT BÜTÜNLEŞMESİNDE SİYASAL HAKLAR YAKLAŞIMI VE SINIRLARI

Türk-Kürt bütünleşmesinin sağlanabilmesi için olmazsa olmazların başında siyasi alanların açık olması gelmektedir. Demokratik alanların açık olması, parti kurarak yönetimde legal yollarla söz sahibi olunması, Türk-Kürt bütünleşmesini artıracaktır. Ancak demokratik uğraş vermesi gerekenler meselenin çözümü için illegal yapılanmayı adres gösterirse, o yapılanmanın(PKK), adeta basın sözcülüğünü yaparsa insanlar demokratik yollardan ümidini kesebilir. Maalesef Kürtler adına siyaset yaptığını(?)iddia eden hiçbir parti, terörle arasına mesafe koyamamıştır. Örgütün şehir ayağını temsil etmiştir. Bu yüzden bir çok parti kapatılmış Türkiye adeta partiler mezarlığına dönüşmüştür. Ancak kapatılan bir parti daha birkaç gün geçmeden isim değişikliğiyle yoluna devam edebilmektedir.

Tabii ki siyasi hareket alanı kısılmamalı, alabildiğine de açık olmalı ancak açılan partilerin de demokrasiden başka bir gayesi olmamalıdır. Kürtlerin çoğunluğunun siyasetten beklentilerini talepleri bölümünde ele almıştık. Bunları tekrar hatırlayalım.

Onların, rejim olarak cumhuriyetle, simge olarak bayrakla, resmi dil olarak Türkçe'yle ve mevcut sınırlarla(hudutlar) temel bir sorunu bulunmuyor. Güneydoğu'daki vatandaşların çoğunluğunu oluşturan bu Kürtlerin, büyük çoğunluğu birlikte yaşamayı savunuyor.

Ama tabii ki devletten bazı talepleri var. Bunları sıralayalım..

- 1) Anayasadaki vatandaşlık tanımı değiştirilmeli. Vatandaşlığa etnik bir vurgu olmamalı,Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı esas alınmalı.
- 2) Farklı dil, din, mezhep ve etnik kimliklerin rahatça yaşayabilmesi ve kendilerini ifade edebilmesi anayasal teminat altına alınmalı.
- 3) Kürtçe eğitimin önü açılmalı.
- 4) Devlette ve özelde Kürtçe eğitim gerçekleşinceye kadar Kürtçe dili seçmeli ders olarak okullara konmalı. Üniversitelerde Kürdoloji enstitüleri açılmalı.

- 5) Değiştirilen köy, kasaba ve şehir adları iade edilmeli. Geçiş döneminde eski ve yeni adlar birlikte kullanılabilir
- 6) Özel radyo ve TV'lere süresiz Kürtçe yayın hakkı verilmeli. Yayın yasağı kaldırılmalı. Devletin bir kanalı da tümüyle Kürtçe'ye ayrılmalı.
- 7) Üç bin köy boşaltıldı. Üç milyon insan metropollere göç etmek zorunda kaldı. Kızlar intihar ediyor. Diyarbakır'ın % 47'si 15 yaşın altında. Gençler eğitimsiz. Uyuşturucu sorunu var. Bir sosyal rehabilitasyon politikası uygulanmalı.
- 8) Bölgede devlet ve özel sektör eliyle ciddi bir ekonomik kalkınma yapılmalı
- 9) Siyasi af çıkarılmalı.
- 10) Bir cehennem olan Diyarbakır askeri cezaevi kapatılarak, bir insanlık ve kardeşlik müzesi haline getirilmeli

Bu isteklerden bir kısmı açılım sürecinde gündeme alınmış, bir kısmı da gerçekleştirilmiştir.

Kürt milliyetçi partilerinin siyasal haklardan, politikadan anladığı ikinci bir düşünce vardır ki şimdiye dek bu politikayı siyasal alanlarında güttüler. Bu istekler ve bu istekler etrafına şekillendirdikleri, politikaları, kolay kolay kabul edilebilecek şeyler değildir. Bu isteklerden birinin dahi yapılması ayrışmaya, parçalanmaya, çatışmalara yol açar ki kabul edilmesi halinde ortada bir devlet kalmaz. Şimdi bu isteklere bakalım ve ayrı ayrı bu isteklerin ne tehlikeler getirebileceğini düşünelim.

1) Türkiye toprakları'nın bir kısmını içine katan kürdüstan kurma talebi, bunu dünyada hangi devlet kabul edebilir ki? Bu noktada Türkiye'de siyasal uğraş vermek boşunadır.

2) PKK liderinin affını yada en azından ev hapsini istemektedirler. Buda mümkün gözükmeyen bir istektir. Eğer o kadar kişinin ölümüne sebep olan terör örgütü lideri affedilirse Türk adalet sistemi çöker. Bu seferde bir Türk meselesi ortaya çıkar ki nüfusu %87 olan Türk sorunu çatışma ve iç savaşa yol açabilir..

3) TBMM'de çok sayıda Kürt milletvekillerinin ve çeşitli hükümetlerde de pek çok Kürt bakanın görev yaptığı bilinmektedir. Ancak bu milletvekilleri ve bakanların Kürtlerin temsilcisi olmadığını Türk Milletini temsil ettiğini, Kürt vatandaşlarını

temsil hakkının tanınması gerekliliğini savunmaktalar. Oysa Türkiye büyük millet meclisinde insanlar kanunlar çerçevesinde halkı temsil eder, bunda ırk ve mezhep ayrımı yapılamaksızın halkın temsili esastır.

4) Türkiye'nin eyaletler ile yönetilmesini, eyaletlerin vergi koyabilme, eğitim faaliyetlerini bağımsızca yürütme, kendine ait yargı sistemini kurabilme gibi özerk yapı istekleri bulunmaktadır. İç işlerinde bağımsız dış işlerinde Türkiye'ye bağlı bir siyasi konum istemektedirler.

3) Bayrak, marş ve anadilin Türkçe gibi resmi dil olarak kullanılması özgürlük gibi isteklerin olduğu da bilinmektedir.

4) PKK'nın muhatap alınmasını isteyenler, TSK'nin silah bırakmasını isteyenlerde mevcuttur. Ancak şu önemle üzerinde durulması gereken bir konudur ki Kürt sorunu ne sadece kültürel haklarla ilgilidir ne de sadece ekonomiyle ilgilidir. Ekonomik problemlerin halledilmesinin sorunun büyük bir kısmının halledilmesini sağlayacağı açıktır. Ancak asla sorunu ortadan kaldırmada tek başına yeterli olmayacaktır.

Aynı şekilde kültürel hakların verilmesi de tek başına yeterli değildir. Sorunun tamamen halledilebilmesi için sosyo-ekonomik, politik, askeri, eğitim (milli ve manevi)...vb tedbirlerin devlet politikası şeklinde uygulanarak çözülebilmesi ancak mümkün olabilecektir.

C. TÜRK-KÜRT BÜTÜNLEŞMESİNDE DİN VE DİN KARDEŞLİĞİ YAKLAŞIMI VE SINIRLARI

Kuran, toplumların tarihsel olarak yaşamış oldukları çeşitli süreçleri genellikle kıssalar içerisinde nakleder. İnsanları, bu yolla düşündürmek ve ibret almalarını sağlamak amacıyla bu tarihsel örnek olaylar, değişen zaman ve sosyal yapılarla rağmen değişmeyen ilahi hedefleri göstermektedir. Değişmeyen ve süreklilik özelliği taşıyan değerler fıtrat temelini oluşturmaktadır. Fıtrat ise "insanın, Allah'ın bir kanunu olarak doğuştan getirdiği yaratılış, mizaç ve yeteneklerin birleşimi şeklinde tanımlamak pekala mümkündür. Kuran toplumsallaşma (sosyal bütünleşme) sürecinin insan fıtratına yerleştirildiği ve yaratılışında var olduğu gerçeğini Hucurat Süresi'nin

on üçüncü ayetinde dile getirmiştir. Söz konusu ayette; farklılıklar nedeniyle insanların birbirlerini tanımaları gerektiği inancından hareketle, insanın bir sosyal varlık olduğu ve zorunlu olarak toplumsal birlikteliğin gerekliliğini vurgulanmaktadır.

1. TEVHİT: İslam kuran da ve Rasûlullah (s.a.v.) ‘in sünnetinde toplumsal ilişkilerin insan ruhunun derinliklerine ve insanın kainata bakışının sağlam bir tabana oturtmayı sağlayacak genel kurallar koymuştur. Söz konusu Türk-Kürt ayrışma, farklılaşma sorununu aşmada çözümün en büyük yönünü tevhit etrafında kenetlenmeleri meydana getirir. Bu anlayış,”tevhit” her iki muhatabında itiraz edemeyecekleri ve mutlak mutabık kalacakları yöndür. Kuran,hemen hemen her suresinde Allah’ın “Alemlerin Rabbi” vurgusunu yaparak,birlikteliğe çağırmaktadır.

2. TEK BİR ATA TEK BİR NEFİS HATIRLATMASI: Kuran insanları tevhit inancı etrafında birleşmeye çağırırken, bu davetini belli bir zümreye, ırka, millete veya sosyal çevreye yada gruba yapmamaktadır. Kuran’ın muhatabı dünyadaki tüm insanlardır. Kuran bu daveti evrensel olarak takdim eder ve sık sık “Ey insanlar, ey akıl sahipleri, ..vs gibi hitap tarzlarına yer vererek bize aslında birliğimizi tek bir atadan “Hz.Adem”den geldiğimizi ve bir tek nefisten yaratıldığımızı hatırlatarak aynı köke mensubiyet duygusunu güçlendirir.

Artık bizim farklılıkları, ayrışmaları,“Türk-Kürt” bağlamında kastederseniz, önemsememiz gerektiğini kuran bize beyan etmektedir. Hem Türkler hem de Kürtler müslümandırlar. Bu bağ onları bir arada tutan en güçlü bağıdır. İslam’ın yüce kitabı kuranda insanların yeryüzünde bozgunculuk yapmamalarını birlik olmalarını öğütlemektedir.

İnsanlar farklı ülkelerden, farklı milletlerden farklı sosyal çevreden,gruptan,farklı mevkilerden de olabilir. Fakat Allah katında hepsi birdir,eşittir. Allah sadece onların imanlarını ve yaptıkları iyi davranışlara ‘salih amel’ bakar. Dünyadaki yaşamının karşılığı olarak Ahiret hayatında mükafatları yada cezaları‘Cenneti,Cehennemi’,verirken ne Arap olması ne Türk olması nede yunan olması önemli değildir. Ancak Cennete girerken sadece imana ve olumlu davranışlara bakılacaktır. Hangi etnik kökene ait olduğunun bir önemi yoktur.

Belki işin esprisi ancak Cennet'e Yunan, İngiliz Fransız giremez diye bir ibare yoktur. Aynı şekilde Cehenneme'de Arap,Türk,Fars,Kürt girmez diye bir ibare de yoktur. Kuran daha ilk andan itibaren insanlar arasında ırk, renk, memleket ve dil farklarını üstünlük aracı olmaktan çıkarmıştır. Bu farklılıkların yerine de "Müminler sadece kardeşirler" buyurarak merkeze kendi bakış açısını yerleştirmiştir.

Hiz. Muhammed .(s.a.v) birçok hadisinde Müslümanlara zulmedilmemesini önermiştir.(bk.Buhari,"mezalim",3;müslim, "birr"58; Tirmizi, birr,18)

Müslüman, insanların elinden ve dilinden güvende olduğu kimsedir.(Tirmizi, "iman"12 nesai;"iman",8)

Müslüman müslüman'ın kardeşidir.ona zulmetmez, ihanet etmez, yalan söylemez ve onu sıkıntıda bırakmaz. Her müslümana diğer müslümanın kanı(canı) namusu ve malı haramdır.takva işte buradadır. Bir kimsenin müslüman kardeşini hor görmesi kendisine yapacağı kötülük olarak yeter.(Buhari, "mezalim",3; Müslim,"birr" 58 Tirmizi "birr" 18)

Dünyanın yok olması, Allah katında bir müslümanın öldürülmesinden daha ehven (hafif) dir.(Tirmizi "diyat"7)

İki müslüman birbiriyle vuruşsa öldürende ölen de cehennemdedir.(İbni hanbel V,48)

Rasulullah çağları aşan, bu öğütleriyle etnik kimliği, dili, rengi ne olursa olsun bizleri din kardeşliği çatısı altında toplamak istiyor.peygamberimizin öğüdüyle konumuzu bağlayacak olursak "yeryüzündekilere merhamet ediniz ki göktekilerde size merhamet etsin.(Buhari "tefsir"59, ebu Davut, "edeb", 58 İbn mace ,"zühd"13) İslam'ın anlayışını belkide Yunus Emre'nin "Yaratılanı, Yaratandan ötürü sevmek" sözleriyle özetleyebiliriz.

" Haksız yere bir serçeyi öldüren den Yüce Allah kıyamet gününde hesap soracaktır."(Nesai, Dahaya,42)

Kur'an-ı Kerim, "Ey insanlar gerçekten sizi bir erkekle bir dişiden yarattık. Sizi (sırf) birbirinizle tanışmanız için, milletlere ve kabilelere ayırdık. Şüphesiz ki sizin Allah katında en şerefliiniz takvaca en ileride olanınızdır."(Hucurat,13) buyurarak insanlar arasındaki hakiki üstünlüğünü takvaca üstünlük olduğunu beyan ediyor.

Türk-Kürt bütünleşmesini sadece Hucurat 13. Ayeti üzerinden düşünürsek bile gerekli mesajı alabiliriz. Türk veya Kürt her şeyden önce “Din kardeşidir Bu kardeşliğin sona ermesi mümkün değildir. Kürtler bir saldırıya uğrasa, buna bir Türk dahi-sevinmiş olsa bu büyük bir talihsizlik olur ki bunu dünyanın hangi yerinde hangi etnik köken için olursa olsun ve hatta hangi dinden olursa olsun bir Müslüman’ın onaylaması,zulme ve haksızlığa sevinmesi İslam’a göre zulmü yapanla eşdeğer görülmüştür.

“ Kim, bir insanı, bir can karşılığı veya yeryüzünde bozgunculuk çıkarmak karşılığı olmaksızın öldürürse, o sanki bütün insanları öldürmüştür. Her kimde birini (hayatını kurtararak,) yaşatırsa sanki bütün insanları yaşatmıştır. And olsun ki, onlara resullerimiz apaçık deliller getirdiler. Ama onlardan birçoğu bundan sonrada (hala) yeryüzünde aşırı gitmektedir.(Maide 5/32)

Kaldı ki aynı dinden olan, aynı ALLAH’A tapan, aynı KABE’YE yönelen, aynı peygamberin “hz.MUHAMMED” önderliğini, öğütlerini, benimseyen ve iman eden, aynı kitabın “KURAN-I KERİM” kardeş ilan ettiği Türk ve Kürt tabii ki şer odaklarının oyununa gelmeyecek aldanmayacak, asırlardır devam eden birlikte yaşama kültürünü bozmayacaktır.

Önceki bölümlerde de değindiğimiz gibi zaten halk tabakasında böyle ayrışmadan söz etmek, bilimsel olarak böyle bir ayrışma vardır demek şuan için mümkün değildir. Böyle bir farklılaşma ayrışma olmadıysa en önemli nedeni tartışmasız olarak İslam’dır. Yine kur’an-ı Kerim, “Allah’ın ipine sımsıkı sarılın,sakın dağılmayın. Allah’ın size olan nimetlerini hatırlayın. Siz birbirinize düşman iken sizin kalplerinizi birleştirdi. Onun nimeti sayesinde kardeş oldunuz. Siz ateşten bir uçurumun kenarında idiniz sizi oradan çekip çıkardı.(Ali İmran,103) buyurarak, kardeşliğe birliğe vurgu yapıyor.

“Allah’a ve Resulüne itaat edin, sakın nizaa düşmeyin”(lokman,17) ayetinde de birliktelik ve İslam etrafında kenetlenme vurgusu mevcuttur.

Müslüman Türkler ve Müslüman Kürtler aynı camide namaz kılmakta ve aynı imama uymakta. ve aynı saf içerisinde yer almaktadır. İslam’ın bu örnekle, bütünleştirmede kaynaştırma da nasıl bir öneme sahip olduğu daha iyi kavranmaktadır. Peygamberimiz, ırkçılığı kesin bir şekilde yasaklamış, hicretten sonra sahabeleri

birbirleriyle kardeş ilan etmiş, Evs ve Hazrec kabilelerinin yüzyıl süren “Buas Harplerine” son vermiş bu iki kabileyi barıştırmayı başarmıştır. Aynı şekilde Hac ibadetini düşündüğümüzde farklı ırklardan, renklerden dillerden, kültürlerden bir çok kişinin İslam kardeşliğiyle bağlanması ve birbiriyle kaynaşmaları İslam’ın bütünleştirmede ki etkisini bize bir kez daha göstermektedir. Farklı bir şekle konuyu taşıyacak olursak Hz Adem’in oğulları: Habil ve Kabil birincisi barışı, doğruluğu ve iyiliği temsil ederken ikincisi kardeş kanı akıtarak Allah’ın kutsal saydığı cana kıymış, insanlığın ilk cinayetini hem de kardeş cinayetini ilk işleyen olmuştur. Habil ise kardeşine karşı bir eylem de bulunmayarak canın kutsallığını ve Allah tarafından alınabileceğini savunanların, iyiliğin ve kardeşliğin temsilcisi olmuştur.

Konuyu toparlayacak olursak Türk-Kürt bütünleşmesini sağlayan en önemli faktörün din olduğunu görmekteyiz. İslam’ın birleştirici bütünleştirici yönü Türk-Kürt bütünleşmesini sağlamış, ayrışmasına farklılaşmasına ise set çekmiştir. Yüce kitabımız kuran-ı kerim’in hemen hemen her suresinde, birlik olmanın önemi vurgulanmıştır. Peygamberimiz Hz.Muhammed (s.a.v)birleşmenin bütünleşmenin en büyük örneklerini çok katı kabileci Cahiliyye dönemi Araplarında göstermiştir.

Günümüz Türk toplumunda da bizi bir arada tutacak, kaynaştıracak, bütünleştirecek unsur gene İslam ve onun sosyal hayatı düzenleyici, tanzim edici yönüdür.

Tıpkı Osmanlı imparatorluğunda yapıldığı gibi tüm bireyleri, grupları, dilleri, dinleri, milletleri onların boyun eğeceği adil bir yönetimde toplamak mümkün olmuş, herkes yasalar önünde eşit olmuş din , dil, renk, mezhep ayrımı yapılmamıştır.

Onun mirasçısı olan Türkiye Cumhuriyetinde de Kürtlere yönelik devlet bakımından yada halk nezdinde bir ayrımın yapıldığını söylemek mümkün değildir. Türk ve Kürt çocukları aynı sırada eğitim görmekte, aynı camide yan yana namaz kılmakta çalışan bir Kürt kardeşimiz bu ülkede cumhurbaşkanı dahi olabilmektedir.

Aynı şey Çerkezler içinde geçerlidir. Ama maalesef meseleyi farklı göstermek isteyenler mevcuttur, bu da Türk toplumunun huzurunu bozabilmektedir.

Türk toplumunun huzurlu olabilmesi, Kürt meselesinin halledilmesine bağlıdır. Bu meselenin halli de sadece dinle, sadece eğitimle,yada sadece ekonomiyle çözülemez. Sadece sosyal tedbirlerle de halledilemez. Meselenin halli yukarıda zikrettiğimiz tüm

tedbirlerin eş zamanlı olarak devreye sokulmasıyla, bu tedbirlerinde iktidar değil devlet politikası olarak uygulanmasıyla mümkündür.

D. ÖNEMLİ BİR UNSUR OLARAK KARMA EVLİLİKLER YAKLAŞIMI VE SINIRLARI

Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2003 yılı verilerine göre, Türkiye’de Türk-Kürt karma evliliklerinin her geçen gün arttığını ortaya koyuyor.

İlk olarak, AB fonları ve sağlık bakanlığı’nın katkısıyla , 80 ilde 10 bin 836 hanede 15-49 yaşları arası 8 bin 75 evlenmiş kadına, kendilerinin ve eşlerinin ana dilleri sorularak etnik yapıları ortaya çıkarıldı. buna göre Türkiye’de ana dili Türkçe olan kadınların %96’sı yine anadili Türkçe olan erkeklerle evlidir.

Anadilin Kürtçe olan kadınların sadece %7’si anadili farklı olan erkeklerle evlidir

1. Evdeki Dil Türkçe

5 yılda bir yapılan ve sonuçları Uluslararası Nüfus araştırmaları kurumlarıyla belli bir zaman sonra paylaşılacak zorunda olan Nüfus ve Sağlık araştırmasının detayları 2007 itibarıyla açıklandı. Türkiye Nüfus ve sağlık araştırmasının 2007 yılı verileri oranların biraz daha farklılaştığını göstermektedir. Buna göre Türkiye de yaşayan vatandaşların %87’sinin ana dili Türkçe %11’inin Kürtçe(Zazalar dahil) geri kalan % 2’sinin ise farklı etnik kökenlere mensup oldukları tespit edildi.(2007 resmi verileri)

Gene anadili Kürtçe olan kadınların % 51’inin evde kocalarıyla konuştuğudil Türkçe Gene araştırma verileri şunu açıkça gösteriyor ki Kürtler arasında eğitim yükseldikçe karma evliliklerin arttığı kaydedildi. ODTÜ Sosyoloji bölümü, öğretim üyesi Ayşe Gündüz Hoşgör ve Jeroen Smits, Türklerle-Kürtler arasındaki karma evliliklerin oranının son on yılda kentleşmeyle beraber önemli bir artış gösterdiğine dikkat çekiyorlar.

ve Kürt Kökenlilerinin Karma Evlilik Oranları

	1976 öncesi	1976-1988	1989-1998	Toplam
erkek	0.7	1.2	1.7	1.2
kadın	1.4	1.5	1.8	1.5
Türkler	1.0	1.3	1.7	1.4
erkek	9.4	8.9	10.2	9.4
kadın	5.2	7.2	9.5	7.5
Kürtler	7.3	8.1	9.8	8.5
um	1.8	2.3	3.0	2.4

2. Kırk Evlilikten Biri Türk-Kürt Evliliği'

11 bin 570 çiftle yapılan görüşmenin sonuçlarına göre Türkiye'deki çiftlerin %2.4'ü diğer bir ifadeyle her 40 evlilikten birinde çiftler Türk Kürt karma evliliği yapmışlardır.

1976 yılından önce Türk Kürt karma çiftlerinin oranı toplam nüfusun sadece %1.8 idi. Bu rakam 1989-1998 yılları arasında yaşanan tüm gerilimlere rağmen %3'e çıktı.

Araştırmanın en ilginç verilerinden biri ise, Türklerde eğitim oranı düştükçe Kürt kökenli eş bulma oranı artıyor. Buna karşın Kürtler arasında eğitim seviyesi yükseldikçe Türklerle karma evlilik oranı yükseliyor.¹³⁶

Evlilik oranlarının gene de düşük olduğunu söyleyen ODTÜ öğretim üyesi Ayşe Gündüz Hoşgör, bunun nedenini milliyetçilikten çok geleneksel topluma özgü sosyal yapıya bağlar.

Yukarıda zikrettiğimiz araştırma verilerine göre 2.000.000 insandan ve onların yaptığı karma evliliklerden söz edilebilir. Araştırma tablosu dikkatle incelendiğinde bu evliliklerden doğan çocukların sayıları da eklendiğinde 2.5 veya 3 milyon bir yurttaştan söz edilebilir. 1998-2010 yılları arasında da Türk-Kürt karma evliliklerinin, şehirleşme, göçler, sanayinin gelişmesine paralel olarak arttığını da düşünebiliriz.

3. Türk- Kürt Karma Evliliklerinin Sosyal Bütünleşmeye Olan Etkisi

Türk toplumunun, bütünleşmeyi sağladığının en büyük kanıtı karma evliliklerle birlikte 3.000.000 yurttaştan söz ediyor olabilmemizdir. Türk-Kürt arasındaki ortak kültür, ortak din, ortak tarih, ortak yaşam kültürüyle Etle Tırnak gibi birbiriyle kaynaşan Türkler ve Kürtler karma evlilik yoluyla da birbirlerine akraba olmuşlar, bir vücudun uzuvları haline gelmişlerdir.

Karma evlilikler Türk toplumunu daha da kaynaştırmış, kardeşlik anlayışını pekiştirmiş, Türk-Kürt çözülmesini, çatışmasını önlemiş ve Türk-Kürt bütünleşmesine katkı sağlamıştır.

Amiran kurtkan'nın ifadesiyle; Hz Ali'nin dediği gibi 'fark+cem=Tevhit' şekliyle yaklaşması mümkün olmayan art niyetli kişiler ve batı sömürgeciliği sürekli cemiyette fark siyaseti güderek, insanları farklılaştırmakta, Türk ve Kürdü birbirine yabancılaştırmaktadır.

İslam ve onun birlik mesajları, Hz Peygamberin uygulamaları, milli kültür etrafında yoğunlaşma ve tabiki Türk-Kürt evlilikleri parçalanmaya, bölünmeye, ayrılmaya karşı adeta bir kalkan bir zırh işlevi görmektedir.

¹³⁶ http://wikipedia.org/Türk-Kürt_evlilikleri

IV. SONUÇ

Tezimizi üç başlık halinde ele aldık. I. Bölümde temel sosyal süreçler ve özellikle de bütünleşme, çözülme ve farklılaşma süreçleri ve dinin tüm bunlara etkisi üzerinde duruldu.

Tüm bunlara dinin etkisi toplumu bir arada tutması, kaynaştırması ve adeta “toplumun çimentosu”, olması şeklinde özetlenebilir. Özellikle İslam ve onun ilahi mesajları (Kur'an) ve de peygamberi Hz Muhammed'in (s.a.v) sünneti derinlemesine tetkik edildiğinde görülecektir ki İslam'ın sosyal bütünleşmeye olan olumlu etkisi akl-ı selim her kişi tarafından kabul edilmektedir.

Kuran ın neredeyse her ayeti sosyal bütünleşme yönünde örnek verilebilir. Aynı şekilde Kur'an dağılıp parçalanmaya karşı çıkıp, yeryüzünde fitne ve bozgunluk çıkaranları, karmaşaya ve kaosa sebep olanları ise ‘günah’ ve ‘cehennem’ kavramlarıyla tehdit etmiştir.

Peygamberimizin hadisleri, Sahabelerin uygulamaları, İslam büyüklerinin yaşantıları ve öğütleri bize İslam'ın çözülme dağılma, ayrışma, parçalanma hakkında tevhit esaslı bir yaklaşımla İslam'ın meseleye bakışını özetlemektedir.

Yine I. Bölümde Türkiye'mizdeki sosyal çözülme ihtimal ve tehlikelerini tespit ettik. Amiran Kurtkan Bilgiseven'in ifadesiyle bu konuyu 4 alt başlık halinde özetledik.

E- Kadın-Erkek Ayrılığı

F- Alevi-Sünni Ayrılığı

G- Laik-Antilaik Ayrılığı

H- Türk-Kürt Ayrılığı

Türkiye'de özellikle Alevi-Sünni, Laik Antilaik, Türk-Kürt farklılaşmaları oldukça önemlidir. Etnik, mezhepsel ve siyasi ayrılıkların, farklılaşmaların iç ve dış sebeplerinin olması, bu farklılıkların Türkiye'nin iç karmaşaya, kargaşaya ve çatışmaya sürüklenmesi için ellerini ovuşturup bekleyenlerin; Türkiye'nin ve Türk toplumunun dostu olamayacağını, bunların tek sorununun kendi ülkelerinin, mensubu

bulundukları dinlerin ve ideolojilerin çıkarı olduğunun altını kalın bir çizgiyle çizmeye çalıştık.

Tabii ki bilinçli veya bilinçsiz olarak “içimizdeki İrlandalıların” da bu farklılaşmaya hizmet ettiğini söylemek mümkündür. Osmanlının dağılmasıyla başlayan süreçte Türkiye Cumhuriyeti hemen devletini kurabilmiş, milli bir devlet oluşturabilmiştir. Ancak milli kültür etrafında bütünleşmeyi, birleşmeyi tam olarak gerçekleştirdiğini söyleyebilmek mümkün değildir. Buna manevi eğitimdeki yanlışlıkları da eklediğimizde bugünkü tablo daha net olarak ortaya çıkabilmektedir.

İslam’ın sadece itikat yada ibadet boyutu üzerinde durulmuş, sosyal hayatla ilgili boyutu unutulmuş veya kasıtlı olarak unutturulmuştur. Böylece ayrılmaya ve farklılaşmaya karşı duran tevhit anlayışıyla en büyük güç olan İslam devre dışı bırakılmak istenmiştir. İslam’ın itikat ve ibadet boyutunun doğru anlaşılabilirdiği oldukça tartışmalıdır.

II. bölümde de asıl konumuz olan Türk-Kürt farklılaşmasına giriş yapıldı ve Kürtlerin kimliği, kısa tarihleri, nüfusları, etnik çeşitleri, dilleri ve dinleri üzerinde duruldu. Ancak tüm bu görüşleri(teorileri) 2 madde şeklinde sıralayabiliriz:

1 Kürt diye müstakil bir ırk yoktur. Kürtçe diye bir dil de yoktur. Kürtler Turan soyludur. Konuştukları dil Farsça, Arapça, Türkçe, eski dillerin karışımıdır. Hakiki manada bir tarihi dayanakları ve ilmi bir ispatları söz konusu değildir. Kendilerini dayandırdıkları, Med’lerden böyle bir etnik kökeni tanıdığına dair tek bir tarihi vesika, kalıntı, mezar taşı da yoktur. Kürtler, Türkler’in Avşar boyundandır. Anavatanları Orta Asya’dır. Kürt kelimesi sadece Göktürk Türkçesiyle yazılı Yenisey kitabelerinde mevcuttur. Kürtçe olarak adlandırılan grupların dillerinde dahi Kürt kelimesi bulunamamıştır. Kürtçe olarak dillendirilen(Kurmanç, kahur, lur, güran) 4 grup içerisinde de Kürt kelimesine rastlamak mümkün değildir. Kürtlerin 5000 yıldır Anadolu’da olduğu Türkler’in sonradan geldiği büyük bir yalandır. Malazgirt zaferinden önce hiçbir tarih kitabı bölgede bir tane bile Kürt’den bahsetmemektedir. Ayrıca Zazalar kesinlikle Türk’tür. Hiçbir Zaza Kürtlüğü kabul etmez. Osmanlının Alevi Türklerine sert politikaları sebebiyle İran’a Türk göçü olmuş, oradan da Sünni Farslar Osmanlı Türk imparatorluğuna göç etmiştir.

2. İkinci görüşü ise iki altbaşlık altında işleyeceğiz.

2 a) Kürtler Fars kökenlidir. Ataları MED'lerdir. En eski kavimlendendir.

Hint-Aryan grubuna aittir. Bu görüşü dillendiren Kürt aydınları oldukça fazladır. Kürtlerin Kürtçe diye konuştukları dillerin çoğunluğu Farsça kelimelerdir. İçerisinde Türkçe ve Arapça kelimelerde yoğunluktadır. Farsça, Türkçe ve Arapça kelimeleri, eski kavimlerin kelimelerini de çıkarttığınız da sadece 300 kelime kalır ki, çoğu yer adıdır.

2 b) Kürtler müstakil bir ırktır. Ne Fars kökenli ne de Türk kökenlidir. Kürtçe bir dildir ve en eski dilerden biridir.(insanlığı mağaradan kurtaran dil?, matematiği icat eden dildir?) Kürtler en eski kavimlerden Med'lere dayanır. Med imparatorluğu bir Kürt imparatorluğudur. (medler zaten Fars kökenlidir) Tarihteki Eyyubiler devleti bir Kürt devletidir. (Eyyubiler'in halkı Arap, ordusu Araptır. Dili Arapçadır. Sadece Selahattin Eyyubi kürt kökenlidir) Osmanlı zamanında Kürtler kendi özgürlüklerine sahipler ve kendileri hakkında karar verebilir durumdaydılar. Osmanlının yerine kurulan Türkiye kürt realitesini inkar etmektedir. Kürt toprakları 'Kürdistan' 5 devlet tarafından paylaşılmıştır. Türkiye, İran, Irak, Suriye ve Ermenistan. Kürtler bu devletler tarafından çeşitli sürgün, cezalar ve işkencelere maruz bırakılmış, 'Kürdistan'ın toprakları bu devletler tarafından işgal edilmiştir.

III. Bölümde ise Türk-Kürt bütünleşmesinde etnik köken aynılığı, din kardeşliği, siyasal haklar yaklaşımları ve karma evliliklerin meseleye etkisi üzerinde yoğunlaşıldı. Bu görüşte ise Kürtler ister müstakil bir ırk olsun, isterse Fars kökenli yada Turan kökenli olsun, Türkiye, İran, Irak, Suriye gibi ülkelerde bir Kürt meselesi olduğu gayet açıktır. Kürtler bizim din kardeşimizdir. İster Sünni Kürtler olsun, ister alevi Kürtler olsun ortak paydamız İslam'dır. Bu bölümde ana hatlarıyla bu ortak payda üzerine vurgu yapılmıştır.

Türkiye için düşünülecek olursa, tam bir Türk-Kürt ayrışmasından söz edilemeyeceğini, sosyolojik altyapısının olmadığını, yani halkta "sen Kürtsün! Alışveriş yapmam, kızımı vermem, oğluma kızını almam, senle arkadaş olmam, senin gönderdiğin okula çocuğumu yollamam, aynı safta yan yana durmam...vs.." bunların hiçbirisi henüz söz konusu değildir. Çünkü ortak bir paydadan bahsettik. O da İslam idi. Ayrıca Kürtleri bizden farklı olarak algılasak bile kaç asırdır birlikte yaşama

kültürü geliştirmişiz. Bu gerçekten hareketle bu iki grup kolay kolay birbirlerinden ayrılamaz.

Ayrıca istatistikler, resmi veriler gösteriyor ki Kürtler, Türkiye’den ayrılmak değil, ekonomik ağırlıklı, kültürel ve siyasal taleplerde bulunuyorlar. Gene unutmamak gerekir ki resmi rakamlar en az 3 milyon Türk-Kürt evliliğinden doğan yurttaştan söz ediyor. Bu iki kardeşi birbirinden ayırıp, birbirine düşman etmenin ve birbirine kırdırtmanın kimlerin işlerine geleceğini araştırmamız boyunca açıklamış bulunuyoruz.

Türkiye’nin önüne ve hatta diyebiliriz ki Tüm Müslüman ülkelerin önüne çeşitli farklılıklar uydurularak yada onlar kaşınarak iç huzurları tehlikeye atılmakta, iç güvenlik zedelenmekte devlet ile halkın arasının açılması planlanmaktadır. Böylece bu hain planları kuranlar daha rahat hareket edeceklerdir. Asıl gerçekteşen işte budur. Önlemek için neler yapılmalı

- 1) İşlam’ın itikat, ibadet, ahlak ve sosyal boyutları ivedilikle devreye sokulmalı.
- 2) Milli kültürümüz devlet politikası şeklinde teşekköl etmeli.
- 3) Milli birliğimiz ve bütünlüğümüzü bozmayacak talepler dikkate alınmalı ve hemen uygulanmaya geçilmeli.
- 4) Ekonomik refah düzeyi tüm Türkiye’de artırılmalı.
- 5) Basın-yayın kuruluşları, sanatçılar, şairler aracılığıyla kardeşlik politikası işlenmeli.
- 6) Diyanet işleri başkanlığıyla koordineli olarak Din kardeşliği sık olarak vurgulanmalı.
- 7) Devlet memurları ve bölge insanı arasındaki ilişkiler geliştirilmeli.
- 8) Milli eğitimimiz devlet politikası şeklinde yürütölmeli, iktidar değiştikçe politika değişmemeli.
- 9) Askeri güvenlik tam anlamıyla sağlanmalı, PKK ile mücadelede asker yıpratılmamalı, devlet tek yumruk olmalı, aykırı ses çıkmamalı.

10) PKK'nın ve illegal yapılanmaların sadece Türklere değil Kürtlere de düşman olduğu bir şekilde açıklanmalı.

11) Bölge insanını huzursuz edecek haksız uygulamalara geçilmemeli, ancak güvenlik asla zafiyete uğratılmamalı.

12) OHAL (olağan üstü hal) ve sıkı yönetim gibi kelimeler dillendirilmemeli demokrasi, hak ve özgürlükler milli bütünlüğü bozmayacak şekilde sağlanmalı bunları yaparken de güvenlik asla ihmal edilmemeli

13) Kardeş kavgasına yol açabilecek provokasyonlardan uzak durulmalı.

14) Meselenin maddi kazanç boyutu unutulmamalı ve ne pahasına olursa olsun PKK'nın kaynakları kurutulmalı.

15) Tüm doğu kökenli vatandaşlara "Kürt" tüm Karadenizlilere "Laz" demek gibi cahil söylemlerden uzak durulmalı (çünkü tüm doğu Kürt değil tüm Karadeniz Laz değildir).

16) Bu meselenin sadece iç tedbirle halledilemeyeceği de unutulmamalıdır. Dış boyutları için de önlem alınmalı gerekirse teröre destek veren, cesaretlendiren devletler Türkiye Cumhuriyeti Devletinin gücü gösterilerek teröre destekleri sonlandırılmalıdır. Bu yönde diplomatik önlemler devreye girdirilmelidir.

17) Ayrıca terör'ün hayat damarları da kesilmelidir (uyuşturucu ticareti, petrol kaçakçılığı, insan ticareti, haraç ve çete faaliyetleri...vs). Teröre sadece Kürt meselesi olarak bakmak doğru değildir. Terör hak verilerek çözülemez. Sadece bizim kardeşlerimiz olan Kürtlerle kaynaşmamızı sağlar. Dağa çıkışları azaltır. Terörü gelir kaynağı görenler unutulmamalı, terörden geçinenler de unutulmamalı, terörden nem'alanan, kesesini dolduranlar da unutulmamalı. Çok boyutlu, çok sebepli, çok aktörlü, bir oyun ile karşı karşıya olduğumuz unutulmamalıdır.

BİBLİOGRAFYA

Achard, P., *Dilsel Toplumbilim* (Çev. D. Kırımsoy), İstanbul, 1994

[Alakom], Rohat, *Kürdoloji Bilimin 200 Yıllık Geçmişi* (1787–1987), İstanbul: Denge Yayınları, 1991.

Anter, Musa. «Kürt Dili Üzerine», *Doğu*, Aralık 1969, sayı: 1

Arslantürk, Zeki., Amman, Tayfun. *Sosyoloji*, İstanbul: Çamlıca Yayınları, 4.bs.2001

Arslantürk Zeki., *Kürt-Türk Yabancılaşmasının Sosyolojik Sonuçları* (Yayınlanmamış Çalışma) İstanbul 2007.

Arvasi, Seyyid Ahmet. *Doğu Anadolu Gerçeği* İstanbul: Burak Yayınevi, 1993

Berger, Peter.L. *Dinin Sosyal Gerçekliği* (çev.Ali Coşkun) İstanbul: İnsan Yayınları,1993,

Bilgin, Vejdî. *Sosyal Çözülme ve Din*, Samsun: Etüt yayınları, 1990

Bilgiseven, Amiran Kurtkan. *Genel Sosyoloji*, İstanbul: Filiz Kitabevi,4.bs, 1986

Bilgiseven, Amiran Kurtkan. *Türkiye’de Sosyal Çözülme Tehlikeleri* İstanbul: Filiz Kitabevi, 1990

Coşkun, Ali. “Sosyal Bütünleşme, Sosyal Çözülme ve Din” *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, Sayı.13. 2004.

Çay, Abdulhaluk, *Anadolu’da Türk Damgası*, Ankara 1983

Çay, Abdülhaluk., *Her Yönüyle Kürt Dosyası*, İstanbul, 1993, s. 33.

Ekrem, Cemil Paşa., *Kürdistan Kısa Tarihi*, , İstanbul: Doz Yayınları,1998.

Fırat, Mardin. Şerif. *Doğu İlleri ve Varto Tarihi*, Ankara, 1981,

Fırat, M. Şerif. *Doğu İlleri ve Varto Tarihi*, Ankara, 1981.

Fichter, Joseph, *Sosyoloji Nedir?* (Çev. Nilgün Çelebi), Ankara: Atilla Kitabevi, 1996.

Freyer, Hans. *Din Sosyolojisi*, çev.Turgut Kalpsuz, Ankara: AÜİFY, 1964.

Fritz, *Kürtlerin Tarihi* (Çev S. Şanlıer), İstanbul: Hasat Yayınları, 1992,

Gazali, Ebu Hamid, *İhyau, Ulum ed-Din* (çev.A.Serdaroğlu). İstanbul, 1975,C.IV

Gökalp, Ziya. *Kürt Aşiretleri Hakkında Sosyolojik Tetkikler*, İstanbul: Sosyal Yayınları, 1922.

Günay, Ünver. *Din Sosyolojisi Dersleri* Kayseri: Erciyes Üniv. Yayınları, 1991.

Günay, Ünver. *Din Sosyolojisi* İstanbul: İnsan yayınları 8.baskı 2008

Heyet, *Türk Milli Bütünlüğü İçerisinde Doğu Anadolu* 1986 Ankara

Horasan, Bulut, F., *Kimin Yurdu*, İstanbul: Berfin Yayınları, , 1998

Izutsu, T., *Kur'an'da Allah ve İnsan*(çev.S.Ateş), Ankara, 1975

İbni Haldun, *Mukaddime*, İstanbul, 1955, c. 1, s. 704-706. (Z. Kadir Ugan'ın notu).

İslâm Ansiklopedisi,"İlig" maddesi c. V.

İslâm Ansiklopedisi, "Kara Hanlılar" maddesi c. VI,

Kalman, M., *Batı-Ermenistan* (Kürt İlişkileri) ve *Jenosid*, İstanbul: Zel Yayıncılık, , 1994

Ksenophon, *Anabasis- Onbinlerin Dönüşü*, İstanbul: Hürriyet Yayınları, 1974,

Konda araştırması 'Biz Kimiz?' 2007 verileri(Milliyet gazetesi)

Küçük, Hasan.,<http://www.alevileriz.biz/showthread.php?t=1499> (7.12.2007).

Kürt Tarihi ve Uygarlığı, Kaynak Yay.

L. Rasonyi, «Tuna Havzasında Kumanar», *Belleten*, sayı: 11-12

Lazarev, M. S. ve Mihoyan, Ş. X., *Kürdistan Tarihi* (çev.İ. Kale), İstanbul: Avesta Yayınları, 2001.

Mahmud, Kasgarlı. *Divan-ü Lûgatit Türk* !, 444; III. 16 (çev.Besim Atalay).

McDowall, D., *Kürtler* (çev.Z. İnanc), İstanbul: Avesta Yayınları, 2000

Minorsky Vlademir, «Kürtler», *İslâm Ansiklopedisi*, c. VI.

- Niyazi., Mehmet. *Millet ve Türk Milliyetçiliği*, Ötüken Neşriyat, 2005.
- Paris Uluslararası Kürt konferansı* 14-15 Ekim 1989.
- Sekban, M. Şükrü, *Kürt Meselesi*, Ankara 1979.
- Sevgen, Nazmi. «Kürtler», *Belgelerle Türk Tarihi*, sayı: 5, 1968,
- Stockholm Kürt konferansı* 15-17 Mart 1991.
- Togan, Zeki.Velidi., *Bugünkü Türkili (Türkistan) ve Yakın Tarih*, İstanbul: Enderun Yayınları 1947.
- Togan, Zeki. Velidi. *Umumî Türk Tarihine Giriş*, İstanbul: Enderun Yayınları, 1994.
- Turan, Osman. *Doğu Anadolu Türk Devletleri Tarihi*, İstanbul: Boğaziçi Yay., 1998.
- Türkdoğan, Orhan. *Değişme-kültür ve Sosyal Çözülme* İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, 1988,
- Türköne, M., "Bizim Kürtler", *Zaman Gazetesi*, 13.11.2007
- T.B.M.M. *Gizli Celse Zabıtları*, Ankara, (3 Teşrinievvel 1337 celsesi),1980
- Uzunçarşılı, İ. Osmanlı Devleti Teşkilâtına Methal, Ankara, 1970
- Yalsızuçanlar, Sadık. *Kürtlerin Ateşle İmtihanı* Ankara: Silüet Yayınları, Ekim 2008
- Yiğit, Yaşar. *Din, Anarşi ve Terör*, Diyanet İşleri Başkanlığı Dini Yayınlar Dairesi Başkanlığı, Ağustos 2008")
- Wach, Joachim, *Din Sosyolojisi*, (çev.Ü.Günay) İstanbul: MÜİFY.,1995.

Faydalanılan İnternet Siteleri

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:kurdscostunme.jpg>

http://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:kurds_women-Van_1973.jpg

http://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:iraqi_kurdish.jpg

http://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:iraqi_kurdish_National_unity_traditional_2007

<http://arama.sabah.com.tr>

[http://islammektebi.blogcu.com/Sosyal cözulme](http://islammektebi.blogcu.com/Sosyal_cozulme)

<http://wikipedia.org./zazalar>

[www.nuveforum.net/307-siyasi hareketler](http://www.nuveforum.net/307-siyasi_hareketler)

www.haberakademi.net

[www.nuveforum.net.](http://www.nuveforum.net)